

ԾՐԱԳԻՐՆ ՈԳՏԱԳՈՐԾԵԼՈՒՑ ԱՌԱՋ ՈՒՂՂԵԼ ՆԿԱՏՎԱԾ
ՇԵՏԵՎՅԱԼ ԿԱՐԵՎՈՐ ՎՐԻՊԱԿՆԵՐԸ

ՏՊՎԱԾ Ե

ՊԵՏԲ Ե ԼԻՆԻ

Ե	տող		կապիտալիզմի	կապիտալիզմի
6	8	ներքևից	«արսուլուտիստական ֆեո- դալական կարգ»	«արսուլուտիստական- ֆեոդա- լական կարգ»
7	15	»	պետութեան	պետութեան,
13	2	վերևից	ազգային	ազգային
20	19	»	թվականներին,	թվականներին:
23	12	»	«առաջին բացահայտ	դա «առաջին բացահայտ քա- ղաքացիական պատերազ-
26	15	»	մարզի	մարզի
26	8	ներքևից	Գործադիր դեմ:	Լեոնան դեմ:
27	8	»	պայքարը	պայքարը
30	9	»	Գարվորումը:	Գարվորումը:
41	7	վերևից	1811 թ.	1871 թ.
46	14	»	Հոմբուրգի	Հոմբուրգի
47	7	»	Քեյլ-Գարդի	Քեյլ-Գարդի:
48	12	»	2 ինտերնացիոնալի	2-րդ ինտերնացիոնալի
			ամենուրեք 2 ինտերնացիոն-	
			նալի փոխարեն կարգալ	2-րդ ինտերնացիոնալի
52	16	ներքևից	1095 թ.	1905 թ.
53	6	»	հեղափոխական	հեղափոխական
58	10	վերևից	(1614):	(1914):
62	6	»	Հեղափոխական ռեֆոր-	Հեղափոխական և ռեֆորմիս-
			միստական	տական
68	2	»	3-րդ հ. ե շ	3-րդ հ. ե շ 152—248
68	13	»	հակառակական	հակառակական
72	6	»	ժամանակաշրջան:	ժամանակաշրջան:
74	11	»	խորհրդային	հակախորհրդային
80	21	ներքևից	(1327 թ. նոյեմբեր-	(1917 թ. նոյեմբեր-
81	14	»	վերականգնում	վերականգնում
81	8	վերևից	(1824 թ. հունիս):	(1924 թ. հունիս):
83	15	»	կուկ	կուկ
83	2	ներքևից	(1917):	(1927):
87	17	վերևից	ԽՍՀՄ-ի	ԽՍՀՄ-ի
94	16	»	կազմակերպական	կազմակերպական
96	11	»	(1917—28 թ. թ.):	(1927—28 թ. թ.):
96	15	»	(1937 թ. մայիս):	(1927 թ. մայիս):
100	1	»	1918—21	1918—21
101	16	ներքևից	ձուռնի	ձուռնի
103	9	վերևից	Ֆրանսիայի Չեխոսլա-	Ֆրանսիայի ու Չեխոսլա-
			վակիայի	վակիայի.

499

2011-071

ՀԽՍՀ. ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

№ 28

Հ Ե Ռ Ա Կ Ա Ո Ւ Ս Ո Ւ Ց Մ Ա Ն Գ Ր Ա Դ Ա Ր Ա Ն

№ 28

9(2)(07)

24 JUN 2005

Ծ-89

Ձեռագրի ԻՐԱՎՈՒՆՔՈՎ

Ծ Ր Ա Գ Ի Ր

ՆՈՐ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

1010
42689



ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

Յ Ե Ր Ե Վ Ա Ն

1987

ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ „ՆՈՐ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ“ ԴԱՍԱԳՐՔԻ
ԿՈՆՍՊԵԿՏԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Նմբազրեց՝ Ս. ԳԱՐՐԻԵԼՅԱՆ
Թարգմանեց. ԱԹԱՅԱՆ
Սրբազրեջ՝ ԳԱՐ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Գլավերի Կ—3239 Հրատարակ. 16
Պատվեր 35 Տիրաժ 1500

Հանձնված է արտադրության 15 մայիսի 1937 թ.

Մատրագրված է տպելու 23 մայիսի 1937 թ.

Ուսուցիչներին վերակազմման ինտալուուտի տպարան,
Յերեան, Մարքսի փողոց 17

Վորովհետեւ նոր, բովանդակութեամբ ամենահարուստ պատմութիւնը գերհագեցած է իրադարձութիւններով, ինչպես նաեւ նկատի ունենալով, Վոր բուրժուական յերկրների նոր պատմութեան մեջ ամենագլխաւորը, յեթե նկատի ունենանք մինչհոկտեմբերյան հեղափոխութեան ժամանակաշրջանը Ռուսաստանում, դա Ֆրանսիական հեղափոխութեան հաղթանակն է և կապիտալիզմի հաստատումը Յեւրոպայում ու Ամերիկայում,— գտնուում ենք, Վոր ավելի լալ կլինէր, յեթե նոր պատմութեան դասագիրքն սկսվեր Ֆրանսիական հեղափոխութեան վերաբերյալ գրելով: Նախորդող անցքերի հետ կապ ստեղծելու համար կարելի յեր տալ մի փոքր ներածութիւն՝ նիդերլանդական ու անգլիական հեղափոխութիւնների գլխավոր անցքերի համառոտ շարադրանքով, նիդերլանդական ու անգլիական հեղափոխութիւնների անցքերի մանրամասն շարադրանքը տեղափոխելով միջին դարերի պատմութեան դասագրքի վրէջը:

Նշանակում է՝ մենք առաջարկում ենք կոնսպեկտից դուրս գցել առաջին մասը (վեց գլուխ), այսինքն՝ ամբողջ առաջին հատվածը, այն փոխարինելով համառոտ ներածականով:

Կոնսպեկտի գլխավոր թերութիւնը համարում ենք այն հանգամանքը, Վոր նա բավականաչափ խիստ չի ընդգծում Ֆրանսիական հեղափոխութեան (բուրժուական հեղափոխութեան) և Ռուսաստանի Հոկտեմբերյան հեղափոխութեան (սոցիալիստական հեղափոխութեան) միջև յեղած տարբերութեան և հակադրութեան վողջ խորութիւնը: Նոր պատմութեան դասագրքի հիմնական առանցքը պետք է լինի հենց այս հակադրութեանը գաղափարը բուրժուական հեղափոխութեան և սոցիալիստական հեղափոխութեան միջև: Յույց տալ, Վոր Ֆրանսիական (և ամեն մի այլ) բուրժուական հեղափոխութիւն, ժողովրդին ազատելով Ֆեոդալիզմի ու աբսոլյուտիզմի շղթաներից, նոր շղթաներ է դրել նրա վրա—կապիտալիզմի ու բուրժուական դեմոկրատիայի

շղթաները, մինչդեռ Ռուսաստանի սոցիալիստական հեղափոխությունը ջախջախեց բոլոր ու ամեն տեսակի շղթաները և ժողովրդին ազատեց ամեն ձևի շահագործումից—ահա թե վորը պետք է լինի նոր պատմության դասագրքի կարմիր թեղի:

Ուստի և չի կարելի թույլ տալ, վոր Ֆրանսիական հեղափոխությունն անվանեն պարզապես «մեծ». այն պետք է անվանել ու մեկնաբանել վորպես բուրժուական հեղափոխություն:

Ճիշտ այդպես էլ չի կարելի Ռուսաստանի մեր սոցիալիստական հեղափոխությունն անվանել պարզապես Հոկտեմբերյան հեղափոխություն—այն հարկավոր է անվանել ու մեկնաբանել վորպես սոցիալիստական հեղափոխություն, խորհրդային հեղափոխություն:

Սրա համապատասխան հարկավոր և վերակառուցել նոր պատմության դասագրքի կոնսպեկտը, ընտրելով համապատասխան բնորոշումներ ու տերմիններ:

Կոնսպեկտի մեջ նոր պատմության բաժանումը յերկու մասի մենք գտնում ենք քիչ պատճառաբանված ու պատահական, կատարված ինչ վոր մի անհատականալի հատկանիշով: Մենք նպատակահարմար կհամարեյինք նոր պատմությունը բաժանել յերեք մասի:

Առաջին մաս—Ֆրանսիական բուրժուական հեղափոխությունից մինչև Ֆրանս-պրուսական պատերազմն ու Փարիզյան կոմունան (բացառյալ): Այդ կլինի առաջավոր յերկրներում կապիտալիզմի հաղթանակի և հաստատման ժամանակաշրջանը:

Յերկրորդ մաս—Ֆրանս-պրուսական պատերազմից ու Փարիզյան կոմունայից մինչև Հոկտեմբերյան հեղափոխության հաղթանակը Ռուսաստանում և իմպերիալիստական պատերազմի ավարտումը (ներառյալ): Այդ կլինի կապիտալիզմի սկզբած անկման, Փարիզյան կոմունայի կողմից կապիտալիզմին հասցված առաջին հարվածի, հին «աղառ» կապիտալիզմն իմպերիալիզմի վերածելու և Հոկտեմբերյան հեղափոխության ուժերով ԽՍՀՄ-ում կապիտալիզմը տապալելու ժամանակաշրջանը, հեղափոխության, վոր նոր դարագլուխ բաց արեց մարդկության պատմության մեջ:

Յերրորդ մաս—1918 թվականի վերջից (պատերազմի ավարտման տարին) մինչև 1934 թվականի վերջը: Դա, մի կողմից, կլինի հետպատերազմյան իմպերիալիզմի ժամանակաշրջանը կա-

պիտալիստական յերկրներում, այդ յերկրներն տնտեսական և քաղաքական ճգնաժամի ժամանակաշրջանը, Ֆաշիզմի և գաղութների ու աղղեցության շրջանների համար մղվող պայքարի ու ժեղացման ժամանակաշրջանը, և, մյուս կողմից՝ ԽՍՀՄ-ի քաղաքացիական կռիվների ու ինտերվենցիայի ժամանակաշրջանը, առաջին հնգամյակի և յերկրորդ հնգամյակի սկզբի ժամանակաշրջանը ԽՍՀՄ-ում, մեր յերկրում սոցիալիզմի հաղթական շինարարության ժամանակաշրջանը, կապիտալիզմի վերջին մնացորդներն արմատախիլ անելու ժամանակաշրջանը, ԽՍՀՄ-ում սոցիալիստական ինդուստրիայի հաղթանակի ու վերելքի, գյուղում սոցիալիզմի հաղթանակի, կոլանտեսությունների ու խորհրտնտեսությունների հաղթանակի ժամանակաշրջանը: Մենք մեծ սխալ ենք համարում այն, վոր կոնսպեկտի հեղինակները 1923 թվականի վրա ընդհատում են պատմությունը: Այս սխալը պետք է ուղղել, պատմությունը հասցնելով մինչև 1934 թվականի վերջը: Դրա համապատասխան, հարկ կլինի կատարել նյութի, բաժինների ու գլուխների վերափոխում ու վերաբաշխում:

Լավ կլինի կոնսպեկտն ազատել հին, մաշված արտահայտություններից, ինչպես, որինակ՝ «հին կարգ», «նոր կարգ» և այլն: Ավելի լավ կլինի դրանք փոխարինել «մինչկապիտալիստական-կարգ» կամ, ավելի լավ է՝ «արսուրտիստական ֆեոդալական կարգ» բառերով, իսկ «նոր կարգի» փոխարեն ասել «կապիտալիզմի ու բուրժուական դեմոկրատիայի կարգ»: Այսպիսի փոփոխության դեպքում այսպես կոչված «նոր կարգը», այսինքն՝ կապիտալիստական կարգը, արդեն հանդես կգա վորպես հին կարգ ԽՍՀՄ խորհրդային կարգի համեմատությամբ, վոր մարդկային հասարակության կառուցվածքի բարձրագույն տիպն է ներկայացնում:

Լավ կլինի նաև կոնսպեկտն ազատել «եպոխաների» չափից դուրս առատությունից: «Կոնսուլության եպոխա»: «Նապոլեոնի եպոխա», «Դիրեկտորիայի եպոխա»—արդյոք չափազանց շատ չէն եպոխաները:

Մեզ նմանապես սխալ է թվում այն, վոր գաղութային հարցին կոնսպեկտի մեջ անհամաչափ քիչ տեղ է տրված: Այն ժամանակ, յերբ Ժորժ Զանդերին, Շպենգլերներին, Կինպլինգներին

և ուրիշներին բավականաչափ շատ ուշադրութիւն և հաւակաց-
ված, դադութային հարցին և դրությանն աշխարհի մի պետու-
թյան մեջ, ինչպես, ասենք, Չինաստանն և, քիչ ուշադրութիւն
և նվիրված:

Հավ կլինէր նաև «Գերմանիայի և Իտալիայի միավորում»
Ֆորմուլան փոխարինել «Գերմանիայի և Իտալիայի վերամիա-
ցումն» ինքնուրույն պետութիւններ կազմելու համար» Ֆորմու-
լայով: Այլապես կարող և աշխարհի տպավորութիւնն ստացվել,
վոր խոսքը վերաբերում և վնչ թե անցյալում բաժան-բաժան
յեղած աշխարհի պետութիւնների վերամիացման համար պայ-
քարելուն, ինչպես Գերմանիան ու Իտալիան են, այլ այդ պետու-
թիւնները մի պետութիւն մեջ միավորելուն:

Ընդհանուր առմամբ նոր պատմութիւն կոնսպեկտը, մեր
կարծիքով, կազմված և ավելի խելացի կերպով, քան ԽՍՀՄ
պատմութիւն կոնսպեկտը, բայց այս կոնսպեկտի մեջ աշխուսմե-
նաշինվ բավականին շատ շփոթ կա:

Ի. ՍՏԱԼԻՆ

Ա. ԿԻՐՈՎ

Ա. ԺԱՆՈՎ

9 ոգոստոսի 1934 թ.

ՆՈՐ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՅԻ ԹԵՄԱՆԵՐԸ

Ներածություն

Ա. ՄԱՍ

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ՅԵՎ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆԸ

(18-րդ դարի վերջի ֆրանսիական բուրժուական հեղափո-
խութիւնից մինչև ֆրանս-պրուսական պատերազմը և Փարիզ-
յան կոմունան):

Յեւրոպան և Հ. Ամերիկան 18-րդ դարի վերջի ֆրանսիա-
կան բուրժուական հեղափոխութիւն չան նախորդակին ...

Բուրժուական հեղափոխութիւնը Ֆրանսիայում 18-րդ դ.
վերջին:

Յ ա կ ո բ ի ն յ ա ն դ ի կ ա տ ու ռ ա :

Յեւրոպան 19-րդ դ. սկզբին:

Յեւրոպան 1815—1830 թ.թ. ժամանակաշրջանում:

Մեծ ուտոպիստները:

Ֆրանսիան և Անգլիան 1830 և 1848 թվականների միջև
յեղած ժամանակաշրջանում:

Գերմանիան 30—40 թ.թ.: Մարքս և Ենգելս:

Մ ա ր ք ս ի և Ե ն գ է լ ս ի Կ ո մ ու ն ի ս տ ա կ ա ն մ ա ն ի -
ֆ ե ս տ ը :

1848 թ. հեղափոխութիւնը Ֆրանսիայում:

Մարքս—«Լուի Բոնապարտի բրյումերի տասնութը» կամ
«Դասակարգային պայքարը Ֆրանսիայում»:

1848 թ. հեղափոխութիւնը Գերմանիայում:

«Կ.Կ. ի դ ի մ ու մ ը Կ ո մ ու ն ի ս տ ա ն ե Ր ի մ ի ու թ յ ա ն ը»
Իտալիայի վերամիացումը:

Գերմանիայի վերամիացումը:

Քաղաքացիական պատերազմն ԱՄՆ-ում:

Գյուղացիական պատերազմները և ազգային շարժումները գաղութային և կախյալ յերկրներում 19-րդ դ. մեջերքում (տայ-պինգները շարժումը և սիփայական ապստամբությունը): Մեյձիի հեղաշրջումը Յապոնիայում

Առաջին Ինտերնացիոնալը (նախ քան Փարիզյան կոմունան):

Բ. Մ Ա Ս

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՍԿՍՎԱԾ ԱՆԿՄԱՆ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆԸ

(Սկսած Ֆրանս-պրուսական պատերազմից և Փարիզյան կոմունայից մինչև սոցիալիստական Մեծ Հեղափոխությունը հաղթանակը իսկ իմպերիալիստական պատերազմի վերջը):

1. հասված

Փարիզյան կոմունան: 1-ին Ինտերնացիոնալի վախճանը:

ա) Կարել Մարքս—«Քաղաքացիական պատերազմը Ֆրանսիայում»:

բ) Մարքսն Ինտերնացիոնալում («Մասնամասնադրական Մանիֆեստը»: «Կանոնադրությունը», նամակաները):

2. հասված

ԱՆՅՈՒՄՆ ԴԵՊԻ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԸ (ՄԻՆՁԵՎ 20-րդ Դ. ՍԿԻՉԲԸ)

Գերմանիան 19-րդ դ. 70—90 թ.թ.

ա) Մարքս—«Գոթայի ծրագրի քննադատությունը»:

բ) Մարքսի և Ենգելսի պայքարը պրոլետարական կուսակցություն համար՝ Գերմանիայում, Գոթայի միավորումից հետո («Շրջաբերական նամակը» և այլ կարևորագույն նամականեր, այլև Մարքսի և Ենգելսի հոգովածները):

Ֆրանսիան 19-րդ դ. 70—90 թ.թ.:

Անգլիան 19-րդ դ. 70—90 թ.թ.:

ԱՄՆ-ը 19-րդ դ. 70—90 թ.թ.:

2-րդ Ինտերնացիոնալի հիմնադրումը:

Միջազգային հարաբերությունները 19-րդ դ. 70—90 թ.թ.

3. հասված

ՆԱԽԱՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆԸ

(Սկսած 20-րդ դ. սկզբից մինչև 1914—1918 թ.թ. իմպերիալիստական պատերազմները):

Գերմանիան նախապատերազմյան իմպերիալիզմի ժամանակաշրջանում:

Ֆրանսիան նախապատերազմյան իմպերիալիզմի ժամանակաշրջանում:

Անգլիան նախապատերազմյան իմպերիալիզմի ժամանակաշրջանում:

ԱՄՆ-ը նախապատերազմյան իմպերիալիզմի ժամանակաշրջանում:

Յապոնիան նախապատերազմյան իմպերիալիզմի ժամանակաշրջանում:

Հեղափոխությունը կախյալ և գաղութային յերկրներում նախապատերազմյան իմպերիալիզմի ժամանակաշրջանում:

Միջազգային հարաբերությունները նախապատերազմյան իմպերիալիզմի ժամանակաշրջանում:

2-րդ Ինտերնացիոնալը (19-րդ դ. վերջից մինչև համաշխարհային պատերազմը):

Ստալին—«Բուլձևիզմի պատմություն մի քանի հարցերի մասին» (նամակ «Պրոլետարսկայա ռեվոլյուցիո» ժուրնալի խմբագրությունը):

4. հասված

1914—1918 թ.թ. իմպերիալիստական պատերազմը:

Սոցիալիստական Մեծ Հեղափոխությունը հաղթանակը իսկ իմպերիալիզմի վերջը:

Լենին—2 «Ինտերնացիոնալի կրախը»:

Գ. ՄԱՍ

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՃԳՆԱԺԱՄԻ ՅԵՎ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ
ԴԱՐԱՇՐՁԱՆԸ

ԽՍՀՄ սոցիալիստական Մեծ հեղափոխության միջազգային
նշանակությունը:

Գերմանիան 1918—1919 թ.թ.

Խորհուրդները 1918 թ. գերմանական հեղափոխության մեջ:
Հաբսբուրգյան միապետության անկումը:

Հունգարական հեղափոխությունը: Հունգարական խորհրդ-
դային հանրապետությունը:

Գերմանիան 1920—23 թ.թ.:

Բուլղարիան 1918—23 թ.թ.:

Գերմանիան 1924—1936 թ.թ. ժամանակաշրջանում:

Գերմանական ֆաշիզմը:

Ֆրանսիան համաշխարհային պատերազմից հետո: Ֆրան-
սիայի ժամանակակից քաղաքական կուսակցու-
թյունները:

Անգլիան համաշխարհային պատերազմից հետո:

Անգլիայի ժամանակակից քաղաքական կուսակ-
ցությունները:

Իտալիան համաշխարհային պատերազմից հետո:

Լեհաստանը համաշխարհային պատերազմից հետո:

Մերձբալթյան յերկրները համաշխարհային պատերազմից
հետո:

ԱՄՆ-ը համաշխարհային պատերազմից հետո:

ԱՄՆ-ի քաղաքական կուսակցությունները:

Յապոնիան համաշխարհային պատերազմից հետո:

Հետպատերազմյան Չինաստանը: Չինական հեղափոխու-
թյունը:

Խորհուրդները Չինաստանում:

Ազգային ազատագրական շարժումները գաղութային և կա-
խյալ յերկրներում: համաշխարհային պատերազմից և ԽՍՀՄ սո-
ցիալիստական Մեծ հեղափոխությունից հետո:

Միջազգային հարաբերությունները:

Ներածություն

Պատմական գիտությունը և մարքսիզմ-լենինիզմը: Պատ-
մական գիտության նշանակությունը պրոլետարական պետու-
թեան բոլշևիկյան կուսակցության գործի համար, յերիտասար-
դության մարքսիստական-լենինյան դաստիարակության գործի
համար:

Ընկեր Ստալինի նամակը «Պրոլետարական ռեվոլյուցիա»
ժուռնալի խմբագրությանը: Ժողկոմխորհի և ՀամԿ(բ)ԿԿ-ի
1934 թ. մայիսի 16-ի վորոշումը՝ քաղաքացիական պատմու-
թյունը դպրոցներում դասավանդելու մասին: ՀամԿ(բ)ԿԿ-ի և
ԺԿՍ-ի 1936 թ. հունվարի 26-ի վորոշումը և ընկերներ Ստալինի,
Ժդանովի, Կիրովի դիտողությունները պատմության դասագը-
քերի կոնսպեկտների առթիվ: Պայքար պատմական գիտու-
թյան հակամարքսիստական, հակալենինյան, բստ եյության՝ լիկվիդա-
տորական հայացքների դեմ, վորպես Մարքս-լենինյան պատ-
մական գիտության զարգացման և ԽՍՀՄ-ում պատմական կըր-
թության վերելքի անհրաժեշտ նախապայման:

Նոր պատմության դասընթացի ժամանակագրական շըր-
ջանակները: Լենինը և Ստալինը նոր պատմությունը ժամանա-
կաշրջանների բաժանելու մասին: Դասընթացի բովանդակու-
թյունը: Նոր պատմության դասընթացի խնդիրները կուսակ-
ցության և կառավարության ցուցումների լուսաբանմամբ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒՑՈՒՆ

1. Ստալին Ժգանով, Կիրով — Դիտողություններ
«Նոր պատմության» դասագըքի կոնսպեկտի
առթիվ (կցված և ծրագրին).

Ստալին. — «Բոլշևիկի պատմության մի քանի հարցերի
մասին». Լենինիզմի հարցերը, էջ 580—593.

3. «Լենինիզմը և պատմական գիտությունը «Большевик»-ի
1936 թ. № առաջնորդողը (շուտով լույս կտեսնի հայերեն և կու-
ղարկվի հեռակայողներին):

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՀԱՂԹԱՆԱԿԻ ՅԵՎ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆԸ

(18-րդ դ. վերջի ֆրանսիական բուրժուական հեղափոխութիւնից մինչև ֆրանս-պրուսական պատերազմը և Փարիզյան կոմունան):

Յեւրոպական և Հյուսիսային Ամերիկան 18-րդ դարի վերջի ֆրանսիական բուրժուական հեղափոխութեան նախորդակին

ա. 18-րդ դարի յերկրորդ կիսի Յեւրոպայի քաղաքական քարտեզը.—Յեւրոպական կարևորագույն պետութիւնները և նրանց գաղութները: Միահեծան ֆեոդալական կարգը Յեւրոպայում 18-րդ դ. յերկրորդ կիսին: Բուրժուական հարաբերութիւնների հասունացումը ֆեոդալական հասարակութեան ընդերքում:

բ. Անգլիան 18-րդ դ. յերկրորդ կիսին.—Ագրարային հեղափոխութիւնն Անգլիայում: «Գյուղացիների պառլամենտական կողոպտումը» 18-րդ դ. վերջին: Խոշոր հողատիրութեան և կապիտալիստական ձեռնարկութիւնների աճումը գյուղատնտեսութեան մեջ: Արդյունաբերական հեղաշրջման նախադրյալները: Կապիտալիստական մանուֆակտուրայի դերը: Արդյունաբերական հեղաշրջումը և նրա սոցիալ-տնտեսական հետեւանքները: Աշխատավորներին շահագործելու նոր ձևեր և մեթոդներ: Բանվոր դասակարգի զրուծիւնը:

Անգլիայի քաղաքական կառուցվածքը: Գերդ 3-րդ (1760—1820): Պառլամենտական ռեֆորմի համար մղվող պայքարի սկիզբը: Բուրժուական քաղաքատնտեսութեան—Ա. Սմիթ:

Անգլիական գաղութների պայքարը Հյուսիսային Ամերիկայում՝ անկախութեան համար: «Անկախութեան զեկլարացիան» (1776 թ.): Ք. Վաշինգտոն: Փարիզյան խաղաղութիւնը (1783 թ.): Հյուսիս-ամերիկյան Անգլիայի գաղութների անկախութեան համար մղած պայքարի միջազգային նշանակութիւնը: Ֆերմերական ապստամբութիւնը: Ստրկատերերի և բուրժուազիայի բռնկը: ԱՄՆ-ի սահմանադրութիւնը (1787 թ.):

Պիտտ Կլաութերի մինիստրութիւնն Անգլիայում (1783 թ.): Պառլամենտական միապետութեան ամրապնդումն Անգլիայում:

գ. Գերմանիան 18-րդ դ. յերկրորդ կիսին.—Գերմանիայի տնտեսական և քաղաքական հետաքննարկութիւնը: Միահեծան ֆեոդալական կարգի տիրապետութիւնը: «Գերմանական ազգի հոռմեյական սրբազան կայսրութիւնը»: Ավստրիական միապետութիւնը: Հաբսբուրգների գյուղացիական և ազգային քաղաքականութիւնը: Մարիա Թերեզա (1740—1780 թ.թ.) և Հովսեփ 2-րդ (1780—1790 թ.թ.): Պրուսիայի բարձրացումը վորպես «սպեցիֆիկ-ռազմական պետութեան» (Մարքս): Ֆրիդրիխ 2-րդ (1740—1786 թ. թ.): Սիլեզիայի գրավումը: Լեհաստանի առաջին բաժանումը (1772 թ.): Ռուսական ցարիզմը յեւրոպական արեւայում:

դ. Ֆրանսիան 18-րդ դ. յերկրորդ կիսին.—Գյուղացիութեան ֆեոդալական շահագործումը: Կապիտալիզմի ներթափանցումը գյուղ: «Ֆեոդալական ռեակցիա»: Կապիտալիստական մանուֆակտուրայի աճումը: Առևտրի և արդյունաբերութեան ֆեոդալական ճնշումը:

Անգլիան և Ֆրանսիան Յեւրոպայում գերիշխելու համար մղվող պայքարում:

Դասերը և դասակարգերը Ֆրանսիայում՝ հեղափոխութեան նախորդակին: Կապիտալիստական հարաբերութիւնների դարձացումը յերկրում: Միահեծան ֆեոդալական պետութեան ձգնաժամը: Բանակը: Տյուրգոյի մինիստրութիւնը (1774—1776) և Լյուդովիկոս 16-դի ռեֆորմների անհաջող փորձերը: Նեկկերը և նրա քաղաքականութեան անհաջողութիւնը:

Բուրժուական գաղափարախոսութիւնը միահեծան ֆեոդալական կարգի գաղափարախոսութեան դեմ մղվող պայքարում: Ֆիզիոկրատներ: Լուսավորիչներ—Վոլտեր, Մոնթեսքիո: Ֆրանսիական մատերիալիստները: Դիդրոյի «Ենցիկլոպեդիան»: Մանր բուրժուազիայի գաղափարախոսները—Ժան Ժակ Ռուսո: Պրեբյակական մասսաների գաղափարախոսները—Մելյե, Մարատ:

ԲՈՒՐՇՈՒԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՖՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ 18-ՐԴ Դ. ՎԵՐՋՈՒՄ

ա. Տնտեսական ճշնաթամը Ֆրանսիայում 1787—1789 թվականներին.—Բացարձակ միապետութեան ֆինանսական սնանկութիւնը: Նոտաբլանների ժողովը (1787 թ.): Մասսաների

կարիքները սաստկացումը և հեղափոխական հուզումների աճումը
յերկրում: Գլխավոր շտապների¹ ժողովի հրավերումը: Գլխավոր
շտապների ժողովի փոխարկումը հիմնադիր ժողովի: Հակահեղա-
փոխական հեղաշրջման պատրաստումն արքունիքի կողմից:
1789 թ. հուլիսի 14-ի ապստամբությունը (Բաստիլի գրավումը)—
պլեբեյական մասսաների յեղույթը: «Մունիցիպալ հեղափոխու-
թյուն»: Գյուղացիական ապստամբություններ:

Բուրժուազիան իր շահերն ի նկատի ունենալով՝ ամրապն-
դում է հեղափոխության նվաճումները: Միևուրեք: «Ոգոստոսի
4-ի գիշերվա» վերաբերյալ լեգենդը: Բուրժուական հեղափոխու-
թյան մանիֆեստը—«Մարդու և քաղաքացու իրավունքների
գեղարարացիան» (1789 թ. ոգոստոս): Սոցիալիստական Մեծ հե-
ղափոխության մասին ֆեստը ԽՍՀՄ-ում—«Աշխատավոր և շա-
հագործվող ժողովրդի իրավունքների գեղարարացիան»: «Ժողովրդի
արշավանքը» 1789 թ. հոկտեմբերի 5—6 դեպի Վերսալ: Պլեբե-
յական և մանր բուրժուական մասսաների առաջնորդները՝ Մա-
րատ, Դանտոն և Ռոբեսպյեր: Հեղափոխական ակումբներ: Հեղա-
փոխական մամուլ: Ֆեկեդեցական կարվածները գրավումը կալ-
վածատիրական հողատիրության պահպանմամբ հանդերձ: Գյու-
ղացիների ճորտացումը հողի հետգնման վճարումների միջոցով
(1790 թ. մարտի և մայիսի դեկրետները): Որենքներ բանվորների
դեմ (1791 թ. հունիս-հուլիս): Պայքար ֆրանսիական գաղութ-
ների նեղերի ազատագրման համար: Թագավորի փախուստը
Վարենն: Հանրապետական ցույցի գնդակահարումը Մարսյան
դաշտում (1791 թ. հուլիսի 17): 1791 թվի հակադեմոկրատա-
կան ցենզային սահմանադրությունը:

բ. Որենսդիր ժողովի հրավերումը (1791 թ. հոկ-
տեմբերի 1).—Տնտեսական ճգնաժամ, թղթադրամի հեղեղում,
(ինֆլացիա), թանգություն, գործադրկություն (1792 թ.): Գյու-
ղացիական շարժման վերելք 1791—1792 թվականներին: Պայքար
թանգության դեմ և սակագնություն պահանջումը: Ֆեդերալական
Ֆեվրուպան հեղափոխական, ֆրանսիայի դեմ մղվող պայքարում:
Պատերազմի հայտարարումն Ավստրիային (1792 թ. ապրիլ):
Արքունիքի դավաճանությունը և խոշոր բուրժուազիայի վար-

¹ Ժողովրդական ներկայացուցիչների ժողովը ֆրանսիայում:

քաղիքը: Փարիզյան սեկցիաները և ապստամբական կոմունան:
1792 թ. ոգոստոսի 10-ի հեղափոխությունը և միապետության
տապալումը: Որենսդիր ժողովի պայքարը Փարիզյան կոմունա-
յի դեմ: 1792 թ. սեպտեմբերյան որերը և պայքար պլեբեյական
մասսաների հեղափոխական դիկտատուրայի համար: Առաջին
հաջողություններն ռազմաճակատում (1792 թվի սեպտեմբերի
20-ի ճակատամարտը Վալմիի մոտ): Որենսդիր ժողովի մասնակի
դիշումներն ագրարային և պարենային հարցերում: Գյուղացիա-
կան ապստամբությունների աճումը:

գ. Աղգային կոնվենտի հրավերները: Կոնսակցու-
թյունները կոնվենտում.—Ժիրոնդիստների տիրապետու-
թյան ժամանակաշրջանը կոնվենտում: Տնտեսական ճգնաժամի
և դասակարգային պայքարի մրումը յերկրում 1792 թ. վերջից
սկսած: «Կատաղիները» յեղույթը: Ժակ Բու: Ֆակորինյանների
վերաբերմունքը դեպի «Կատաղիները»: Թագավորի գլխատումը
(1793 թ. հունվարի 21): Անգլիային պատերազմ հայտարարելը
(1793 թ. փետրվար): Անգլիայի գլխավորությամբ ֆրանսիայի
դեմ կազմված ֆեդերալական կոալիցիան: Հակահեղափոխությունը
Վանդեյում: Դյումուրյեյի դավաճանությունը: Ժիրոնդիստների
պայքարը ծավալվող հեղափոխության դեմ: Ֆակորինյանները փա-
րիզյան արվարձանների գրուխ: Ժիրոնդիստների իշխանության
անկումը և ֆակորինյանների հեղափոխական-դեմոկրատական դիկ-
տատուրայի հաստատումը (1793 թ. 31/5—2/6 ապստամբու-
թյունը):

Ա. Քաղաքացիական պատերազմը յերկրում,
սկսած բուրժուական և ռոյալիստական հակահե-
ղափոխության կողմից.—Մարտի սպանությունը (1793 թ.
13/7): 1793 թ. սահմանադրությունը և նրա ճակատագիրը: Հե-
ղափոխական կառավարության կազմակերպումը (1793 թ. սեպ-
տեմբեր-դեկտեմբեր): Կոնվենտը: Հասարակական փրկության
կոմիտեն և նրա առաջնորդները (Ռոբեսպյեր): Հասարակական
անվտանգության կոմիտեն: Կոմիսարները: Մասսայական հեղա-
փոխական կազմակերպությունները: Ֆեդերալիզմի փոչնչացումը
(1793 թ. 10/6 և 17/7 դեկրետները): Հեղափոխական տեռոր և
ներքին հակահեղափոխության ճնշումը: Հակակրոնական շարժումը
(1793 թ. ոգոստոս-սեպտեմբեր): Բանակի վերակազմումը: Են-

գելսը հեղափոխութեան ռազմական նոր ստրատեգիայի և տակա-
տիկայի մասին: Սեն-ժյուստ: Գիտութեանն ի սպաս հեղափո-
խութեանը: Բեկում ռազմաճակատներում: Յակոբինները պարե-
նալորման քաղաքականութեանը (յերկրորդ և յերրորդ մաքսի-
մում) և նրա անհաջողութեանները: Նոր բուրժուազիայի աճու-
մը: Յակոբինյան ղեկատուութեան մանր-բուրժուական սահմա-
նափակվածութեանը: Յակոբինների տնտեսական քաղաքակա-
նութեան անհաջողութեանների պատճառները: Յակոբինները և
բանվորները: Յակոբինները և գյուղացիական չքավորութեանը:
Վանտոսյան գեղեցիկները (1794 թ. փետրվար-մայիս) և նրանց
դասակարգային խմաստը:

բ. Պայքար Յակոբինյան Բլոկի ներսում.—Ռո-
բեսպլերը Դանթոնի, Երբերի, Շոմետտի քաղաքական խմբավո-
րումների դեմ մղվող պայքարում:

Հեղափոխական բանակի հաղթանակը Ֆլերյուսի մոտ (1794
թ. հունիս): Բուրժուական հակահեղափոխութեան ակտիվա-
ցումը: Տերմիդորի 9-ի հեղաշրջումը (1794 թ. 27/7):

Տրոցկիստական հակահեղափոխական զրպարտութեանը տեր-
միդորի մասին իՍՄ-ում: Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը և Ստա-
լինը Յակոբինյան ղեկատուութեան պատմական նշանակութեան
և տերմիդորի 9-ի պատճառների մասին:

18-րդ դարի վերջի Ֆրանսիական հեղափոխութեանը վոր-
պես բուրժուազեմոկրատական հեղափոխութեան: Լենինը և Ստա-
լինը 18-րդ դարի վերջի Ֆրանսիական բուրժուական հեղափո-
խութեան և իՍՄ-ում սոցիալիստական Մեծ հեղափոխութեան
արմատական տարբերութեան մասին:

գ. Ֆրանսիան 1794—1799 թ.թ.—Տերմիդորյան կոնվեն-
տը (1794—1795 թ.թ.): Բուրժուական հակահեղափոխութեանը:
Կատարողական Դիրեկտորիան (1795—1799 թ.թ.): Բուրժուա-
զիայի նվաճողական արտաքին քաղաքականութեանը: Նոր բուր-
ժուազիան և նրա հարստացումը: Մասսաների աղքատացումը:
Գրակի Բաբյոֆը (1760—1797 թ.թ.) և «Հավատարմների դավա-
դրութեանը»: Դասակարգային պայքարի սրումը յերկրում և
Դիրեկտորիայի խախուտ դրութեանը: Յերկրորդ կոալիցիան և
Դիրեկտորիայի բանակների անհաջողութեանները: Նապոլեոն Բո-
նապարտը և բրյումերի 18-ի պետական հեղաշրջումը (1799 թ. 9/9):

դ. Յեվրոպան 18-րդ դարի վերջի Ֆրանսիական
բուրժուական հեղափոխութեան ժամանակ.—Ֆրան-
սիական հեղափոխութեան ազդեցութեանը դեմոկրատական շարժ-
ման վերելքի վրա Անգլիայում: Պիտտ Կրտսերի կառավարու-
թեանն անգլիական դեմոկրատական շարժման դեմ մղած պայ-
քարում: Գործադուլներն արգելելու մասին որենքը: Նավաստի-
ների ապստամբութեանն անգլիական նավատորմում (1797 թ.):
Հեղափոխական շարժումն Իռլանդիայում և նրա ճնշումը (1800 թ.
«ունիան»): Ֆրանսիական հեղափոխութեան ազդեցութեանը
Գերմանիայի և Իտալիայի վրա:

Մայիսյան (1791 թ.) սահմանադրութեանը Լեհաստանում:
Լեհաստանի յերկրորդ բաժանումը (1793 թ.): Կոստյուշկոյի
ապստամբութեանը: Լեհաստանի յերրորդ բաժանումը (1795 թ.):

ՅԵՎՐՈՊԱՆ 19-րդ ԴԱՐԻ ՍԿԶԻՆ

ա. Կոնսուլութեանը և առաջին կայսրութեանը
նը Ֆրանսիայում.—Կոնսուլութեան և կայսրութեան քաղա-
քական կազմը: Նապոլեոնի ներքին քաղաքականութեանը: Բուր-
ժուական պետութեան ամրապնդումը: Քաղաքացիական որենս-
գիրքը: Պայքար բանվորական և հեղափոխական շարժման դեմ:
Բոնապարտիզմ: Նապոլեոնի արտաքին քաղաքականութեանը:
Ժողովուրդների կողոպտումը և ստրկացումը: Պայքար Անգլիայի
դեմ հանուն Ֆրանսիայի առևտրա-արդյունաբերական գերիշխա-
նութեան և գաղութների համար: Պայքար Ֆեոդալական Յեվրո-
պայի դեմ: Յերկրորդ կոալիցիայի պարտութեանը: Յերրորդ
կոալիցիան (1805 թ.): Ֆրանսիական նավատորմի վոջնչացումը
Տրաֆալգարի մոտ (1805 թ. հոկտեմբեր): Ճակատամարտ Աուս-
տերլիցի մոտ (1805 թ. դեկտեմբեր): Նապոլեոնիզմների պետու-
թեանները: Ֆրանսիայի հովանավորութեամբ «Հոռնոսյան միու-
թեան» ստեղծելը (1806 թ.): Չորրորդ կոալիցիան և Պրուսիայի
Չախճախումը (1806 թ. հոկտեմբեր): Ցածաքային շրջափակման
հայտարարումը (1806 թ. նոյեմբեր): Ռուսական զորքերի Չախ-
ճախումը (Ֆրեդլանդ, 1807 թ. հունիս) և Տիլզիտյան խաղաղու-
թեանը (1807 թ.): Հինգերորդ կոալիցիան: Նապոլեոնի բանակի
հաղթութեանների պատճառները: Նապոլեոնյան պատերազմների
ազդեցութեանը Յեվրոպայի վրա: Ֆրանսիական քաղաքակա-
նութեանը գրաված շրջաններում:

բ. Անգլիան 19-րդ դարի սկզբին.—Անգլիան վորպէս հակառակորդն յայն կողմիցիաների կազմակերպիչ: Պիտտ Կրասերի մահը (1806 թ.): Գաղութային գրավումներ: Պատերազմական ծախքերն աշխատավոր մասսաների ուսերին դնելը: Հեղափոխական և բանվորական շարժման ճնշումը յերկրում:

Պրուսիան 19-րդ դարի սկզբին: Ֆրեդրիխ-Վիլհելմ 3-րդ (1797—1840): Պրուսական-յունկերական պետութեան քայքայումը: Շտեյնի, Գարլենբերգի, Շարնհորստի և Գնեյզենաուի հարկադրական ռեֆորմները ճորտատերերի ձեռքով իրագործվող ռեֆորմներ են: 1807—1811 թ.թ. ագրարային որենադրութիւնը և կապիտալիզմի զարգացման «պրուսական ուղին» գյուղատնտեսութեան մեջ:

Պարտիզանական պատերազմը ֆրանսիացիների դեմ Իսպանիայում և Ավստրիայում:

գ. Կայսրութեան ճգնաժամը.—Նապոլեոնի ռեակցիոն միջոցառումները և դեպոտիզմը: Նոր ազնվականութեան ստեղծումը: Լիբերալ ոպոդիցիայի աճումը: Նապոլեոնյան նվաճումների քաղաքականութիւնը և գյուղացիութիւնը: Յամաքային շրջափակման խորտակումը: Ագգային շարժումների վերելքն Ալեմայնյան Յեվրոպայում: Պատերազմ Ռուսաստանի հետ (1812 թ.) և «Մեծ բանակի» պատմութիւնը: Վեցերորդ կողիցիա: Ճակատամարտ Լայպցիգի տակ (1813 թ.): Նապոլեոնի անկումը և Բուրբոնների վերականգնումը (1814 թ. ապրիլ): «Հարյուր որ»: Ճակատամարտ Վաթերլոոի տակ (1815 թ. հունիս): Նապոլեոնյան կայսրութեան խորտակումը:

ՅԵՎՐՈՊԱՆ 1815—1830 թ.թ. ԺԱՄԱՆԱԿԱՆՇՐՋԱՆՈՒՄ

Վիեննայի կոնգրեսի յեզրափակիչ ակտը (1815 թ. հունիս): Յեվրոպայի քաղաքական քարտեզը Վիեննայի կոնգրեսից հետո: «Սրբազան միութեան» կազմակերպումը (1815 թ. սեպտեմբեր): Ալեքսանդր 1-ին և Մետերնիխի դերը: Ռուսական ցարիզմը վերպէս «Յեվրոպական ռեակցիայի վոդնաշար» (Մարքս):

ա. Ֆրանսիա (1815—30 թ.թ.).—Բուրբոնների յերկրորդ Ռեստավրացիան: Նախահեղափոխական սոցիալ-տնտեսական կարգերը վերահաստատելու ռեակցիոն փորձերը և զբանց անհաջողութիւնները: Շնորհագրված սահմանադրական խարտիան:

Լյուդովիկոս 18-րդի ներքին քաղաքականութիւնը: Կառուս10-րդը «Եմիգրանտների թագավոր» (1824—30 թ.թ.): Ազնվականական ռեակցիայի ուժեղացումը: Վարձատրութիւն եմիգրանտներին (1825 թ.): Ռեստավրացիայի բուրժուական ոպոդիցիան: Մասսայական դժգոհութեան աճումը յերկրում և դեմոկրատական ոպոդիցիան:

բ. Անգլիա (1815—1830 թ.թ.).—Կապիտալիստական արդյունաբերութեան զարգացումը և «ցանկապատումների» ավարտումը գյուղատնտեսութեան մեջ: Անգլիայի տնտեսական գրութիւնը նապոլեոնյան պատերազմներից հետո: Կարլաժատերերի և բուրժուազիայի հարստացումը: Հացի վերաբերյալ որենքները (1815 թ.): Աշխատավոր մասսաների գրութեան խիստ վատթարացումը: Ագրարային և բանվորական հուզումներ: Լուգդիտները: Ընտրական ռեֆորմի համար մղվող պայքարի վերականգնումը: Բանվորական շարժման վերելքը 20-ական թվականների սկզբին: Որենքներ կողմիցիաների և գործադուլների մասին (1824—25 թ.թ.):

1825 թ. ճգնաժամը կապիտալիստական առաջին ճգնաժամն է: Դասակարգային պայքարի նոր սրումը յերկրում:

գ. Գերմանիա (1815—1830 թ.թ.).—«Սրբազան Միութիւնը» և ռեակցիայի ուժեղացումը Գերմանիայում: Կարլսբադի վորշումները (1819 թ.): Ագրարային որենադրութիւնը Պրուսիայում: Մետերնիխյան ռեֆիմն Ավստրիայում: Յենդային «սահմանադրութիւնները» հարավային-գերմանական պետութիւններում: Գերմանական փրիստիպայութեան զարգացումը: Հեգել:

դ. «Սրբազան միութիւնը» հեղափոխական շարժման դեմ մղվող պայքարում: Հարավ-ամերիկյան գաղութների պայքարն Իսպանիայի դեմ անկախութեան համար: «Սրբազան միութիւնը» ճնշում և հեղափոխութիւններն Իտալիայում (1821 թ.) և Իսպանիայում (1823 թ.):

«Սրբազան միութեան» պետութիւնների շահերի հակասութիւնները: Ապստամբութիւն Հունաստանում: Ռուս-թուրքական պատերազմը (1827—1829 թ.թ.): Ադրիանոպոլի հաշտութիւնը (1829 թ.): «Սրբազան միութեան» քայքայումը

Արդյունաբերական հեղաշրջումն Անգլիայում և Ֆրանսիայում և աշխատավոր մասսաների զրուծյան վատթարացումը: Ֆեոդալական շահագործման փոխարինումը կապիտալիզմի «վարձու ստրկությամբ»: Պրոլետարիատի ձևավորումը: Հիասթափություն 18-րդ դարեվերջի ֆրանսիական բուրժուական հեղափոխություն հետևվածքները: Ուսույթական սոցիալիզմը վորպես կապիտալիստական հարստահարման արտացոլում և առաջին բողոքն այդ հարստահարման դեմ: Մեծ ուսույթիստները—Սեն-Սիմոն (1760—1825), Ֆուբյե (1772—1837), Ուեն (1771—1858): Սեն-Սիմոնը և սենսիմոնականները: Կապիտալիզմի քննադատությունը Ֆուբյեյի մոտ: Ուենի անցումը բուրժուական ֆիլանտրոպիայից կոմունիզմի: Ուենի կոմունիստական գաղութները: Ուենը և անգլիական բանվորական շարժումը: Ուսույթական սոցիալիզմի ճակատագիրը: Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը և Ստալինն ուսույթական սոցիալիզմի մասին:

ՖՐԱՆՍԻԱՆ ՅԵՎ ԱՆԳԼԻԱՆ 1830—48 թ.թ.

ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՋԱՆՈՒՄ

ա. Հուլիսյան հեղափոխությունը Ֆրանսիայում.—Կարլ 10-րդի «որդոնանսները» և լիբերալ ոպոզիցիան: Բանվորների և մանր բուրժուազիայի յիւլյթը: «Յերեք փառավոր որեր»: Բարեկադային մարտերը 1830 թ. հուլիսի 27—29: Բուրժուազիայի զավաճանությունը և հանրապետականների անհաջողությունը: Լուի Ֆիլիպի թագավոր հայտարարվելը: «Որլեանյան դինաստիան փողի քսակի դինաստիան և» (Մարքս): 1830 թվի խարտիան: Հուլիսյան հեղափոխությունը վորպես բուրժուական հեղափոխություն:

բ. Հուլիսյան հեղափոխության ազդեցությունը Յեվրոպայի վրա.—Բուրժուական հեղափոխությունը Բելգիայում: Ապստամբություն ցարական Լեհաստանում (1830—31 թ. թ.) և նրա ճնշումը: Հուլիսյան հեղափոխության արձագանքները Գերմանիայում և Իտալիայում: Հուլիսյան հեղափոխության ազդեցությունն Անգլիայի վրա: Ընտրական ռեֆորմի համար յեղած շարժման նոր վերելքը: 1832 թ. ընտրական ռեֆորմը:

գ. Հուլիսյան միապետությունը Ֆրանսիայում.—Միապետության ներքին և արտաքին քաղաքականությունը 1830—40 թ. թ.: Պայքար Լեգիտիմիստների և հանրապետականների դեմ: Լիոնի բանվորական ապստամբությունները (1831 և 1834 թ. թ.) և նրանց պատմական նշանակությունը: Հեղափոխական գաղտնի ընկերություններ: Բարոկիմդի վերածնունդը: Բլանկին (1805—1881 թ. թ.): 1839 թ. 12/5-րդ ապստամբությունը: Հուլիսյան միապետության ներքին և արտաքին քաղաքականությունը 1840—48 թ. թ.: Ֆրանսիայի անհաջողությունները Մերձավոր Արևելքում: Տյերի հրաժարականը: Գիզոյի միստրությունը (1840—48 թ. թ.): Արդյունաբերական կապիտալիզմի զարգացումը Ֆրանսիայում 40-ական թվականներին, Արդյունաբերական բուրժուազիայի ոպոզիցիան կառավարության քաղաքականության դեմ: Գյուլզիություն վաշտառուական շահագործումը: Քաղաքային մանր բուրժուազիայի քայքայումը: Բանվոր զատակարգի զրուծյունը և ֆրանսիական սոցիալիզմը 40-ական թվականներին: Լուի Բլան, Կարե, Պրուզոն: Բանվորական կոմունիստական ընկերություններ:

դ. Անգլիան 1832 թ. ռեֆորմներից հետո.—Վիգերն իշխանության զլուխ (1832—41 թ. թ.): Անգլիական կապիտալիզմի զարգացման հաջողությունները 30-ական թվականների սկզբում: Մանկական աշխատանքի շահագործման որինականացումը (1833 թ.): Որենք չքավորների մասին (1834 թ.) և «աշխատանքի տների» կազմակերպում:

Բանվորների հիասթափումը պառլամենտական ռեֆորմի համար մղվող պայքարի արդյունքներից: Վիկտորիա թագուհին (1837—1901): 1836—37 թ. թ. ճգնաժամը: Լովետտը և «Բանվորների լոնդոնյան ասոցիացիան» (1836 թ.): Սաբոտան և չարտիստական շարժման սկիզբը: Չարտիզմի «ուղեկիցները»: «Բարոյական ուժի» և «ֆիզիկական ուժի» խմբավորումները: Չարտիստների առաջնորդները (Ո'Կոննոր, Ո'Բրայեն, Գարնի) և նրանց սոցիալ-քաղաքական հայացքները: Գարնին և «գեմոկրատական ասոցիացիան»:

Առաջին կոմկենտը (1839 թ.) և առաջին պետիցիան: Բուրժուազիայի փորձերը բանվորական մասսաներին հեռու պահելու չարտիզմից—կորդենը և «հացի վերաբերյալ որենքների դեմ կռուվող պայքարի լիզան» (1839 թ.):

«Ազգային չարտիստական ասոցիացիան» (1840 թ.): 1841-42 թ.թ. ձգնաժամը և չարտիստական շարժման նոր վերելք: Չարտիստական յերկրորդ կոնվենտ: Յերկրորդ պետիցիան (1842 թ.): 1842 թ. ոգոստոսյան գոշձադուլը: «Ուղեկիցները» հեռանալը չարտիզմից: Շարժման ճնշումը կառավարութեան կողմից: Ուկոն-նորի ազդարային պրոյեկտները իրականացման փորձը: Հացի վերաբերյալ որոշումների վերացումը (1846): 10-ժամյա բանվորական որվա վերաբերյալ ահալը (1847): 1847 թվականի անբերբիութունը: Առևտրա-արդյունաբերական ձգնաժամը: 1848 թվի Փրանսիական հեղափոխութեան ազդեցութիւնը: Չարտիզմի նոր ալիքը: Գարնի և Զոնա: 1848 թվի կոնվենտը: Յերրորդ պետիցիան: 1848 թ. ապրիլի 10-ի ցույցը: 1851 թ. կոնֆերանսը: Մարքսը և Ենգելսը չարտիստական շարժման վերակազմակերպման համար մղվող պայքարում: Չարտիզմի անկման պատճառները: Չարտիզմի պատմական նշանակութիւնը և նրա դասերը:

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ 30—40 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ: ՄԱՐՔՍԸ ՅԵՎ ԵՆԳԵԼՍԸ

ա. Գերմանիայի տնտեսական հետամնացութիւնը 30—40 թվականներին.—Սոշոր արդյունաբերութեան ծնունդը: Մարքսային միութիւնը (1834 թ.): Ֆեոդալական հարաբերութիւնները և գյուղացիութեան դրութիւնը: Գերմանիայի քաղաքական մանրատվածութիւնը վորպես նրա տնտեսական զարգացման հիմնական արգելակ: Ազգային հարցն Ալլըստըրիայում և Պրուսիայում: Պրուսական-յունիկերական պետութիւնը: Ֆրիդրիխ—Վիլհելմ 4-րդ (1840 թվականից): Ռադիկալ ուղղիցիայի աճումը Գերմանիայում և նրա անդրադարձումը փրիստիայութեան (յերիտասարդ հեգելյաններ) և գրականութեան («Յերիտասարդ Գերմանիա», Հայնե և Բեքեն) մեջ:

Պրոլետարիատի դրութիւնը: Կանանց և մանկական աշխատանքը: Տնայնագործների քայքայումը: Բանվորական շարժումը: Գերմանական արհեստավոր բանվորների կազմակերպութիւնները: «Թշվառների միութիւնը» (1834 թ.): «Արդարների միութիւնը» (1836): Վայտլինգը: Սիլեզիան ջուլհակների ապստամբութիւնը (1844) և բանվորական հուզումները Բոհեմիայում:

բ. Կարլ—Մարքս (1818—1883 թ.թ.) և Ֆրիդրիխ Ենգելս (1820—1895 թ.թ.).—Գերմանիան գիտական սոցիալիզմի

հայրենիք: Գիտական սոցիալիզմի յերեք աղբյուրները: Մարքսի քաղաքական գործունեութեան սկիզբը: Մարքսը «Հռենոսյան թերթի խմբագիր» (1842—43): «Գերմանա-Փրանսիական տարեգրութիւններ»: Ենգելսն Անգլիայում: Ենգելսը և չարտիզմը:

Մարքսի և Ենգելսի միտտեղ աշխատելու սկիզբը (1844 թ.): «Մրբազան ընտանիք»-ը: «Բանվոր դասակարգի դրութիւնն Անգլիայում»: Գիտական կոմունիզմի հիմունքների մշակումը: «Գերմանական իդեոլոգիան»: Պայքար «Ճշմարիտ սոցիալիզմի» դեմ: Մարքսը և Ենգելսը պրոլետարական կուսակցութիւն ստեղծելու համար մղվող պայքարում: Կապի բրյուսելյան կոմունիստական կոմիտե: Շրջաբերական Կրիզեյի դեմ: Պայքար Վայտլինգի դեմ: Պայքար Պրուզոնի դեմ: «Փրիստիայութեան աղքատութիւնը» (1847 թ.):

«Կոմունիստների միութեան» ստեղծումը: «Կոմունիստների միութեան» առաջին և յերկրորդ կոնգրեսները Լոնդոնում (1847 թ.): «Կոմունիստների միութեան» կանոնադրութիւնը. «Կոմունիստական մանիֆեստը» (1848 թ.) և նրա պատմական նշանակութիւնը: Սոցիալիզմն ուսուցիչից գիտութիւն դարձնելը: Ուսմունքը դասակարգային պայքարի մասին, պրոլետարիատի, վորպես սոցիալիստական հասարակութիւն ստեղծողի, համաշխարհային պատմական դերի մասին: Գլխավորը մարքսիզմում—պրոլետարիատի դիկտատուրայի ուսմունքն է:

1848 թ. ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ ՖՐԱՆՍԻԱՅՈՒՄ

Հեղափոխութեան պատճառները: Հեղափոխական սխառացիայի հասունացումը: 1847 թ. առևտրա-արդյունաբերական ճգնաժամը: Անբերբիութիւնը: Ընտրական ռեֆորմի պահանջների մերժումը կառավարութեան կողմից: Բանկոտային կամպանիան: Բանվորների փողոց դուրս գալը: Փետրվարի 23—24 բարիկադային մարտերը: Բուրժուազիայի փորձերը հեղափոխութիւնը կասեցնելու: Միապետութեան տապալումը: Փետրվարյան հեղափոխութեան բնութագրերը:

Հեղափոխութեան առաջին շրջանը (1848 թ. 24/2—4/5).—Ժամանակավոր կառավարութիւնը և «պրոլետարիատի պատանդները» (Լուի Բլան, Ալբեր): Բանվորների պահանջները (սոցիալական հանրապետութիւն, աշխատանքի իրավունք, աշխատանքի կազմակերպում և այլն): Ժամանակավոր կառավար-

լուծյան քաղաքականութիւնը պրոլետարիատի մեկուսացման, նրա ջարդի նախապատրաստման քաղաքականութիւնն է: Կառավարութեան կապիտուլյացիան ֆինանսական արխտոնկրատիայի առաջ: Մանր խնայողութիւնների բռնադրամբութիւնը: Գյուղացիութեան վրա դրվող հարկերի ավելացումը: Պրոլետարիատին պատակտելու քաղաքականութիւնը: Ազգային արհեստանոցները: Մորիային (շարժական) գվարդիան: Բլանկին և հեղափոխական ակումբների գործունեութիւնը: Մարտի 17-ի և ապրիլի 16-ի ցույցերը: Լուի Բրանի ուղորտունիզմը և դավաճանութիւնը: Լենինը լուիբրանականութեան մասին,

Հեղափոխութեան յերկրորդ շրջանը (1848 թ. 4/5—1849 թ. 29/5).—Հիմնադիր ժողովը և նրա կազմը: Գործադիր հանձնաժողովը: Հիմնադիր ժողովը ցրելու փորձը (15/5) և նրա ձախողումը: Ազգային արհեստանոցների փակումը:

Փարիզի բանվորների հունիսյան ապստամբութիւնը «առաջին բացահայտ քաղաքացիական պատերազմը բուրժուազիայի և պրոլետարիատի միջև» (Լենին): Դասակարգային ուժերի դասավորումը հունիսյան որերին: Ապստամբութեան պարտութեան պատճառները: Լենինը Կալենյակներին «դասակարգային աղբյուրի» մասին: Սպիտակ տեռորը: Հունիսյան ապստամբութեան միջազգային նշանակութիւնը:

Յեռագույն հանրապետականների տերապետութիւնը: Սահմանադրութեան մշակումը: Պաշարողական դրութիւն Փարիզում Կալենյակի ղեկաւորութեամբ: Լուի Բոնապարտի նախադահ ընտրվելը (1848 թ. 10/12): Բոնապարտի և «Կարգի կուսակցութեան» պայքարը յեռագույն հանրապետականների դեմ: Հիմնադիր ժողովի վերջը:

Հեղափոխութեան յերկրորդ շրջանը (1849 թ. 29/5—1851 թ. 1/12).—Որենսդրական ժողովը և նրա կազմը: Բոնապարտի և «Կարգի կուսակցութեան» պայքարը Գորայի դեմ: Հոռմի եքսպեդիցիան: Մանր-բուրժուական դեմոկրատիայի պարտութիւնը (1849 թ. հունիսի 13-ի «ապստամբութիւնը»): Կարմիր թեկնածուների հաղթանակը 1850 թ. մարտի լրացուցիչ ընտրութիւններում: Ընդհանուր ընտրական իրավունքի վերացումը (1850 թ. մայիս): Բոնապարտի պայքարը «Կարգի կուսակցութեան» դեմ: «Կարգի կուսակցութեան» քայքայումը: Նոր հեղափոխութեան սպառնալիքը: Բոնապարտի դեմագոգիան: 1851 թ.

2/12 պետական հեղաշրջումը: Գյուղացիական ապստամբութիւնները: Կայսրութեան հայտարարումը (1852 թ. 2/12): Կայսրութեան արտաքին և ներքին քաղաքականութիւնը:

Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը և Ստալինը 1848 թվի փետրվարյան հեղափոխութեան դասերի և բոնապարտիզմի մասին:

1848 թվի Հեղ.Ա.Փ.Ո.Ո.Ի.Թ.Յ.Ո.Ի.Ն.Ը Գ.Ե.Ր.Մ.Ն.Ի.Ա.Յ.Ո.Ի.Մ

Գերմանիայի վերամիացումը վորպես գերմանական բուրժուական հեղափոխութեան հիմնական հարց: Հեղափոխական սիտուացիայի հասունացումը: Արդյունաբերական ճգնաժամը և 1847 թ. անբերրիութիւնը: Բանվորական և գյուղացիական հուզումները: Պրուսական միահեծանութեան ֆինանսական դժվարութիւնները: «Միացյալ լանդտագի» նստաշրջանը:

Ֆրանսիայի փետրվարյան հեղափոխութեան ազդեցութիւնը Գերմանիայի վրա: Շարժում հարավ-գերմանական պետութիւններում: Գյուղացիական ապստամբութիւններ: Ապստամբութիւններ քաղաքներում: Ազգային-ազատագրական շարժումն Իտալիայում և Հունգարիայում: Հեղափոխութիւնն Ավստրիայում (մարտի 13): Բարիկադային մարտեր Բեռլինում (մարտի 18): «Մարտի մի-նիստրութիւնները»: Լիբերալ բուրժուազիայի համաձայնութիւնն արքայական տան հետ: Գերմանական բուրժուազիայի դավաճանութիւնը գյուղացիութեան վերաբերմամբ: Պրուսական բուրժուազիայի մեծապետական քաղաքականութիւնը: Լեհացիների ազգային-ազատագրական շարժման ճնշումը: Ֆրանկֆուրտի պառլամենտի գումարումը (1848 թ. մայիս): Հիմնադիր ժողովներ Բեռլինում և Վիեննայում: Դեմոկրատական կուսակցութեան կազմակերպումը:

Մարքսի և Ենգելսի պայքարը Փարիզում գերմանական մանր-բուրժուական խմբերի դեմ: «Գերմանիայի կոմունիստական կուսակցութեան պահանջները»: «Նոր Հոնոսոյան թերթը» հեղափոխական պրոլետարիատի լավագույն, չգերազանցված որդանն է» (Լենին): Բուրժուազիայի դավաճանութեան մերկացումը «Նոր Հոնոսոյան թերթի» միջոցով: Մարքսի և Ենգելսի տակտիկական դեմոկրատական շարժման վերաբերմամբ: «Նոր Հոնոսոյան թերթի» քաղաքական ծրագիրը: «Ն. Հ. Թ.»-ը վորպես կոմունիստ-

ների Միության ղեկավար կենտրոնն Գերմանիայում: Մարքսի պայքարը Գոտշալկի «ձախ» ուղորտունիզմի դեմ:

Մասսաների ղեկավարության աճումը բուրժուազիայի քաղաքականությունից: Մայիսյան յերեքները Վիեննայում: Գրոհ Բեռլինի ղինանոցի վրա (1848 թ. 14/6), Ազգային շարժումներն Ավստրիայի գավառներում: Չեխերի և հարավային Սլավոնների դերը: «Դեմոկրատական պահպանիչ» քննադատությունը Մարքսի և Ենգելսի կողմից:

Հունիսյան որերը Փարիզում և նրանց ազդեցությունը Գերմանիայի վրա: «Նոր Հոկտոսյան թերթը» հունիսյան մարտերի պատմական նշանակություն մասին: Բանվորական շարժումը հեղափոխության ժամանակ: «Բանվորների յեղբայրությունը»: Ստեֆան Բոլն: Մարքսը և Ենգելսը Բոլնի ուղորտունիստական պոչական տակտիկայի դեմ մղվող պայքարում:

Հակահեղափոխությունը հարձակման և անցնում փարիզյան բանվորների հունիսյան պարտությունից հետո: Պատերազմը Դանիայի դեմ և Մարի ղինադադարը (1748 թ. ոգոստոսի 24): Ապստամբություն Ֆրանկֆուրտում (1848 թ. սեպտեմբեր): 1848 թ. հոկտեմբերի 6-ի ապստամբությունը և հեղափոխության Վիեննայի ջարդը (1848 թ. հոկտ. 31): Հակահեղափոխությունը Բեռլինում: Բրանդենբուրգի միսիստությունը: Պրուսական հիմնդիր ժողովի ցրումը: (1848 թ. դեկտ. 5): Կայսրության սահմանադրության հաստատումը (1849 թ. մարտի 28): Ֆրանկֆուրտի պառլամենտի անընդունակությունը կենսապարձելու այդ սահմանադրությունը:

Մարքսի և Ենգելսի դուրս գալը Հոկտոսյան յերկրի դեմոկրատական ընկերությունների միությունից (1849 թ. ապրիլ): Զինված ապստամբություն հարավ-արևմտյան Գերմանիայում (1849 թ. մայիս-հունիս), և պրոլետարիատի, գյուղացիության, մանր բուրժուազիայի դերն այդ ապստամբության մեջ: Մարքսի և Ենգելսի պայքարը մանր-բուրժուական դեմոկրատների տատանումների և անհետևողականության դեմ: «Ն. Հ. թերթի» փակումը (1849 թ. մայիսի 18): Ֆրանկֆուրտի պառլամենտի վերջը (1849 թ. հունիս): Ենգելսի մասնակցությունը ղինված ապստամբությանը: Ցարական ինտերվենցիան (1849 թ. մայիս-ոգոստոս) և հունգարական հեղափոխության ճնշումը: Ցարական Ռուսաստանի

դերն իբրև Յեվրոպայի ժանդարմի: Գերմանական հեղափոխությունյան պարտությունյան պատճառները:

Լոնդոնի եմիգրացիան և Մարքսի ու Ենգելսի աշխատանքը՝ կոմունիստների միությունը վերականգնելու ուղղությամբ: Կհի առաջին ղիմումը Կոմունիստների միությունը (1850 թ. մարտ): Մարքսի պերմանենտ հեղափոխությունյան գաղափարը: Մարքսի պերմանենտ հեղափոխության գաղափարի հակահեղափոխական տրոցկիստական կեղծումը: Լենինի ուսմունքը բուրժուական-դեմոկրատական հեղափոխությունը սոցիալիստականի վերաճելու մասին՝ իբրև «պերմանենտ հեղափոխությունյան մարքսյան թեորիայի մարմնացման ձևերից մեկը» (Ստալին):

Ցարաձայնություններ կոմունիստների միության մեջ Մարքսի և Ենգելսի պայքարը Վիլլի-Շապպերի «ձախ» — ուղորտունիստական ֆրակցիայի դեմ: Պառակտում կոմունիստների միության մեջ (1850 թ. սեպտեմբեր): Կոմունիստների պրոցեսը Քյոլնում և միություն վախճանը (1852 թ.): Մարքսի և Ենգելսի տակտիկան 1848 թ. դերմանական հեղափոխության մեջ, վորպես «միակ ճիշտ տակտիկա» (Լենին): Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը և Ստալինը Գերմանիայի 1848 թվականի հեղափոխության դասերի մասին:

ԻՏԱԼԻԱՅԻ ՎԵՐԱՄԻԱՑՈՒՄԸ

Իտալիայի տնտեսական և քաղաքական դրությունը նապոլեոնյան կայսրության տարիներում և նրա անկումից հետո (1815—1840 թ.թ.): «Յերիտասարդ Իտալիա»: Մաձինին (1805—1872): Լիբերալ բուրժուազիայի մերձեցումն ագրարներին (հողատերերին) և «վերից հեղափոխության» պրոյեկտներ:

40-ական թվականների յերկրորդ կիսի սահմանադրական շարժումը: Ռազիկալ դեմոկրատները և գյուղացիությունը: Ֆրանսիայի փետրվարյան հեղափոխության ազդեցությունը Իտալիայի վրա: Հեղափոխությունը Իտալիայում: Ավստրիացիների արտաքսումը հյուսիսային Իտալիայից: Պատերազմ Ավստրիայի դեմ և տիրող դասակարգերի ղիրքը: Մանր-բուրժուական դեմոկրատիայի տատանումները: Դ. Մանին: Դարիբալլի: Ապստամբությունները և հանրապետությունները Հոմում, Թոսքանայում, Վենետիկում: Ավստրիայի պատերազմը Պեյսոնտի դեմ: Նովա-

րայի ձախտամարտը (1849 թ.): Ֆրանսիայի ինտերվենցիան և Հռոմի հանրապետութեան անկումը (1849 թ. հուլիս): Վենետիկի հանրապետութեան կործանումն ավստրացիների կողմից:

Ռեակցիա Իտալիայում 1848—49 թ. թ. հեղափոխութեան պարտութիւնից հետո: Պեմոնտն իբրև լիբերալ բուրժուազիայի պատվար՝ ռեակցիայի տարիներում: Կապիտալիզմի զարգացումը Պեմոնտում 50-ական թվականներին: Կապուլը հողատերերի և բուրժուազիայի վերահասվի բլոկի առաջնորդ: Իտալիայի վերամիացման կալվածատիրական-բուրժուական ուղին: Գարիբալդին և Իտալիայի վերամիացման դեմոկրատական ուղին: Պեմոնտի մասնակցումը Դռիմի պատերազմին: Պրոմբերյան համաձայնութիւնը (1859): Ֆրանս-իտալո-ավստրիական պատերազմը (1859): Մարքսի և Ենգելսի դերքն Իտալիայի ազգային շարժման հարցում: Յուրիսի հաշտութիւնը և նրա հանրագումարները: Կապուլը և Գարիբալդին: Նեպոլը Պեմոնտին միացնելը: Գա-րիբալդիի հաղթական արշավանքը Սիցիլիա և հարավային Իտալիա (1860 թ.): Իտալական թագավորութիւնը (1861 թ.):

Ավստրիայի և Ֆրանսիայի ընդդիմացումն Իտալիայի վերջնական վերամիացմանը: Գարիբալդիի փորձը՝ գրավելու Հռոմը, և իտալական կառավարութեան դավաճանական քաղաքականութիւնը: Ավստրո-պրուսական պատերազմը (1866) և Վենետիկի շրջանի միացումն իտալական թագավորութեանը: Բոնապարտական Ֆրանսիան վորպես Իտալիայի վերամիացման գլխավոր խոչընդոտ: Ֆրանս-պրուսական պատերազմը և Պապական շրջանից Ֆրանսիական զորքերի հեռանալը: Իտալական զորքերի կողմից Պապական շրջանի գրավումը: Դեմոկրատական շարժման անհաջողութիւնները: Իտալիայի վերամիացման ավարտումը:

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ՎԵՐԱՄԻՋՈՒՄԸ

Ռեակցիան Գերմանիայում 1848—1849 թվականների հեղափոխութեան պարտութիւնից հետո: Մանեյֆեյլի միլիտարութիւնը Պրուսիայում: 1850 թ. սահմանադրութիւնը: Ավստրո-պրուսական մրցակցութիւնը: Պրուսիայի «Ումյուլցյան նվառ-տացումը» (1850): Գերմանական միութեան և միութենական սեյմի վերականգնումը: Մաքսային միութեան վերանորոգումը (1853 թ.):

50-ական թվականների տնտեսական վերելքը: 1850 թ. գյուղացիական ռեֆորմը: Կապիտալիզմի զարգացման «պրուսա-կան ուղին» գյուղատնտեսութեան մեջ: Բուրժուազիայի վախկո-տութիւնն ու անվճռականութեանը և նրա կոմպրոմիսների քա-ղաքականութիւնը պրուսական յունկերութեան հետ: «Նոր դա-րաշրջան» Պրուսիայում: Ֆրանս-Իտալո-ավստրիական պատե-րազմը (1859) և ազգային-միացուցիչ շարժման վերելքը Գեր-մանիայում: Գերմանիայի ազգային միացման յերկու ուղիները: Մարքսի և Ենգելսի դերքը: Նրանց պայքարը Լասսալի դեմ: «Ազ-գային միութեան» (1859) և պրոգրեսիստների կուսակցութեան (1861) կազմակերպումը: Վիրչելմ 1-ին (1861—1888): Զինվորա-կան ռեֆորմը և «սահմանադրական կոնֆլիկտը» Պրուսիայում: Բիսմարկը պրուսական մինիստրների խորհրդի նախագահ (1862 թվականից սկսած):

Բանվորական շարժումը Գերմանիայում 50- ական թվա-կաններին և այն բուրժուազիային յենթարկելու փորձը (Շուլցե-Դելիչյան միութիւնները): 1857 թ. ճգնաժամը և բանվորական շարժման վերելքը: Լասսալի ագիտացիան: «Համընդհանուր գեր-մանական բանվորական միութիւնը» (1863): Լասսալի «արքա-յական-պրուսական սոցիալիզմը»: Լասսալի տեսական հայացք-ների և տակտիկայի քննադատումը Մարքսի և Ենգելսի կողմից: Լասսալի գաղտնի բանակցութիւնները Բիսմարկի հետ:

Շլեզվիկ-Հոլշտեյնի հարցը: Դանիական պատերազմը (1864): Ավստրո-պրուսական պատերազմը (1866): Ավստրիական բանակի ջախջախումը Սադովայի մոտ: Պրագայի հաշտութիւնը (1866): Ավստրիայի հեռանալը գերմանական միութեանից: Ավստրո-Հուն-գարիայի կազմակերպումը: 1867 թ. Ավստրո-հունգարական սահ-մանադրութիւնը: Հյուսիսային-գերմանական միութեան կազմա-կերպումը (1867): Պրոգրեսիստների պառակտումը և ազգային-լիբերալների կուսակցութեան կազմակերպումը (1867):

Բանվորական շարժման արագ աճումը Գերմանիայում: Բե-րլին և Լիբնիխտի գործունէութիւնը: Շվեյցեր: Մարքսի և Են-գելսի պայքարը լասսալյանների դեմ: Եյդենախյան կուսակցու-թեան կազմակերպումը (1869): Լինինը գերմանական սոցիալիզմի պառակտման պատմական պատճառների մասին: Եյդենախցի-ների սխալներն ու նրանց ուղղումը Մարքսի և Ենգելսի կողմից:

Ֆրանսա-պրուսական պատերազմը (1870—71): Լասսալյանսները և Եյզենսպականները պատերազմի ժամանակ:

Պրուսիայի հաղթանակը Ֆրանսիայի վրա և Գերմանիայի վերամիացումը: Պրուսական յունկերուժյան հեգեմոնիայի տակ Գերմանիայի վերից միացնելու հանրադոմարները: Կայսրական սահմանադրութիւնը (1871 թ.): Պրուսիայի դերը Գերմանական կայսրութիւն մեջ:

ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԱՄՆ-ՌԻՄ

Ամերիկյան կապիտալիզմի զարգացումը: Պլանտացիոն տնտեսութիւնը Հարավում: ԱՄՆ-ի արտաքին քաղաքականութիւնը 19-րդ դ. առաջին կեսում: Մոնրոեյի Դոկտրինան (վարդապետութիւնը) 1823): Ընդհարումներ Հյուսիսի բուրժուազիայի և Հարավի պլանտատորների միջև: Հանրապետականները և դեմոկրատները: Պայքար Մաքսային սակագների շուրջը:

Արեւմուտքի գաղութացումը: Պայքար հողի համար՝ պլանտատորների, բուրժուազիայի և ֆերմերների միջև: «Միսսուրիի կոմպրոմիսը» և նոր դոյացող նահանգների շուրջը տեղի ունեցող պայքարը: Տեխասի կցումը և Մեքսիկայի պատերազմը (1846): Կալիֆորնիայում վոսկի գտնելը և նոր նահանգ կազմելը: Ֆրիսոցիւրների կուսակցութիւնը: 1848—49 թ.թ. հեղափոխութիւնը սոցիւրների կուսակցութիւնը: 1848—49 թ.թ. հեղափոխութիւնը պարտութիւնից հետո Յեյնրայից յեկած հեղափոխական եմիգրացիան: Վեյզմէյերը և առաջին մարքսիստական խմբակներն ԱՄՆ-ում: Արդիցիոնիստական շարժումը և նրա սոցիալական բազան: Բուրժուազիայի վերաբերմունքը դեպի արդիցիոնիզմը: Փախտակ ստրուկների վերաբերյալ որոնք (1854) և Հյուսիսի ու Հարավի միջև հարաբերութիւնների սրումը: Բիլլը Կանզաս-Նեբրասկի մասին (1854): Քաղաքացիական պատերազմ Կանզասում: Նոր «հանրապետական կուսակցութիւնը կազմակերպումը: Մ. Լինկոլն: Դրեդ Սկոտի գործը (1857): Ջոն Բրաունի ապստամբութիւնը (1859): Հարավի պատրաստութիւնը քաղաքացիական պատերազմին: Դեմոկրատիկ կառավարութիւնը զավաճանական քաղաքականութիւնը: Լինկոլնին նախագահ ընտրելը: Պետական հեղաշրջումը հարավում և հարավային նահանգների կոնֆեդերացիա: Քաղաքացիական պատերազմի սկիզբը (1861 թ. ապրիլ):

Հարավացիների բանակը և Հյուսիսացիների բանակը: Հյուսիսի խոշոր բուրժուազիայի տատանումները և համաձայնողական քաղաքականութիւնը: Հյուսիսացիների պատերազմ վարելու «սահմանադրական» յեղանակը: Հյուսիսացիների պարտութիւնը: Լինկոլնի կառավարութիւնը տնտեսական քաղաքականութիւնը: Խնդիրներ: Ֆերմերների հիպոթեքային (գրավ դնելու միջոցով արված) պարտքի արագ աճումը: Մասսաների դեֆոլտութիւնը աճումը: Կառավարութիւնը մեղադրելը զավաճանութիւնը մեջ: Ժողովրդական հուզումներ: Բեկում Հյուսիսի քաղաքականութիւնը մեջ (1862): Ֆերմերների ազդեցութիւնը ուժեղացումը և հեղափոխական մեթոդներով պատերազմ վարելուն անցնելը: Դեմոկրատները: Լինկոլնի կառավարութիւնը արմատական միջոցառումները: Հոմսթեդ-ակտը (1862 թ.): Նեգրերի ազատագրումը (1863 թ.): Նեգրերին բանակի մեջ ընդունելը: Անգլիական ինտերվենցիայի սպառնալիքը: Անգլիան վոչնչացնում և ԱՄՆ-ի առևտրական նավատորմը: 1-ին Խոտերնացիոնալի պայքարն ինտերվենցիայի փորձերի դեմ: Լինկոլնի նորից ընտրվելը (1864): Հարավացիների բանակի ջախջախումը և Լինկոլնի կապիտուլյացիան (1865 թ. ապրիլ): Լինկոլնի սպանութիւնը (1865):

Քաղաքացիական պատերազմի հանրադոմարները: Լինինը «գլուղատնտեսութիւնը մեջ կապիտալիզմի զարգացման ամերիկական ուղու» մասին: Յերկրի լայն չափերով գաղութացումը: Ներքին շուկայի արագ աճումը: Արդյունաբերութիւնը զարգացումը: Յերկաթուղային շինարարութիւնը և հողերի հափշտակում: Բանվոր դասակարգի աճումը: Պրոլետարիատի դրութիւնը: Բանվորական կազմակերպութիւնները 60-ական թվականներին: Խոտերնացիոնալն Ամերիկայում:

Հարավը քաղաքացիական պատերազմից հետո: Հանրապետականների զինվորական դիկտատուրան և հարավի «վերակազմումը»: Ուղղումներ ԱՄՆ-ի սահմանադրութիւնը մեջ: Ջոնսոնի մոմը: Ուղղումներ Ընդհարում նախագահի և կոնգրեսի միջև: Քաղաքականութիւնը: Ընդհարում նախագահի և կոնգրեսի միջև: Կուկլուքս-Կլան: Նեգրերի դրութիւնը հարավում: Դրանտի նախագահ ընտրվելը (1869): Դրանտի քաղաքականութիւնը:

ԳՅՈՒՂԱՅԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԸ ՅԵՎ ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՐԺՈՒՄ-
ՆԵՐԸ ԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՅԵՎ ԿԱԽՅԱԼ ՅԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ 19-ԲԳ Դ.
ԿԵՍԵՐԻՆ (ՏԱՅՊԻՆԳՆԵՐԻ ՅԵՎ ՍԻՓԱՅՆԵՐԻ
ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆԸ)

ՄԵՅՁԻ ԶԵՂԱՇՐՋՈՒՄԸ ԶԱՊՈՆԻԱՅՈՒՄ

Կապիտալիստական պետությունների գաղութային քաղաքականությունն էյությունն ու բնույթը 19-րդ դարի կեսերին: Այդ քաղաքականության հետևանքով առաջացած տեղաշարժերը գաղութային և կախյալ յերկրների եկոնոմիկայի և հասարակական կազմի մեջ:

ա. Զինաստանի ներքին և արտաքին քաղաքական դրությունը 19-րդ դ. առաջին կիսում.—Հողային հարաբերությունները մանջուրական տիրապետության դարաշրջանում: Մանջուրական միապետության փեոզալական բյուրոկրատական կազմը: Ափրոնային պատերազմը և 1842 թ. նանկինյան անիրավահավասար դաշնագրությունը: Տայպինգների շարժումը (1850—1864): Տայպինգների ծրագիրը և դորժոնեյությունը: Տայպինյան պետության կազմակերպումը: Այդ շարժման կրոնական-նահապետական թաղանթը: Պառակտում և պայքար տայպինյան ղեկավարության խմբավորումների մեջ: Տայպինգների ձախ թևի բնութագիրը (Չոուն-Վան և այլք): Ռտրերկրյա ինտերվենցիա (1860—1864) և տայպինգների ջախջախումը: Մարքսը տայպինյան ապստամբության մասին: Տայպինյան շարժման հեղափոխական նշանակությունն ոտարեկրյա ճնշումի և ֆեոզալական շահագործողների դեմ չինական ժողովրդական մասսաների մղած պայքարի պատմության մեջ:

բ. Բրիտանական գաղութային ուժի մը Հընդհանուր 19-րդ դ. առաջին կիսում.—Հնդիկ գյուղացիների և քաղաքի չքավորների հակաբրիտանական շարժումները: Անգլիական քաղաքականությունից դժգոհություն տեղական ֆեոզալները և հոգևորականությունն մի մասի մեջ և զրա պատճառները: Սիփայիներից կազմված զորքերը, նրանց կազմի ու քաղաքական դերը Հնդկաստանում այդ ժամանակաշրջանում: Սիփայիների միությունն ապստամբությունը (1857): Ապստամբություններ Հյուսիսային Հնդկաստանի միացած կենտրոններում:

Սիփայիների դեմ անգլիացիների մղած պայքարի ընթացքը: Սիփայիների ապստամբության պարտության պատճառները: Մարքսը սիփայան ապստամբության վորպես անգլիական տիրապետության դեմ Հնդկաստանում ազգային առաջին ապստամբության պատմական նշանակության մասին: Սիփայան ապստամբության հետևանքները Հնդկաստանի համար:

գ. Մեյձիի հեղաշրջումը Յապոնիայում.—Տոկուգավայի ռեժիմի պատմության համառոտ տեսությունը: Գյուղացիական ապստամբությունները և քաղաքային չքավորների («ուտիկովասի») ապստամբությունները Տոկուգավայի ռեժիմի դեմ 18-րդ դարի վերջում և 19-րդ դ. սկզբում: Դրությունը Յապոնիայում ոտարեկրացիների ներխուժման նախորդակին: Ամերիկացիների ներխուժումը (1853) և յեվրոպացիների յերեվալը: Յապոնիայի կառավարության («բակուֆու») անիրավահավասար դաշինքներ կնքելը (1856—1859): Ռտրերկրացիների և Տոկուգավայի ֆեոզալական տան սեզոնների գլխավորած կառավարության դեմ առաջ յեկած ընդհանուր-ժողովրդական շարժումը: Կեյկի սեզոնի տապալումը (1867 թ.): Իշխանությունը Մուցուխիտո կայսրին անցնելը (1868—1892): Արքայազն Արիսուգավայի գլխավորությամբ կառավարությունը կազմելը: Նոր կառավարությունը ճնշում և յյուղացիական սամուրայների շարժումները: Ֆեոզալների առաջադեմ մասի և յապոնական բուրժուազիայի միջև բլոկ և հաստատվում: Արիսուգավայի կառավարության հիմնական ռեֆորմները և նրա արտաքին քաղաքականությունը: Մեյձիի հեղաշրջման պատմական նշանակությունը:

1-ԻՆ ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼԸ (ՄԻՆՁԵՎ. ՓԱՐԻՉՅԱՆ ԿՈՄՈՒՆԱՆ)

1-ին Ինտերնացիոնալի դարաշրջանի ընդհանուր բնութագիրը: Դոմի պատերազմը (1854—1856): Ռուսաստանի պարտությունը և նրա դերի թուլացումը միջազգային արենայում: 50—60 թ.թ. Ֆրանսիան: Բանվորական շարժման աճումը:

Պրուդոնիստները: Բլանկիստների կազմակերպությունները: Գործադուլային շարժում: 60-ի մանիֆեստը: Որենք կոալիցիաների մասին (1864 թ.):

50—60 թ.թ. Անգլիան: Անգլիական տրեյդ-յունիոնիզմը: Մարքսը և Ենգելսն անգլիական բանվորական շարժման մեջ յեղած ոպորտունիզմի սոցիալական արմատների մասին: 50-ական թվականների վերջի գործադուլային շարժումը: Տրեյդ-յունիոնների լոնդոնյան խորհուրդը և Պունտան: Անգլիական բանվորների ակտիվությունը միջազգային քաղաքականությունից հարցերում (քաղաքացիական պատերազմ: ԱՄՆ-ում, լեհական ապստամբությունները (1863 թ.): Մարքսի և Ենգելսի տեսական և գործնական հեղափոխական գործունեությունը 50-ական թվականներին և 60-ական թվականների սկզբում: Մարքսի և Ենգելսի պայքարը միջազգային պրոլետարական կուսակցություն կազմակերպելու համար:

1-ին Ինտերնացիոնալի հիմնադրումը (1864 թ. սեպտեմբերի 28): Մարքսը վորպես 1-ին Ինտերնացիոնալի կազմակերպիչ և առաջնորդ: Ինտերնացիոնալի հիմնադիր մանիֆեստը և կանոնադրությունը:

Ինտերնացիոնալի սեկցիաների կազմակերպումն Արևմտյան Ֆեմինոպայի յերկրներում: Պրոլետնիստները, լասսալյանները, լիբերալ տրեյդ-յունիոնիստները, մաձինիստները և Մարքսի ու Ենգելսի պայքարը դրանց դեմ: 1865 թվի լոնդոնյան կոնֆերանսը:

Ժնևի կոնգրեսը (1866) և Մարքսի ղեկուցադերն այդ կոնգրեսին: Պրոլետնիզմի և մարքսիզմի ընդհարումն այդ կոնգրեսում: Մարքսիզմի հաղթությունը: Կոնգրեսը պրոֆմիթությունների, կոոպերացիայի, բանվորական որենադրության, կանանց և մանուկների աշխատանքի մասին: Կոնգրեսը պրոլետարիատի արտաքին քաղաքականությունից մասին (Լեհաստան):

Ինտերնացիոնալը և պայքար Անգլիայում ընտրական ու ֆորմի համար: Պրոլետնիստները Ժնևի կոնգրեսից հետո: Պայքար պրոլետնիստների և բրանկիստների միջև Ֆրանսիայում և Գլխավոր խորհրդի դերը: Ինտերնացիոնալի հաջողությունները բանվորական մասսաների մեջ Ժնևի կոնգրեսից հետո: Մարքսի «Կապիտալի» 1-ին հատորի լույս տեսնելը (1867 թ.): Լյուքսեմբուրգյան ճգնաժամը (1867) և «Սոցիալական ու ազատություն լիզայի» կազմակերպումը: Բախունինը Լիզայում: Ինտերնացիոնալի լոզանյան կոնգրեսը (1867): Պայքար կոնգրես-

ում: Ինտերնացիոնալը և «Սոցիալական ու ազատություն Լիզայի»:

Պայքար Գլխավոր խորհրդի ներսում Լոզանի կոնգրեսից հետո (Ոչեր, Ֆոքս և ուրիշներ): Գլխավոր խորհրդի պայքարն Իռլանդիայում գյուղացիական և ազգային-ազատագրական շարժման պաշտպանություն համար: Ինտերնացիոնալի հալածումը Ֆրանսիայում: Պայքար հանուն բանվորական կուսակցությունից:

Ինտերնացիոնալի բրյուսելյան կոնգրեսը (1868): Արտագրություն գործիքների և միջոցների սեփականությունից հարցը: Կոնգրեսի վորոշումները «Սոցիալական ու ազատություն Լիզայի» վերաբերմամբ: Լիզայի պառակտումը: Բրյուսելյան կոնգրեսը վորպես հիմնականում պրոլետնիզմի դեմ մղվող պայքարի ավարտում:

Պայքարն Ինտերնացիոնալում Բրյուսելյան կոնգրեսից հետո: Բախունինը և «Սոցիալական դեմոկրատիայի ալյանս» (միությունը): Բախունինի բուհարական անարխիզմը և նրա սոցիալական արմատները: Մարքսի և Ենգելսի պայքարը Բախունինյան անարխիզմի դեմ հիմնական սկզբունքային հարցերի վերաբերմամբ (պետություն և պրոլետարիատի ղեկավարություն մասին, քաղաքական պայքարի մասին, կուսակցությունից դերի մասին, կազմակերպչական հարցերի վերաբերմամբ և այլն): Ինտերնացիոնալի ուսական սեկցիան և պայքարը նրանում:

Ինտերնացիոնալի բաղելյան կոնգրեսը (1869) և պայքարը Բախունիստների դեմ («Ժառանգելու իրավունք») հարցը և այլն):

Ագրարային շարժման սրումն Իռլանդիայում և գլխավոր խորհրդի բռնած դիրքը: Պայքար Ինտերնացիոնալի սեկցիաներում Շվեյցարիայում: Ռոմանական ֆեդերացիայի պառակտումը և Յուրայի ֆեդերացիայի գոյացումը: «Ալյանսի» կազմալուծիչ գործունեությունը Ֆրանսիայում, Իսպանիայում, Իտալիայում:

Ֆրանս-պրուսական պատերազմը և Ինտերնացիոնալի տակտիկան: Գլխավոր խորհրդի հուլիսյան և սեպտեմբերյան կոնգրեսը: Բուլգարիզմի պայքարը՝ ֆրանս-պրուսական պատերազմի վերաբերյալ Մարքսի և Ենգելսի տակտիկական ազդեցությունը դեմ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1 մասի համար—«Կապիտալիզմի հաղթանակի և հաստատման դարաշրջան»:

1. «Նոր պատմություն» (վավերագրեր և նութեր) Լուկինի խմբագրությունը, պրակ 1, մաս 1, էջ 80—323, մաս 2, էջ 3—253. Պետհրատ 1937 թ.:

2. Ենգելս. — բանվոր դասակարգի գրությունն Անգլիայում, էջ 35—64, 140—161, 273—297, 333—372, 399—451, Կոսհրատ 1934 թ.:

3. Մարքս Կապիտալ հատ. 1, 12, 13 և 24 գլուխները, Կոսհրատ, 1933 թ.:

4. Լենին Վեցհատորյակ. 1 հատոր էջ 157—193. Կոսհրատ 1931 թ.:

5. Новая история в документах и материалах под ред. Лукина, выпуск 2, стр. 6—285, Огиз—соцэжгиз 1934 г.

6. Մարքս-Ենգելս «Կոմունիստական մանիֆեստը»:

2 Մ Ա Ս

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՍԿՍՎԱԾ ԱՆԿՄԱՆ ԴԱՐՍՇԻՋԱՆԸ

(Ֆրանս-պրուսական պատերազմից և Փարիզյան կոմունայից սկսած մինչև ԽՍՀՄ-ում սոցիալիստական Մեծ հեղափոխություն հաղթանակը և իմպերիալիստական պատերազմի վերջը):

1-ին ՀԱՏՎԱԾ

ՓԱՐԻԶՅԱՆ ԿՈՄՈՒՆԱՆ. 1-ին ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՈՆԱԼԻ ՎԵՐՋԸ

1870 թ. սեպտեմբերի 4-ի հեղափոխությունը: «Ազգային պաշտպանություն կառավարությունը»: Փարիզի պաշարումը: Ֆրանսիական սոցիալիստների ձախառագորակուն սխալը («Լենին») հայրենասիրության միացումն է սոցիալիզմի հետ: Մարքսը և Ենգելսը 1870 թ. սեպտեմբերի 4-ից հետո ֆրանսիական պրուլետարիատի ունեցած տակտիկայի մասին: Կառավարությունը քաղաքականությունը — «ազգային դավաճանություն» և «հակահեղափոխական դավադրություն» (Մարքս) քաղաքականություն և:

Շրջանային դիտողական կոմիտեները: 20 ուղևորի կհ.: Բլանկիստների և Յակոբինյանների գործունեությունը: Պրուլետիանների ռենգապատկությունը (Տոբենը և ուրիշները): Ինտերնացիոնալի գլխավոր խորհուրդը Սերբային ուղարկում և Փարիզ: Հոկտեմբերի 31 (1870) և հունվարի 22-ի (1871) ապստամբությունները: Փարիզի կապիտուլյացիան (1871 թ. 29/1): Ազգային ժողով հրավիրելը. նրա կազմը: Տյերը գործադիր իշխանություն դրուխ: Հաշտություն պայմանների ընդունումը (1871 թ. 26/2): Ազգային ժողովի պայքարը հեղափոխական Փարիզի դեմ: Ազգային գվարդիայի վերակազմումը: Տյերի փորձը զինաթափելու ազգային գվարդիան: 1871 թ. մարտի 18-ի բանվորական հեղափոխությունը Փարիզում: Հուլիսներ և ապստամբություններ գավառներում: Հեղափոխական միջոցառումները և ազգային գվարդիայի կհ-ի սխալները: Ընտրություններ և Փարիզյան կոմունայի հռչակումը (1871 թ. 28/3): Կոմունայի Խորհրդի կազմը: Կոմունայի ամենաակառակար գործիչները (Վարլեն, Ֆրանկել, Ֆլուբանս, Դեկկլյուզ, Ռիգո, Դոմբրովսկի և ուրիշները):

Կոմունան վերադառնալու պետություն նոր տիպ: Հին պետական մեքենայի խորտակումը: Կոմունայի սոցիալ-տնտեսական քաղաքականությունը: Անվճարականություն մասնավոր սեփականություն վերաբերմամբ: Կոմունան և ֆրանսիական բանկը: Կոմունայի բանվորական քաղաքականությունը: Հակահեղափոխության, սաբոտաժի և վնասարարության դեմ մղվող պայքարի թուլությունը: Կոմունան և քաղաքային մանր բուրժուազիան: Կոմունան և հեղափոխական շարժումը ծայրագավառներում: Կոմունան և գյուղացիությունը: Միանական և միակ ղեկավարող պրուլետարական կուսակցությունը բացակայությունը: Հոսանքների պայքարը Կոմունայում: Մեծամասնությունը և փոքրամասնությունը Կոմունայի Խորհրդում: Ազգային գվարդիայի կհ-ը և Կոմունան:

Վերսալյան կառավարության դաշինքը Բիսմարկի հետ՝ Կոմունան ճնշելու համար: Ինտերնացիոնալը Կոմունայի համար մղած պայքարում: Մարքսի և Ենգելսի ցուցումները Կոմունային և նրա առաջնորդներին: Կոմունայի ազդական սխալները: «Մայիսյան շաբաթ» (1871 թ. մայիսի 21—28): Սպիտակ տեռորի սանձարձակությունը:

Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը և Ստալինը Կոմունայի պարտու-
թյան պատճառներին, դասերի և փորձի մասին: Փարիզյան Կո-
մունան վերպես համաշխարհային պատմության շրջադարձային
կետ:

1-ին ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼԻ ՎԵՐՋԸ

Կոմունայի փորձը և 1-ին Ինտերնացիոնալը: Մարքսը պե-
տության և պրոլետարիատի զիկապառուրայի մասին՝ Կոմունայի
դասերի հիման վրա: Ոպորտունիստների (Ոչեր, Լյուկրաֆտ) բո-
ղոքը Գլխավոր խորհրդի «քաղաքացիական պատերազմ Ֆրանս-
սիայում» մանիֆեստի դեմ: Միջազգային բուրժուազիայի թշնա-
մանքն ինտերնացիոնալի դեմ: 1871 թ. լոնդոնյան կոնֆերանսը:
Պաշտոնի սրտմը բախունիստների դեմ: Բախունիստները վերպես
ոպորտունիստական և ռենեգատային տարրերի համախմբման
կենտրոն: Սոնվիլյեյի կոնգրեսը (1871 նոյեմբեր) և բախունիստ-
ների «շրջաբերականը»: Հաագայի կոնգրեսը (1872), անարխիստ-
ների վտարումը և Գլխավոր խորհուրդը Նյու-Յորք փոխադրելը:
1-ին Ինտերնացիոնալի վերջը: Նրա պատմական նշանակությունը:
Փարիզյան Կոմունան և մարքսիզմի հաղթանակը մինչամարքսյան
սոցիալիզմի բոլոր տեսակների վրա:

Գ Ր Ա Կ Ա Ն Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

1. Новая история в документах и материалах под ред.
Лукина, выпуск 2, стр. 285—389 Соцэкгиз 1934 г.
2. Մ ա Ր ք ս.—Քաղաքացիական պատերազմը Ֆրանսիայում
1871 թ. հջ. 29—114, Պետհրատ 1931 թ.
3. Ե ն գ է Լ ս.—«Ներածություն» քաղաքացիական պատե-
րազմի յերրորդ հրատարակության առթիվ»
(տես հիշյալ գիրքը) հջ 10—28
4. Մ ա Ր ք ս.—«Նամականեր կուգեմանին և ալլ ընկերների»
կոմունայի մասին» (տես հիշյալ գիրքը), հջ
143—164
5. Լ է ն ի ն.—Վեցհատորյակ 6-րդ հատ. հջ 457—484.
5. Կոմունայի զեկրեսները և վերոշումները (տես հիշյալ
գիրքը) հջ 117—142

6. Լ է ն ի ն «Կոմունայի հիշատակին» (հիշյալգիրքը) հջ: 4—9
7. Լ է ն ի ն.—Պետութուն և հեղափոխություն, գլուխ 3-րդ
վեցհատորյակ, 4-րդ հատ. հջ 33—51, կա նաև
առանձին բրոշյուրով հրատարակված:
8. Ս տ ա Լ ի ն.—Լենինիզմի հարցերը 38—49, 140—148, Կուս-
հրատ. 1935 թ.
- Ստեպանով.—1811 թ. Փարիզյան կոմունան, Պետհրատ
1931 թ.

2-րդ հատված

ԱՆՅՆՈՒՄՆ ԴԵՊԻ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄ

(Մինչև 20-րդ դարի սկիզբը)

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ 19-ՐԴ. Դ. 70—90 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Գերմանիայի անտեսական դարդացումը 70-ական թվական-
ներին և նրա առանձնահատկությունները: 1871—73 թ.թ.
գերյունդերյան յեռուղիուը: 1873 թվի ճգնաժամը և կապիտալիստա-
կան մոնոպոլիաների յերևան գալը: Ագրային ճգնաժամի սկիզբը:
Բուրժուազիան և յունկերները գերմանական կայսրության
մեջ: Բիւմարկի քաղաքականությունը 1871—73 թվականներին:
Ազգային-լիբերալ կուսակցության հետ ունեցած համագործակ-
ցությունը: «Կուլտուրկամպֆը» և կենտրոնի կուսակցության դեմ
մղած պայքարը:

70-ական թվականների բանվորական շարժումը: Եյգենախ-
ցիները և լասալյանները 1871 թվականից հետո: «Տեսանդորֆի
դարագլուխը»: Գոթայի միացումը (1875): Մարքսի և Ենգելսի
վերաբերմունքը դեպի լասալյանների և եյգենախցիների միա-
ցումը: Գոթայի ծրագրի քննադատությունը Մարքսի կողմից:
Լենինը և Ստալինն այդ քննադատության մասին: Մարքսի և
Ենգելսի պայքարը Գերմանական պրուդոնիզմի և Դյուրինգի դեմ:
Ենգելսի «Բնակարանային հարցը» և «Անտի-Դյուրինգը»:

Սոցիալ-դեմոկրատիայի հաղուլթյունները: Որենք սոցիա-
լիստները դեմ (1878): 1879 թվի պրոտեկցիոնիստական տարիֆը:
«Մարտիկի և բլիթի» քաղաքականությունը: Սոցիալական որենքս

դրություն (1881—89): Լեհական շրջանները «գերմանականաց-
նելու» քաղաքականությունը:

Բիսմարկի 70—80 թվականների արտաքին քաղաքականու-
թյան հիմնական գծերը: Գերմանական կայսրության գաղութա-
յին քաղաքականության սկիզբը:

Որենք սոցիալիստների դեմ, բանվորական կազմակերպու-
թյունների ջախջախումը: Սոցիալ-դեմոկրատիայի կուսակցական
դեկավարության ուղորտունիստական սխալները: Առաջնորդների
շվարածությունը և մասսաների կայունությունը: Աջ ուղորտու-
նիստների («յեռասող») — Նոբելերգ, Շրամմ և Բեռնշտայն) յե-
լույթը: Մոստի և Գասսերմանի «ձախ»-ուղորտունիստական դիր-
քը: Նրանց անցումն անարխիզմին: Մարքսի և Ենգելսի պայքարը
յերկու ճակատում ուղորտունիզմի դեմ և Գերմանական սոցիալ-դե-
մոկրատիայի դեկավարության տատանումների դեմ:

Մարքսի և Ենգելսի գիծն ուղորտունիստներից պառակտվե-
լու դիմն՝ և: Մարքսի և Ենգելսի ուղիմատումը գերմանական
ս.~դ.~յի դեկավարությանը: «Շրջաբերական նամակ» (1879):
Գերմանական ս.~դ.~յի և կուսակցության կենտրոնական որգան»
«Սոցիալ-դեմոկրատի» դեկավարության գծի ուղղումը: Անլեզալ
կազմակերպություններ և լեզալ հնարավորությունների ոգտա-
դործում: Պայքար աշխատողի ֆրակցիայի ուղորտունիստական
տարրերի դեմ: Լենինը Գ. ս.~դ.~յի փորձի մասին և բացառիկ
որենքի շրջանում Մարքսի և Ենգելսի կատարած դերի մասին:
«Մտքակի և բլիթի» քաղաքականության սնանկությունը: Մաս-
սայական բանվորական շարժման վերելքն 80-ական թվական-
ների վերջին: Արհմիությունների աճումը: Գ. ս.~դ.~յի ուժեղա-
ցումը: Վիլհելմ 2-րդ (1883—1918): Բացառիկ որենքի վերացումը
(1890-հունվար) և Բիսմարկի անկումը: Ռախսակառքեր Կապրի-
վին (1890—94): «Նոր կուրս»: Ազրարային պրոտեկցիոնիզմի թու-
լացումը: «Յունկերների բունտը»: «Նոր կուրսի» վերջը: Հոհեն-
լոեյի կանցլերությունը (1894—1900):

Գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիան բացառիկ որենքի վե-
րացումից հետո: Ֆորմարի ռեֆորմիզմը: «Յերիտասարդները» ձախ-
ուղորտունիստական ուղղիցիան: Ենգելսի դերն ուղորտունիզմի
դեմ յերկու ճակատի վրա մղած պայքարում: Կուսակցու ուղոր-
տունիստական տատանումների քննադատությունն Ենգելսի կող-

մից: Ենգելսի պայքարը պրոլետարիատի դիկտատուրայի լո-
զունգի համար: Մարքսի «Դոկտայի ծրագրի քննադատություն»
աշխատության հրապարակումը: Մարքսի «քաղաքացիական պա-
տերազմը Ֆրանսիայում» և «Դասակարգային կռիվ Ֆրանսիա-
յում» աշխատությունների համար Ենգելսի գրած ներածություն-
ները: Երֆուրտյան պարտաշտաղը (1891): Երֆուրտի ծրագիրը և
նրա քննադատությունն Ենգելսի կողմից: Լենինն Երֆուրտյան
ծրագրի մասին: Ուղորտունիստական աղավաղումները ազրարա-
յին հարցում և նրանց քննադատությունն Ենգելսի կողմից:

ՖԻԱՆՍԻԱՆ 19-ՐԴ ԴԱՐԻ 70—90 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Ֆրանսիան Փարիզյան կոմունայի ճնշումից հետո: Տյերի
կառավարությունը և սոցիալիզմն «արմատախիլ անելու» նրա քա-
ղաքականությունը: 1873 թ. ճգնաժամը և դրա ազդեցությունը
Ֆրանսիայի տնտեսական և քաղաքական կյանքի վրա:

1873 թ. «Մայիսյան հեղաշրջումը» և միապետական ռե-
տավրացիայի վտանգը: Բանվորների և մանր բուրժուազիայի
ընդդիմադրությունը: Մակ-Մագոն (1873—79): Միապետական
ծրագրերի ձախողումը: Յերրորդ հանրապետության սահմանա-
դրությունը (1875): Մակ-Մագոնի պետական հեղաշրջում առա-
ջացնելու փորձը (1877): Չափավոր հանրապետականներն իշխա-
նության գլուխ: Հանրապետական կուսակցությունը և Գամբետ-
տան: Մակ-Մագոնի հրաժարականը: Ժյուլ Գրեվին հանրապե-
տության նախագահ (1879):

Պայքար բանվորական կուսակցություն կազմակերպելու հա-
մար: Գեդ: Լաֆարգ: Բանվորական կուսակցության ծրագրի մը-
շակումը և Մարքսի դերն այդ գործում: Հավրի 1880 թ. կոնգ-
րեսը և բանվորական կուսակցության կազմակերպումը: 1880
թվականի ամիստիան Բլանկիստների գործունեյությունը:

Չափավոր հանրապետականների փորձերը բանվորներին
ռեֆորմիստական կարկատանների քաղաքականության միջոցով
հեռու պահելու դասակարգային պայքարից: Ռադիկալները և
ուղորտունիստները: Ենգելսը «Կլեմանսոյի հանրապետության»
մասին և «Գամբետտայի հանրապետության» մասին:

1881 թվականի պառլամենտական ընտրությունները և
բանվորական կուսակցության պառակտումը: Գեդիստները և պոս-

սիբիլիստները: Ֆրանսիական բանվորական կուսակցութեան պառակտումը համալսութեան և գտնում Մարքսի և Ենգելսի կողմից:

1882—83 թ.թ. արդյունաբերական ճգնաժամը: Մոնոպոլիստական միավորումների աճումը: Կառավարութեան՝ մանր ռեֆորմների քաղաքականութեանը (1884 թ. որենքը միութեանների մասին, ինքնավարութեան մասին և այլն): Ֆրեյսինյեյի ծրագիրը: Գաղութային եքսպանսիայի ուժեղացումը: «Տոնկինցի» Ֆերրին:

Ֆրանսիական պառլամենտարիզմի ճգնաժամը: Գյուղացիական մասսաների և քաղաքային մանր բուրժուազիայի դժգոհութեան աճումը: Գեներալ Բուլանժեն և բուլանժիստական շարժումը (1885—89): Դեկադլիկի գործադուլը (1886): Բանվորական կուսակցութեան ամրապնդումն ու աճումը: Բանվորական կուսակցութեան իր ձեռքն և առնում արհմիութեանների ղեկավարութեանը: Սինդիկատների ազդային ֆեդերացիա (1886): 80-ական թվականների բանվորական կուսակցութեան քաղաքականութեան և տակտիկայի քննադատութեան Ենգելսի կողմից:

Բուլանժիստական շարժման աճումը: Կարնոն հանրապետութեան նախագահ (1887): Բանվորական կուսակցութեան տակտիկական Բուլանժիզմի որոք: Պոստիբիլիստները բուրժուական ռազիկալների պոչում: Բուլանժիզմի քայքայումը: Պոստիբիլիստների պառակտումը (1890): Ալլեմանիստները: Դասակարգային պայքարի սրումն 90-ական թվականներին: Գյուղատնտեսական ճգնաժամն ու գյուղացիների դրութեան վատթարացումը: Թանգութեան և քաղաքային մանր բուրժուազիայի դժգոհութեան աճումը: Բանվորական շարժման վերելքը: Ֆուրմիլի գնդակահարութեանը (1891): Պանամայի սկանդալը: Սոցիալիստների ազդեցութեան աճումը մանր բուրժուազիայի մասսաների մեջ: Սոցիալիստների հաջողութեանները 1893 թ. ընտրութեաններում: Ռազիկալ-սոցիալիստներ: Ժորես: Միլերան: Ֆրանս-ռուսական դաշինք (1893): Անարխիստների ակտիվացումը: Սազի Կարնոյի սպանութեանը (1894): Որենք «անարխիստների դեմ» և նրա գործադրութեանը սոցիալիստների դեմ: Ֆելիքս Ֆորի նախագահութեանը (1895): Գեդիստների եվրոպեան ուղղությունից կողմը: Բանվորական կուսակցութեան ազդարարային ծրագիրը և դրա

քննադատութեանն Ենգելսի կողմից: Բանվորական կուսակցութեանը միլիտերանիստների հետ միասին միասնական պառլամենտական ֆրակցիա յեն ստեղծում: Գեդիստների պայքարը սինդիկատների համար: Ընդհանուր գործադուլի հարցի անարխո-սինդիկալիստական դրվածքը: Արիստիդ Բրիանը: Սինդիկատների նախադաս կոնգրեսը (1894) և գեդիստների պարտութեանը: Առևտանքի ընդհանուր կոնֆեդերացիայի կազմվելը և արհմիութենական շարժումը քաղաքական կուսակցութեանից առանձնացնելը: Գեդիստների սխալները սինդիկատների համար մղած պայքարում: Ֆրանսիայի արտաքին քաղաքականութեանը 90-ական թվականների վերջերին: Անգլո-ֆրանսիական հակասութեանները (Ֆաշիզմ):

ԱՆԳԼԻԱՆ 19-ՐԴ ԴԱՐԻ 70—90-ԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

1873 թ. ճգնաժամը և տնտեսական դեպրեսիայի սկիզբը: Ակցիոններական ընկերութեանների աճումը: Արդյունաբերական հեղեմոնիայի կորուստը: Ծովերի վրա և գաղութներում տիրապետութեան պահպանումը: Անգլիական գյուղատնտեսութեանը: Լենդլորդիզմ: Ագրարային ճգնաժամի սկիզբը:

Մարքսը, Ենգելսը, Լենինը և Ստալինն Անգլիայի 19-րդ դարի 70-ական թվականների պետական մեքենայի բնույթի մասին: Յերկու կուսակցութեանների սխալները: Լիբերալները և կոնսերվատորները:

Լիբերալների գերակշռութեան ժամանակաշրջանը (1868—1885).—Գրադատոնի 1-ին մինիստրութեանը (1868—1874): Դասակարգային պայքարն Անգլիայում 70-ական թվականների սկզբին: Փարիզյան կոմունայի ազդեցութեանը: Պայքար բանվորական օրենսդրութեան համար: Հեղափոխական շարժման աճումն Իռլանդիայում: Իռլանդացիների պառլամենտական ուղղիցիան և «հոմբուլ» լոգոնգը: Պարնելը: Հոգային լիգան (Դեվիտտ), նրա պրատֆորմը և պայքարի մեթոդները: Գրադատոնյան քաղաքականութեանն Իռլանդիայում առօրի և «գիշտակներ» կոմբինացիա յեն:

Դիզրայիլի կոնսերվատիվ մինիստրութեանը (1874—1880): Նրա բանվորական քաղաքականութեան դեմագոգիական բնույթը: Ռեակցիոն քաղաքականութեան Իռլանդիայի վերաբերմամբ: Շրջադարձ դեպի գաղութային եքսպանսիայի ուժեղացման կողմը:

Գլադստոնի 2-րդ մինիստրութիւնը (1880—1885): 3-րդ ընտրական ռեֆորմը (1884): Պայքարի սրումն Իռլանդիայում: Իռլանդիայում ճնշումների և կիսատ-պռատ ռեֆորմների գլադստոնյան քաղաքականութեան շարունակութիւնը: Գլադստոնյան 2-րդ մինիստրութեան արտաքին քաղաքականութիւնը կոնսերվատիւզմի հակադրական քաղաքականութեան շարունակութիւնն է:

Կոնսերվատիւզմի գերակշռութեան ժամանակաշրջանը (1885 թվականից).—80-ական թվականների առևտրա-արդյունաբերական ճգնաժամը և նրա հետևանքները: Մոնոպոլիստական միավորումների աճումը: Լիբերալ կուսակցութեան թուլանալու պատճառները: Սոլսբերիի 1-ին մինիստրութիւնը (1885): Գլադստոնի 3-րդ մինիստրութիւնը (1885): Հոմբուրի նախագիծը: Լիբերալ կուսակցութեան պառակտումը: Ունիոնիստները: Զոդեֆ Չեմբերլին: Սոլսբերիի 2-րդ մինիստրութիւնը (1886—1892): Ճնշումների ուժեղանալն Իռլանդիայում: Գաղութային եքսպանսիայի նոր սրումը:

Լիբերալների կարճ ժամանակով իշխանութեան գլուխ կանգնելը (1892—95): Հոմբուրի 2-րդ նախագիծը և կոնֆլիկտ լորդերի պալատի հետ: Գլադստոնին Ռոզբերիով փոխարինելու քաղաքական իմաստը: Սոլսբերիի 3-րդ մինիստրութիւնը (1895 թվականից):

Բանվորական և սոցիալիստական շարժումը 19-րդ դարի վերջին քառուրդում.—Անգլիայի բանվոր գասակարգի տարբեր խավերի-դրութիւնն Անգլիայի արդյունաբերական հեղեմոնիայի անկման շրջանում: Հին տրեյդ-յունիոնիզմի ճգնաժամը:

Սոցիալիստական կազմակերպութիւնների գոյացման նախադրյալներ: «Սոցիալ-դեմոկրատական ֆեդերացիան» (1884): Հայնզման: Ենգելսի պայքարը սոցիալ-դեմոկրատական ֆեդերացիայի աղանդավորականութեան դեմ: Սոցիալ-դեմոկրատական ֆեդերացիայի պառակտումը և «Սոցիալիստական լիգայի» ծագումը (1884): Փաբլանի ընկերութիւնը (1884): Բեռնարդ Շոու: Սիդնեյ Ուեբբ:

Մասսայական բանվորական շարժման վիճելը 80-ական թվականների վերջին: Շարժում գործադուրկ և անկազմակերպ

բանվորների միջև: Լոնդոնյան դոկերների (նավաշինարար բանվորների) գործադուրկը (1889): Աժխահատների գործադուրկը (1892—1993): Նոր տրեյդ-յունիոնիզմ: Եվելինգների դերը: Թոմաս Մանն: Ենգելսն անկախ բանվորական քաղաքականութեան համար մղված պայքարում: Անկախ բանվորական կուսակցութեան կազմակերպումը (1893): Ոպորտունիստների հաղթութիւնն անկախ բանվորական կուսակցութեան մեջ: Բեյր-Գարդի Մակդոնալդ:

ԱՄՆ-Ը 19-ՐԴ Դ. 70—90-ԱԿԱՆ ԹԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

ԱՄՆ-ի արդյունաբերութեան արագ զարգացումը 19-րդ դարի վերջին: Ամերիկական տեխնիկան: Կապիտալիստական մոնոպոլիաների աճումը: Կապիտալիզմի զարգացումը գյուղատնտեսութեան մեջ: Հիմնականում գաղութացման ավարտումն 80-ական թվականներին: Ֆերմերների շերտավորումը: Նահանգների սահմանադրութիւնների վերանայում՝ 80-ական թվականներին: Հարավային նահանգներում հեգրերին փաստորեն քաղաքական իրավունքից զրկելը: «Հանրապետական» և «դեմոկրատական» կուսակցութիւնների եվոլյուցիան: Պետական ապարատի և բուրժուական կուսակցութիւնների կորուստի մասին:

Հանրապետականների իշխանութեան գլուխ անցնելը (մինչև 1884 թ): Ֆերմերական շարժում 70-ական թվականներին: «Գրին-բակները»: 1-ին Խոտերնացիոնալի ամերիկյան սեկցիան: Ֆ. Զորգե: 70-ական թվականների գործադուրկային շարժումը: Սոցիալիստական բանվորական կուսակցութեան կազմակերպումը: Ազգային շովինիզմը հրահրելու միջոցով պրոլետարիատին պառակտելու բուրժուական քաղաքականութիւնը: Գործադուրկների ճնշումը գինքով: «Աշխատանքի Ասպետների Որդեհի» վերակազմումը: «Աշխատանքի ամերիկյան ֆեդերացիան»: Դոմպերս: Ենգելսի պայքարն ամերիկյան սոցիալիստների աղանդավորութեան դեմ: Դը-Լիոնի գործունեւոյութեան սկիզբը: Աշխատանքի ամերիկյան ֆեդերացիայի պայքարը «Աշխատանքի ասպետների Որդեհի» դեմ:

80-ական թվականների կեսերի ճգնաժամը և բանվորական ու ֆերմերական շարժման վերելքը յերկրում: Կլիվլանդի «դեմոկրատական» նախադահութիւնը (1885—89) և նրա քաղա-

1 Անբարոյականացում. նեխում, ալյասերում:

քականությունը: Շարժում մասսայական բանվորական կուսակցություն կազմակերպելու համար: Նյու-Յորքի միացյալ բանվորական կուսակցությունը և սոցիալիստական բանվորական կուսակցության սխալ գործելակերպը: Հանրապետականները վերստին իշխանության գլուխ են անցնում (1889—1893): Մասսայական շարժում տրեստների դեմ: Շերմանի «հակա-տրեստային» որենքը (1890): Խիստ շրջադարձ դեպի պրո-տեկցիոնիզմը: Մակ-Կինլիի տարիֆը (1890): 19-րդ դարավերջի ֆերմերական շարժումը: «Պոպուլիստները» շարժումը: Բրայան: 90-ական թվականների գործադուլները: Յու, Դեբս: Ինդուստրիալիստական շարժման սաղմնավորումը:

2 ԻՆՏԵՐՆԱՅԻՆԱԼԻ ՀԻՄՆՈՒՄՆ ՈՒ ՆՐԱ ԳՈՐԾՈՒՆԵՑՈՒԹՅԱՆ ՍԿԻԶԲԸ

Լենինը Փարիզյան կոմունայից և 1 Ինտերնացիոնալի վախճանից հետո տեղի ունեցած բանվորական շարժման առանձնահատկությունների մասին: Պայքար հեղափոխական մարքսիզմի և ոպորտունիզմի (պասսիբիլիստների, անգլիական լիբերալ տրեյդ-յունիոնիստների և ուրիշների) միջև՝ 2 Ինտերնացիոնալ ստեղծելու շուրջը: Ենգելսի դերն այդ պայքարում: Հայդամանի ոպորտունիստական դերքը: Լիբկնեխտի հաշտվողականությունը: Պոպուլիստական կոնգրես Փարիզում: Մարքսիստական կոնգրես Փարիզում (1889) և 2 Ինտերնացիոնալի հիմնում: Պայքար անարխիստների և անգլիական տրեյդ-յունիոնիստների դեմ: Բրյուսելի կոնգրեսը (1891) և նրա հիմնական վորոշումները: Տատանումներ մայիսի 1-ը տոնելու հարցի շուրջը: Դոնել Նյու-Հեմփշիրի հակապառլամենտարիզմը: Յուրբիխի կոնգրեսը (1893): Վերջնական խզումն անարխիստների հետ: Լենինը 2 Ինտերնացիոնալի առաջնորդների (Պլեխանովի և մյուսների)՝ անարխիզմը քննադատելու հարցում կատարած ոպորտունիստական սխալների մասին: Պայքար կոնգրեսում՝ պատերազմի դեպքում սոցիալ-դեմոկրատիայի վարելիք քաղաքական տակտիկայի և դիրքի հարցի շուրջը: Ենգելսի դերը 2 Ինտերնացիոնալում և նրա պայքարը յերկու ճակատի վրա՝ ոպորտունիզմի և հաշտվողականության դեմ: Ենգելսի մահը (1895): Լոնդոնի կոնգրեսը (1896). թվականների գործադուլները: Յու, Դեբս: Ինդուստրիալիստական շարժման սաղմնավորումը:

Հարցեր պրոլետարիատի քաղաքական և տնտեսական պայքարի վերաբերյալ: Ազդարային հարցը: 2 Ինտերնացիոնալի գործունեությունը առաջին շրջանի հանրագումարները:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ 19-ՐԴ ԴԱՐԻ 70—90-ԱԿԱՆ ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Միջազգային կացությունը Ֆրանս-պրուսական պատերազմից հետո: Ցարական Ռուսաստանի ձգտումը վերականգնելու և ընդարձակելու Բալկաններում իր դիրքերը, վեր կորցրել եր Դուբի պատերազմի հետևանքով: Յերեք կայսրների դաշինքը (1873) և Ռուսաստանի համաձայնությունն Ավստրիայի հետ Թյուրքիան բաժանելու մասին (1876—77): Անգլա-ռուսական հակասությունները Մերձավոր Արևելքում և Միջին Ասիայում: Անգլո-ֆրանսիական հակասություններն Աֆրիկայում և Հարավային Ասիայում: Այդ հակասությունների ոգտագործումն իբրև Բիսմարկի քաղաքականության հիմունք: Արևելյան ճգնաժամը և ռուս-թուրքական պատերազմը (1877—78): Բեռլինի կոնգրեսը: Ռուսաստանի դերի թուլացումը միջազգային տրեստայում: Գերմանիայի պայքարը Յեվրոպայի ցամաքում հեգեմոնիա ձեռք բերելու համար: Գերմանա-ավստրիական համաձայնություն (1879): Թունիսի գրավումը Ֆրանսիայի կողմից: Իտալիայի միացումից հետո յերկակի համաձայնության յեռյակի փոխարկվելը (1886): Ռուսաստանի և Ֆրանսիայի դեմ մղած պայքարում Անգլիայի հենվելը յեռյակ համաձայնության վրա: Ռուսաստանի և Ֆրանսիայի մեկուսացումը 80-ական թվականների սկզբից:

Անգլիայի պայքարն Ռուսաստանի դեմ Միջին Ասիայում: Ռուսաստանի գաղութային գրավումները 80-ական թվականներին: Անգլո-ռուսական պատերազմի սպառնալիք (1885): Ազդեցություն շրջանների սահմանադժուկ Ռուսաստանի և Անգլիայի միջև Միջին Ասիայում:

Բուլղարական ճգնաժամը և Ռուսաստանի արտաքին-քաղաքական թուլությունը: Ֆրանսիայի թուլացումը Յեզիպոտի համար Անգլիայի դեմ պայքարելուց: Ասիան բաժանելու համար մղվող պայքարում Անգլիայի և Ֆրանսիայի ունեցած հակասությունների աճումը: Գերմանիայի մասնավոր գաղութային քաղաքականության ուղին և նրա մասնակցությունն Աֆրիկայի

թաթանման մեջ: Ֆրանսիայի մերձեցումն Ռուսաստանին: Ռուսաստանի ֆինանսական կախումը ֆրանսիական իմպերիալիզմից: Ֆրանս-ռուսական դաշինքը (1893):

Անգլո-ֆրանսիական պայքարը հանուն Աֆրիկայի բաժանման։ Իտալիայի և Գերմանիայի պաշտպանությունն Անգլիային՝ ընդդեմ Ֆրանսիայի։ Գերմանիայի գաղութներ ձեռք բերելն Աֆրիկայում 90-ական թվականներին։ Իտալո-հաբսբուրգյան պատերազմը և իտալացիների ջախջախումն Ադուայի մոտ (1896)։ Ֆրանսահանգլիական պատերազմի վտանգը։ Ֆաշողա։ Ազդեցություն չընթանակալան պատերազմի վտանգը։ Ֆաշողա։ Ազդեցություն չընթանակալան պատերազմի վտանգը։ Ֆաշողա։ Ազդեցություն չընթանակալան պատերազմի վտանգը։

Անգլո-գերմանական հակասությունների արագ աճումը 19-րդ դարի վերջին: Ռազմական նավատորմի կառուցումը Դերմանիայում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Մարքս.—Գոթայի ծրագրի քննադատությունը, հշ
17—67. Կոնհրատ, 1934 թ.:
2. Հիշյալ գրքին կցված առաջաբանները հշ 1—20.
3. Մարքսի նամակը Բրաքեյին, նույն տեղ. հշ 21—25.
4. Հիշյալ գրքին կցված հավելվածները, հշ 68—74.
5. Ենգելսի նամակագրությունները Գոթայի ծրագրի առ-
թիվ, նույն տեղ. հշ 75—100.
6. Լենինը Գոթայի ծրագրի քննադատության և Ենգելսի
նամակների մասին, նույն տեղը հշ 101—118.
7. Լենին—Պետտություն և հեղափոխություն գրքից, նույն
տեղը, հշ 119—143.
8. Մասալին.—«Զրույց գերմանացի գրող Ե. Լյուդվիգի
հետ»:
9. Маркс—Энгелс, Собр. Соч. т. 27. стр. 47—75, 109—110
163—166, 180—184, 224—227, 310—313, 354—355,
433—437.

3-րդ հասկած

ՄԻՆԶՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՇՐՁԱՆԸ

(20-րդ դարի սկզբից մինչև 1914—1918 թվականների իմ-
պերիադիստական պատերազմը

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ՄԻՆԶԴԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԻ
ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Գերմանական իմպերիալիզմի առանձնահատկությունները: Տնտեսական զարգացման արագացված տեմպերը: Կապիտալիզմի զարգացման անհամաչափություն որենքը: Արտադրության և մոնոպոլիայի համակենտրոնացման աստիճանը: Ֆինանսական կապիտալը: Քաղաքային մանր բուրժուազիայի, ինտելիգենցիայի և ծառայողների դրուժյունը: Յուսկերական, կուլակային և մանր-գյուղացիական տնտեսությունների դրուժյունը:

Գերմանական իմպերիալիզմը համաշխարհային տնտեսու-
թյան սխտեմում: Կապիտալի արտահանումը: Գերմանիայի գա-
ղութային յերկրները: Գերմանական կապիտալիզմի պարագի-
տիզմը և ներխուժը,

«Համաշխարհային քաղաքականության» անցնելը: Վերհեղձման շարժումը և պաշտական կամարիլայի դերը: Բյուրով, Տիրպից և ռազմածովային նավատորմի կառուցման սկիզբը: Գերմանիայի մասնակցությունը Չինաստանի բուքարեական ապստամբության ճնշման մեջ: Մերձավոր Արևելքի յերկրները թափանցելը:

Քաղաքական ուսակցիայի աճումը Գերմանիայում: Բացառիկ որենքները վերականգնման փորձեր: Ազգային փոքրամասնություններ (Լեհաստան) ճնշում: Բյուլովի կանցլերությունը (1900—1909): Հարկային ծանրություն աճումը: Խոշոր հողատերերի և կուլակների պրոտեկցիոնիստական պահանջները: «Բյուլզատնտեսների միություն» ագիտացիան: Վաշխառուական մաքսային տարրիֆները (1902): Իմպերիական կառավարությունը բյուլլոկրատական կենտրոնացման և ֆինանսական քաղաքականություն աճումը:

90-ական թվականների վերջի և 900-ական թվականների սկզբի բանվորական շարժումը: Արհմիությունների աճումը,

Բանվորական արհմտակցության և արհմիութենական բյուրոյւրա-
տիա:

Ուսումնական շաբաթացի դրոշմ հեղափոխական բանվորա-
կան շարժման վրա: Բեռնշտայն: Ռեվոլյուցիոնիզմը վորպես միջազ-
գային ուսումնական տեսություն: Ջախերի (Լյուքսեմբուրգ և
այլք) պայքարը Բեռնշտայնի դեմ և նրանց ուսումնական տեսության
սխալները: Արհմիութենական ղեկավարությունը վորպես ուսումնա-
գիտական տեսություն: Կուսակցության ղեկավարության (Բեռն-
կուցի և այլք) ցենսրիզմը: Դրեզդենի պարտադարձը (1903):

Գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի ղեկավարության
պայքարը բոլշևիկներին դեմ: Ջախ ուղեկալների մենշևիկյան
դիրքը ՌՍԴԲԿ պառլամենտական հարցում:

1903 թ. ձգնաժամը և դասակարգային պայքարի սրումը
յերկրում: Անտրապոսական զանազաններ (1903—1907): Գաղութային
ազդեցիկ: Գերբերոսների պատմությունը (1903): Պայքար
Ֆրանսիայի դեմ Մարոկկոյի համար (1905): Նավատորմի շինա-
բարություն ուժեղացումը և ցամաքային սպառազինումների
անումը:

Ռուսաստանի 1905 թ. հեղափոխության ազդեցությունը
Գերմանիայի վրա: Մասսայական հեղափոխական շարժման վե-
րելք և ԳՄԴ-ի ղեկավարության արգելափակումը դրե: 1095 թ. հե-
ղափոխության փորձի պրոպագանդը ձախ ուղեկալների կողմից
և նրանց մենշևիկյան և կիսամենշևիկյան սխալները: Արհմիու-
թենական ղեկավարության պայքարը մասսաների հեղափոխական
յեղությունների դեմ: Արհմիութենական կոնգրեսը Քյոլնում (1905):
Յենայի պարտադարձը (1905): Ուսումնական տեսությունների հաղթանակը
Մանհայմի պարտադարձում (1906):

1907—1909 թ.թ. ձգնաժամը: Պրոլետարական մասսաների
զրույթյան վատթարացումը: Գերմանական իմպերիալիզմի պայ-
քարն աշխարհի վերաբաժանման համար: Գյուլդացիությունը,
քաղաքային մանր բուրժուազիան և կենտրոնի կուսակցության
մանյուվրները: Բուրժուազիայի և յունկերության լոգոնգները
1907 թ. ընտրություններին: Մանր-բուրժուական մասսաների
տատանումը դեպի իմպերիալիզմը: Հաղթություն «հոթենթո-
թյան բլոկի» ընտրություններին և նրա քաղաքականությունը:
Բուրժուական ղեմոկրատիայի անկումը: Ռեակցիոն որևիճ միու-

թյունների մասին (1908): Ծովային սպառազինումների նոր ու-
ժեղացում (1908): Քաղաքական ցույցեր և դուրժադուլներ (1907—
1908 թ.թ.):

Բեռնշտայն-Գոլդեյի կանցլերությունը (1909 թվականից): Սե-
վակապուլյա» բլոկը: Ընտրական իրավունքի ուժեղացումը համար
մղվող պայքարի սրումը պրոլետարյան: Երկաթ-ուղեգրային
«խնայարությունը» (1910) և Պրուսական դինոսավորությունը
կամայականությունը («Յաբենի միջադեպը»): Առաջադիմական
ժողովրդական կուսակցության կազմակերպումը (1910): Գեր-
մանական սոցիալ-դեմոկրատիայի ընտրական կամպանիան 1912
թ. և մանր-բուրժուական ձայների հոսանքը: «Սեվակապուլյա»
բլոկի պարտությունը 1912 թ. ռալիստազի ընտրություններին:
Գերմանական իմպերիալիզմի ուժեղացումը նախապատրաստու-
թյունը համաշխարհային պատերազմի համար: Մարոկկոյան յերկ-
րորդ կոնֆլիկտ (1911): Բալկանյան ձգնաժամը (1911—13) և
Գերմանիայի միջազգային դրությունը խիստ վատթարացումը: Մի-
լիտարիզմի և մարինիզմի ուժեղացումը—առաջիկայի և ծովային
որենազրություններ (1911—1913):

Բանվորական շարժումը նախապատերազմյան տարիներին:
Մասսաների զրույթյան վատթարացումը և «յերկու տենդենցների»
պայքարի նոր սրումը: Մասսայական շարժումը պրոլետարյան ընտ-
րական իրավունքի բարենորոգման համար: «Կարմիր կերակի»:
Շարժման վիժեցումը ԳՄԴ-ի ղեկավարության ձեռքով: ԳՄԴ-ի
բացելիքը հրաժարումը «Վալիշայման ստրատեգիայից» (Կուլց-
կի): Կուսակցական ղեկավարության ուսումնական դրեժնական
քաղաքականությունը հարցերում (բյուշետային հարց, բլոկ լիբե-
րալներին հետ, հանրապետության լոգոնգի մասին, 1913 թվի
քվեն ռալիստազում): ԳՄԴ-ի տարբեր հոսանքների վերաբեր-
մունքը դեպի գաղութային հարցը, միլիտարիզմը և պատերազմա-
կան վտանգը: Կուլցկի-Պանսկուկի բանակովը պրոլետարիատի
դիկտատուրայի, պետության և հեղափոխական հարցերի վերա-
բերմամբ: Այս բանակովի գնահատականը Լենինի կողմից:

Ջախերի ծառայությունները և նրանց մենշևիկյան և կիսա-
մենշևիկյան սխալները նախապատերազմյան տարիներին: Լենինը
և Ստալինը Գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի ցենսրիզմի
եղություն մասին: Լենինի և բոլշևիկների պայքարն ուսումնա-

նիզմի, Գերմանական սոցիալ-դեմոկրատիայի ցենսորիզմի և ձախ
ռազիկալների կիսամենշնվիկյան սխալների և անհետևողականու-
թյան դեմ:

[Հակահեղափոխական տրոցկիստական մաքսանենգության
հետապնդած նպատակները, ինչպես Գերմանական, նույնպես ել
ռուսական և միջազգային սոցիալ-դեմոկրատիայի պատմության
հարցերը «լուսաբանելու»: „Пролетарская революция», ժուռնալի
խմբագրությանը գրած ընկ. Ստալինի՝ «Բոլշևիզմի պատմության
մի քանի հարցերի մասին» նամակի խոշորագույն պատմական-
քաղաքական նշանակությունը՝ ռուսական և միջազգային սոցիալ-
դեմոկրատական կուսակցություններում յեղած հոսանքների
(ոպորտունիզմ, ցենսորիզմ, «ձախ» ռազիկալներ և այլն) դասակար-
գային ելությունը պարզաբանելու, այդ հոսանքների դեմ լենինի
և բոլշևիկների մղած պայքարի պատմական-քաղաքական նշանա-
կությունը լուսաբանելու և տրոցկիստական մաքսանենգության
հետապնդած դասակարգային-քաղաքական նպատակները մեր-
կացնելու գործում]¹:

ՖՐԱՆՍԻԱՆ ՄԻՆԶՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Մոնոպոլիստական կապիտալիզմի զարգացման մեջ յեղած
առանձնահատկությունները Ֆրանսիայում: «Վաշխառուական իմ-
պերիալիզմ»: Կապիտալիզմի անհամաչափ զարգացման օրինքը:
Ֆրանսիական արդյունաբերության հետամնացությունը: Ֆրան-
սիայի գյուղատնտեսությունը: Բանվոր դասակարգի, գյուղա-
ցիության դրությունը: Ֆրանսիական իմպերիալիզմի գաղութա-
յին քաղաքականությունը: Նեխման և պարագլխիզմի պրոցես-
ներ: Ֆրանսիայի տնտեսական զարգացումը պատերազմի նախորե-
յին: Միլիտարիզմի աճումը:

Դասակարգային պայքարի սաստիկ սրումը յերկրում: Դրեյ-
ֆուսի գործը: Բուրժուազիան և կղերականությունը, կղերակա-
նությունը և պայքարը հանրապետության դեմ: Դրեյֆուսիադան
և սոցիալիստական խմբավորումները: Ժորեսիստների ոպորտու-

¹ Քառակուսի փակագծերում առնված հատվածն ավելացված է իմ կող-
մից, բնագրից դուրս գցելով այդ առթիվ յեղած անհաջող և վոչ լրիվ պարբե-
րությունը:

նիստական գործելակերպը: Գեղիստների աղանդավորականու-
թյունը: Նմիլ Լուբեյի նախագահությունը (1899—1906): Վալ-
դեկ—Ռուսոյի «հանրապետական համակենտրոնացման» միևիստ-
րությունը (1899—1902): Գալիֆե—Միլյերան—Դելիասսե: Մի-
լյերանի «կազուսը» (դիպլոմը) և միջազգային բանվորական շարժ-
ման մեջ յեղած հոսանքների պայքարի սրումը: Սոցիալիստնե-
րին միացնելու անհաջող փորձը և յերկու կուսակցություն կազ-
մելը (1900): Ջախ բլոկը և Կոմբայի միևիստրությունը (1902—
1905): Պայքար կղերականների դեմ և յեկեղեցին պետությունից
բաժանելը: Անգլո-գերմանական հարաբերությունների սրումը:
Ֆրանսիայի համաձայնությունն Անգլիայի հետ (1904):

Միացյալ սոցիալիստական կուսակցության ստեղծումը
(1905): 1905 թ. ռուսական հեղափոխության ազդեցությունը
Ֆրանսիայում մղվող դասակարգային պայքարի վրա: Մասնաշա-
կան գործադուլային շարժումը 1905 թվին: Կլեմանսոյի միևիս-
տրությունը (1906—1909) և նրա պայքարը հեղափոխական շարժ-
ման դեմ: Հարավի գյուղացի-գինեգործների շարժման ճնշումը
(1907): Թանգության աճումը: Գործադուլային պայքարի սաստ-
կացումը և ռազիկալների գործելակերպը: Շարժումը պետական
մանր ծառայողների մեջ: Խոշորագույն մասնաշաղկան գործադուլ-
ների քաղաքական բնույթը: Գործադուլների արյունահեղ ճնշումը:
Բրիանի միևիստրությունը և բանվոր դասակարգի դեմ գործա-
դրվող արյունահեղ ռեպրեսիաների սաստկացումը: Ռազիկալ-
ները: Նրանց կախումը ֆինանսական ոլիգարխիայից: Ռազիկալ-
ները և մանր բուրժուազիան: Միլիտարիզմի աճումը և զինվո-
րականության ազդեցությունը: Պառլամենտարիզմի ճգնաժամը
և անկումը: Գործադրի իշխանության ուժեղացումը: Ռազիկալ-
ների մերձեցումն աջ կուսակցությունների հետ: «Պուանկարե—պա-
տերազմը» նախագահ (1913):

Ֆրանսիայի արտաքին քաղաքականությունը (1906—1914):
Ճարիզմի ֆինանսական կախումը Ֆրանսիական իմպերիալիզմից:
Ֆրանսիական, ռուսական և անգլիական գլխավոր շտաբի աշխա-
տակցությունը և աշխարհը վերաբաժանելու համար վարելիք
պատերազմի նախապատրաստություն: Մերձեցում Իտալիայի
հետ: Ֆրանս-գերմանական հարաբերությունների լարումը՝ հե-
տադայում Ֆրանսիական իմպերիալիզմը Մարոկկո մասնիկու առն-
չությամբ:

Բանվորական շարժումը նախապատերազմյան տարիներում: Գեղիստները և ժորեսիստները միացյալ կուսակցություն մեջ: Ներկիզմ: Լենինի և բոլշևիկների պայքարը ժորեսիստների ուղոր- տունիզմի, երվերիստների «ձախ» ֆրակի և գեղիստների ցինտ- րիզմի դեմ:

Անարխո-սինդիկալիզմի ազդեցություն աճման պատճառ- ները: Անարխո-սինդիկալիզմի սոցիալիստական արմատները Ֆրան- սիայում: Մինդիկալիզմի գաղափարախոսությունը, գործելակերպը և կազմակերպչական սկզբունքները: Անարխո-սինդիկալիստների դերը Ֆրանսիական պրոլետարիատի գործադուլային կռիվների- ձախողումների մեջ:

Լենինն անարխո-սինդիկալիզմի, վորպես «ձախ» ուղորտու- նիզմի մասին: Անարխո-սինդիկալիզմի ելույթյան մասին արոց- կիզմի ունեցած հակահեղափոխական հայացքների մերկացումը:

Պատերազմի նախորդակին Ֆրանսիայում յեղած մասսայա- կան բանվորական շարժման աճումը:

ԱՆԿԼԻԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Անգլիայի անտեսական զարգացումն իմպերիալիզմի շը- ջանում: Կապիտալիզմի անհամաչափ զարգացման որենքը: Անգ- լիական կապիտալիզմի նեխումը: Կապիտալի համակենտրոնաց- ման պրոցեսի առանձնահատկությունները: Անգլիական կապի- տալիստների արտահանությունը ուղղությունը: Անգլիական իմպե- րիալիզմի, վորպես գաղութային իմպերիալիզմի, ընդհանուր բնույթը: Անգլիական գյուղատնտեսությունը մինչպատերազ- մյան իմպերիալիզմի շըջանում:

Սոլսբերիի և Բալֆուրի միևիստությունը (1895—1905): Ունիոնիստների և Ջ. Չեմբերլենի դերը կառավարության մեջ: Պայքար գաղութային մոնոպոլիայի պահպանման և ամրապնդե- ման համար: Սեսիլ Ռոզս: Անգլո-բուրական պատերազմը (1899—1902): Նեղուրդ 7-րդ (1901—1910): Համաշխարհային շուկայում կատարվող անգլո-գերմանական հակամարտության սկիզբը: Անգլո-ուսական հակամարտության սրումը Հեռավոր Արևելքում: Անգլո-հայդնական դաշնակցություն (1902): Անգլո- ֆրանսիական «սրտագին» համաձայնությունը (1904):

Բանվորական արխտոկրատիա և պրոլետարիատի մասսան: 90-ական թվականների վերջի գործադուլները: Միությունների ամալգամացում: Գործադուլի վերաբերյալ գործը Տաֆֆ հովտում և բանվորական ներկայացուցչության կոմիտեյի կազմակերպու- մը (1900):

Բանվորական շարժման վերելքն Անգլիայում 1905 թ. Ռու- սաստանի հեղափոխությունից ազդեցություն տալի: Յերկաթուղա- յինների ընդհանուր գործադուլ (1906): Լենինը և Ստալինն ան- գլիական Բանվորական կուսակցության մասին: Անկախ բանվո- րական կուսակցության ուղորտունիզմը: 1906 թվականի ընտրու- թյունները և կոնսերվատորների պարտությունը: Լիբերալներն իշխանություն գլուխ են անցնում: Կոմբեյ-Բաններմանի (1905— 1908) և Ասկվիտի (1908—1915) միևիստությունը: Լիբերալ- իմպերիալիստներ և ռադիկալներ: Լենինն իմպերիալիզմի շըջանի ռեակցիայի ուժեղացման մասին և կոնսերվատորների ու լիբե- րալների մերձեցման մասին: Բեռնսը մտնում և լիբերալ միևիստ- րություն մեջ: 1907 թ. հոլային որենքը: Անգլիայի ակտիվ դերը համաշխարհային պատերազմի նախապատրաստման մեջ: Համա- ձայնություն Ռուսաստանի հետ (1907 թ.): Անգլիայի առաջա- տար դերը յեղյակ համաձայնություն մեջ:

Արշավանք բանվորական կուսակցության դեմ: Ուբոունի գործը (1908): Դասակարգային պայքարի սրումը յերկրում, ան- գլիական իմպերիալիզմի քաղաքական ճգնաժամը և բանվորա- կան շարժման արագ վերելքը պատերազմից առաջ: Լիբերալների փորձը հարթելու դասակարգային հակասությունների սրությունը ռեֆորմիստական կարկատաններով: Զառամյալների ապահովա- գրումը (1909), Լոյդ-Ջորջի դեմագոգիական բյուջեն (1909) և «զրահակիրներ կառուցեք» լոզունգը: Սոցիալական ռեֆորմներ (ապահովագրումն հիվանդություններից, ինվալիդությունից, գործազրկությունից):

1910 թ. հունվարյան ընտրությունները և սահմանադրա- կան ճգնաժամն անգլիայում: Կուսակցությունից վեր կանգնած «ազգային» կառավարության նախագծերը վորպես բուրժուական պառլամենտարիզմի ճգնաժամի արտահայտություն: Լորդերի պա- լատի ռեֆորմները (1911):

Անգլիայի բանվորական շարժման մեջ յեղած յերկու տենդենցների պայքարի լարումն: Բանվորական կուսակցութեան փոխարկվելը լիբերալների ձախ թևի: Պայքար տրեգ-յունիոնների ներսում: Բանվորական շարժման վերելք: Յերկաթուղային բանվորների (1911), դոկերների (1911), հանքափորների (1912) գործադուլները: Փոխադրողների գործադուլը Դուբլինում (1913): Առաջնորդների դավաճանական քաղաքականութունը և մասսաների պայքարն արհմիութենական բյուրոկրատիայի դեմ: Անգլիական սինդիկալիզմը: Գիլդեյական սոցիալիզմ: «Յեռյակ միութուն» (1914):

Դատակարգային պայքարի սրում և ազգային ազատագրական շարժման նոր վերելք Իռլանդիայում: Պայքար հոմբուլդ¹ վերաբերյալ Բիլլի շուրջը: Կոնսերվատիվները քաղաքացիական պատերազմ են նախապատրաստում Իռլանդիայում (Ուստեր):

Անկախ բանվորական կուսակցութունը և Սոցիալ-դեմոկրատական ֆեդերացիան նախապատերազմյան տարիներին: Զախերի անշատվելն Անկախ բանվորական կուսակցութունից և Անկախ բանվորական կուսակցութեան մեջ «ձախ» թև կազմելը (Լենսբերի): Բրիտանական սոցիալիստական կուսակցութեան կազմումը: Բրիտանական սոցիալիստական կուսակցութեան համագումարը (1912) և նրա ծրագիրը: Հոսանքների պայքարը Բրիտանական սոցիալիստական կուսակցութեան մեջ: Հայնզմանի սոցիալ-շովինիզմը: Բ, Ս, Կ. ձախ թևը և նրա ազանդավորութունը: Անգլիական սոցիալիզմի թուլութեան պատճառները: Լենինի պայքարն անգլիական սոցիալիստների ոպորտունիզմի և ազանդավորականութեան դեմ:

ԱՄՆ-ը ՄԻՆԶՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

ԱՄՆ-ի իմպերիալիզմը և նրա առանձնահատկութունները: Կապիտալիզմի անհամաչափ զարգացման որոնքը: Զարգացման «ամերիկյան» տեմպեր: Տրեստներ և կոմբինատներ: Բանկային մոնոպոլիա (Մորգան, Ռոկֆելլեր): Ֆինանսական ոլիգարխիայի տիրապետութուն: Կապիտալիստների արտահանում և գաղութային եքսպանսիա: ԱՄՆ-ի իմպերիալիզմի պարադիտիզմը և նրա նեխումը: Ֆինանսական ոլիգարխիայի քաղաքական տիրապետման

¹ Իռլանդիայի ինքնավարութունը:

իրագործման մեթոդները: Գործադիր իշխանութեան և զերագույն դատարանի դերի ուժեղացումը: Կաշառելու և տեղորի կոմբինացիա: Մասսաների «գաղափարախոսական» մշակում: Կորբուպցիա (Նեխում): Պառլամենտարիզմի ձգնաժամը:

Հանրապետականներն իշխանութեան գլուխ են կանգնում: Նախագահութունը: Մակ-Կինլի (1897-1901): Արտաքին ազդեցիկ քաղաքականութունը: Սպանա-ամերիկյան պատերազմը (1898) և ԱՄՆ-ի գաղութային գրավումները: Ֆիլիպպյան կղզիների նվաճումը: ԱՄՆ-ի հեռավոր-արևելյան քաղաքականութունը: Չինաստանի «բաց դռների» ամերիկյան քաղաքի իմպերիալիստական ելութունը: Ռուզվելտի առաջին նախագահութունը (1901-1904): Պայքար Պանամայի պարտնոցի համար: Մասսայական շարժում մոնոպոլիստական կապիտալիզմի բռնութեան դեմ: Ռուզվելտի «հակատրեստային» դեմադրիկ մոտեցումը:

Բանվորական շարժման մեջ յեղած յերկու տենդենցների պայքարի սրումը: Սոցիալիստական բանվորական կուսակցութունը: Դեկոնիզմ: Նրա նշանակութունը: Դե-Լիոնի ազանդավորութունը: Սոցիալիստական կուսակցութեան կազմակերպումը: Հիլկլիտ և Դեբս: Պայքար Սոցիալիստական կուսակցութեան և Սոցիալիստական բանվորական կուսակցութեան միջև: Մասսաների պայքարն արհմիութենական բյուրոկրատիայի բուրժուառեֆորմիստական քաղաքականութեան դեմ: Սոցիալիստական բանվորական կուսակցութեան և Սոցիալիստական կուսակցութեան անընդունակութունը՝ գլխավորելու այդ պայքարը: Խնդուստրիալ յունիոնիզմի գաղափարների պրոպագանդ և իրրե աշխատանքի Ամերիկյան ֆեդերացիայի հակակշիռ, նոր արհմիութենական կենտրոն ստեղծելու համար առաջացած շարժումը: Սոցիալիստական կուսակցութեան ձախ թևի և Սոցիալիստական բանվորական կուսակցութեան մերձեցումն այդ ուղում: «Աշխարհիս ինդուստրիալ բանվորների» միութուն ստեղծելու նախապատրաստութուն: Հայվուդ:

Ռուզվելտի յերկորդ նախագահութունը (1905-1909): Ռուս-յապոնական պատերազմը և ԱՄՆ-ի դիրքը: Պանամայի ջրանցքի կառուցումը (1906): 1905 թ. ռուսական հեղափոխութունը և նրա ազդեցութունը ԱՄՆ-ի վրա: Բանվորական շարժման վերելք: «Աշխարհի ինդուստրիալ բանվորների» միութեան կազմա-

կերպումը: Դերախի և զը-Լիոնի դերն այդ միության կազմակերպման մեջ: «Աշխարհի ինդուստրիալ բանվորների» յերկրորդ համագումարը—կազմակերպության պատակառումը և նրա պատճառները: Սոցիալիստական բանվորական կուսակցությունն անարխիստ սինդիկալիստական աշխատեցողության սկիզբը:

1907—1909 թվականների ճգնաժամը: Աշխատանքի ամերիկյան ֆեդերացիայի կատաղի պայքարն «Աշխարհի ինդուստրիալ բանվորներին» դեմ: Բուրժուազիայի պաշտպանությունն աշխատանքի ամերիկյան ֆեդերացիային: «Աշխարհի ինդուստրիալ բանվորներին» պառակտումը: Բուրժուական ռեակցիայի անձեռն յերկրում և բանվորական շարժման բռնի ճնշումը: Տափախ նախագահությունը (1909—1912): ԱՄՆ-ի եքսպանսիոն կենտրոնական և Հարավային Ամերիկայում: Ագրարային ճգնաժամ: Ֆերմերների գրություն վատթարացումը: Լենինն ԱՄՆ-ի գյուղատնտեսությունը մեջ կապիտալիզմի զարգացման վերաբերյալ տենդենցների մասին: Սոցիալիստական կուսակցություն ջանքերը իր կողմը գրավելու ֆերմերներին: Սոցիալիստական կուսակցությունն ուղորդունելով գյուղացիական հարցում: Սոցիալիստական կուսակցությունը, Սոցիալիստական բանվորական կուսակցությունը և ԱՄՆ-ի արհեստակցական շարժումը: Ջախ թևի ուժեղացումը Սոցիալիստական կուսակցության մեջ:

ԱՄՆ-ը համաշխարհային պատերազմի նախորդակին: Ընդհանուր քաղաքական ճգնաժամ յերկրում: Բանվորների պայքարը, ֆերմերների շարժումը, խմորում մանր բուրժուազի մեջ: 1912 թ. նախագահական ընտրությունները: Աշխատանքի ամերիկյան ֆեդերացիան, Սոցիալիստական կուսակցությունը և Սոցիալիստական բանվորական կուսակցությունն ընտրական կամպանիայի ժամանակ: Ռուզվելտի փորձը յերրորդ կուսակցությունն ստեղծելու: Լենինը 1912 թ. նախագահական ընտրությունների մասին: Վիրտոնի հաղթությունը: Դեմոկրատներն իշխանություն գլուխ:

ՅԱՊՈՆԻԱՆ ՄԻՆՉՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ՇՐՋԱՆՈՒՄ

Յապոնական կապիտալիզմի զարգացումը 19-րդ դարի 70-80-ական թվականներին: Յապոնական բուրժուազիայի տենտեսական կարողությունն ուժեղացումը: Բուրժուական առաջին

քաղաքական կուսակցությունների ծագումը: Լիբերալ «Չյույտո» կուսակցությունը (1881): Ռադիկալ «Կայսինտո» կուսակցությունը (1882): Պայքար պառլամենտական կարգի համար Յապոնիայում: 1889 թվականի սահմանադրությունը: Պառլամենտի պայքարը կառավարության դեմ 90-ական թվականների սկզբում: Յապոնիայի արտաքին քաղաքականությունն 80—90-ական թվականներին: Եքսպանսիա Կորեայում: Պայքար վոչ-իրավահավասար պայմանագրերի դեմ: Յապոն-չինական պատերազմը (1894—95): Սիմոնոսեկիի հաշտության դաշնագրությունը (1895) և նրա կրճատումը Ռուսաստանի կողմից: Դերմանիայի Ֆրանսիայի ոգնությունը:

Արդյունաբերական զարգացման արագ տեմպերը Յապոնիայում: Յապոն-չինական պատերազմից հետո (200 միլիոն դոլար ռազմատուգանք ստանալը, Ֆորմոզայի և Պիակադորյան կղզիների գրավումը): Շահագործման կապիտալիստական ձևերի զուգակցումը ֆեոդալականի հետ: Յապոնական գյուղատնտեսությունը: Կապալային հարաբերությունները: Վաշխառուական կապիտալիզմը: Կապիտալիստական մոնոպոլիստների ծագումն ու զարգացումը և նրանց առանձնահատկությունները (Միցուիի և Միտսուբիսի կոնցերները): Ֆեոդալական միապետական բյուրոկրատիայի և զինվորականության դերի ուժեղացումը Յապոն-չինական պատերազմից հետո (զինվորական կարիներներ): Բուրժուազիայի ուղղիցիայի աստիճանաբար թուլացումը: Բուրժուազիայի և կալվածատերերի բլոկի ուժեղացման հիմնական պատճառները: Բուրժուական քաղաքական կուսակցություններ («Չյույտո», «Կայսինտո», «Մեյյուկայ») և նրանց վերաբերմունքը դեպի կառավարությունը: Ինքնուրույն պրոլետարական շարժման կազմակերպությունն սկիզբը: 90-ական թվականների դործադուլները, Սեն-Կատոյամա: Բանվորական միությունների կազմակերպությունն ընկերությունը: Վոչ-իրավահավասար պայմանագրերի վերացումը (1899): Կառավարական ռեպրեսիաներ: 1900 թվականի որենքը ժողովների դեմ: Առաջին սոցիալիստական «Սյակայ Մինսյուտո» կուսակցությունը կազմակերպումը (1900): Յապոնիայի մասնակցությունը բուրժուական ապստամբության ճնշման մեջ (1900): Անգլո-Յապոնական դաշինքային պայ-

մանագիրը (1902): Պորտափուտի հաշտութիւնը (1905): Ռուսաստանի վրա Յապոնիայի տարած հաղթութեան նշանակուած թիւը յապոնական իմպերիալիզմի զարգացման համար: Մասնաւորապէս բանվորական շարժման վերելքը 1905 թվականի ռուսական հեղափոխութեան ազդեցութեան տակ: Սոցիալիստական «Տայսյուտո» նոր կուսակցութեան ստեղծումը: Հեղափոխական ռեֆորմիստական տարրերի պայքարը կուսակցութեան ներսում: Կոստիկով խմբի գործը (1909) և Կատցուրայի կառավարութեան արյունահեղ դատաստանը նրա հետ: Տրամվայի աշխատավորների գործադուլը (1912): Յապոնական ռեֆորմիզմի ձևավորումը: Յապոնական տրեյդ-յունիոնիզմը: Սուձուկի Բունձի: Յապոնիայում պոնական տրեյդ-յունիոնիզմը: Սուձուկի Բունձի: Յապոնական շարժման թուլութեան պատճառները: Գյուղացիական շարժում: «Կուսակումին» (կապալառուների) շարժումը: Յապոնական իմպերիալիզմի առանձին ազդեցիկութեան պատճառները: Կորեայի անկախի (1910): Եքսպանսիա Մանչուրիայում: Յապոնիան համաշխարհային պատերազմի նախորդակին:

ԲՈՒՐՅՈՒՆԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՆՑԱԼ ՅԵՎ ԳԱՂՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ ՄԻՆԶՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ԺԱՄԱՆԱԿԱՆ ՉՐՁԱՆՈՒՄ

1906—1911 թվականների իրանյան հեղափոխութիւնը.—Իրանի կիսաազատութեան դրութիւնը 20-րդ դարի սկզբում: Դաշարների միապետութեան ռեժիմը: Գյուղացիութեան ֆեոդալական-վաշխառուական շահագործումը: Արհեստավորների դրութիւնը: Իրանյան բուրժուազիան և նրա տարրեր խափելը: Հոգեւորականութիւնը և նրա քաղաքական նշանակութիւնը: Հեղափոխական շարժումն իրանում 1905 թվականի վերջում: Մեջլիսի գումարումը և իրանյան սահմանադրութիւնը: Թավրիզի ապստամբութիւնը վորպես իրանյան հեղափոխական և մանավանդ բազմաթիւ հետադարձ: Անդրկովկասյան հեղափոխական և մանավանդ բուլղարիկյան կազմակերպութիւնների ղեկավարութիւնը ռուսութիւնն իրանյան հեղափոխութեանը: Յուրական Ռուսաստանի ինտերվենցիան և իրանյան հեղափոխութեան ջախջախումը: Պարսկական պատճառները: Իրանը համաշխարհային պատերազմի նախորդակին:

1908—1909 թվականների թուրքական հեղափոխութիւնը.—Արդուլ-Համիդյան ռեակցիան: Թուրքիան կիսաազատութիւն: Յերիտասարդ թուրքերի շարժման և յերիտասարդ-թուրքերի կազմակերպութիւնների ծնունդը 19-րդ դարի յերկրորդ կիսին: Յերիտասարդ թուրքերն եմիգրացիայում:

Թուրքիայի բաժանման նախապատրաստութիւնը 20-րդ դարի սկզբում: Ապստամբութիւն Մակեդոնիայում և յերիտասարդ թուրքերի հաղթութիւնը: Արդուլ-Համիդի փորձը՝ հակահեղափոխական հեղաշրջում կատարելու, և նրա գահնկեցութիւնը: Աշխատավոր մասսաների և հարստահարված ազգութիւնների դերը հեղափոխութեան մեջ: Յերիտասարդ-թուրքական կառավարութեան քաղաքականութիւնը: Բուրժուական ազգային հեղափոխութեան հիմնական խնդիրների չլուծված մնալը:

Պանթուրքիզմի շովինիստական ուսմունքը: Յերիտասարդ-թուրքական առաջնորդների ավանայութեան քաղաքականութիւնը համաշխարհային պատերազմի նախորդակին: 1908—1909 թվականների թուրքական հեղափոխութեան մասին: Թուրքիան համաշխարհային պատերազմի նախորդակին:

1911—1913 թվականների չինական հեղափոխութիւնը.—Չինաստանի կիսաազատութեան դրութիւնը: Չինական բուրժուազիայի աճումը և նրա քաղաքական պահանջների ձևավորումը: Սուձու-Յատ-սենի շարժումը: Սուձույատսենիզմի սոցիալական բազան և նրա գաղափարախոսութիւնը: «Միութենական Լիգայի» (Տուն մեն-գուեյ) կազմակերպումը, նրա սոցիալական բազան և ծրագիրը: 1911 թ. ուչանյան ապստամբութիւնը: Պայքար կառավարական զորքերի հետ: Պրոլետարիատն ու գյուղացիութիւնը չինական հեղափոխութեան մեջ: Չափառու գյուղացիութիւնը չինական հեղափոխութեան շրջանների նրա կոմպրոմիսը կոմպրոպրիան-կալվածատիրական շրջանների հետ: Յուան Շի-կայի հակահեղափոխական ղեկաւորութեան: Չինաստանը համաշխարհային պատերազմի նախորդակին:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՐԱՔԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՄԻՆԶՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ԻՄՊԵՐԻԱԼԻԶՄԻ ՇՐՁԱՆՈՒՄ

19-րդ դարի վերջին իմպերիալիստական պետութիւնների միջև աշխարհի բաժանման վերջը և նրա վերաբաժանման համար մղվող պայքարի սկիզբը:

Հակասություններ անգլիական և գերմանական իմպերիալիզմի միջև: Իմպերիալիստական շահերի բաղխում Մերձավոր Արևելքում: Հուն-թուրքական պատերազմը (1897): Գերմանիայի Էքսպանսիան Մերձավոր Արևելքում: Իսպանո-ամերիկյան պատերազմը (1898) և Ֆիլիպպյան կղզիների գրավումն ԱՄՆ-ի կողմից: Անգլո-բուլղարական պատերազմը (1899—1902) և Անգլիայի գաղութային գրավումներն Աֆրիկայի հարավում:

Աշխարհի վերաբաժանման համար համաշխարհային պատերազմի նախապատրաստություն: Անգլո-գերմանական հակասությունները վորպես համաշխարհային պատերազմի պատճառներից կարևորագույնը:

Հեռավոր-արևելյան հանգույցը: Ռուս-Յապոնական պատերազմը (1904—1905) և Պորտսմութի դաշնագիրը: Գերմանիայի փորձը՝ խզելու ռուս-ֆրանսիական դաշինքը: Ֆրանսիայի համաձայնությունն Անգլիայի հետ և Անտանտի կազմվելը (1904): Մարոկկոյի կոնֆլիկտը (1905—1906): Ռուսաստանի համաձայնությունն Անգլիայի հետ Պարսկաստանը բաժանելու վերաբերմամբ (1907) և Ռուսաստանի միացումն Անտանտին: Անգլիայի ղեկավար դերը յեռյակ համաձայնության մեջ և Ռուսաստանի ստորագրելու դերը:

Պայքար անտանտի և յեռյակ միության միջև՝ պատրաստվող պատերազմում ունենալիք ամենից ավելի շահավետ յեղքի դիրքերի համար: Իտալիայի փաստորեն անցնելն Անտանտի կողմը: Բոսնիայի ձգնաժամը (1908): Անգլո-գերմանական բանակցությունները ծովային սպառազինումների մասին (1908—1910) և նոր վազը նավատորմի կառուցման գործում: Մարոկկոյի յերկրորդ ձգնաժամը և պատերազմի սպառնալիքը: Մարոկկոյի և Կոնգոյի համաձայնությունը (1911) և Մարոկկոյի վրա ֆրանսիական պրոտեկտորատ (հովանավորություն) հաստատելը (1912): Տրիպոլիսի գրավումն Իտալիայի կողմից (1911) և Իտալո-թուրքական պատերազմը: Յարիզմի ձգտումը՝ խլելու Դարդանելը: Ռուսաստանը կազմակերպում և բալկանյան պետությունների միություն թուրքիայի դեմ: Բալկանյան առաջին և յերկրորդ պատերազմը (1912—1913): Սպառազինումների նոր աճումը: Համաշխարհային պատերազմի ղիվանագիտական նախապատրաստություն:

2-րդ ԻՆՏԵՐՆԱՑԻՈՆԱԼ (19-րդ դարի վերջից մինչև ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՑԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ)

Կապիտալիզմի թեակոխումն իմպերիալիստական ստադիայի մեջ և դասակարգային պայքարի սրումը: Մասսայական բանվորական շարժման աճումը: Լենինն իմպերիալիզմի շրջանում բանվորական շարժման մեջ յեղած յերկու տենդենցների պայքարի մասին: Պրոլետարիատի հիմնական մասսաների հեղափոխականացման գործոնները: Ոպորտունիզմի սոցիալական արմատները:

Բեռնշտայնի ռեվիզիոնիզմը: Միլյերանականությունը վորպես «գործնական բեռնշտայնականության գեղեցիկ տիպար» (Լենին): Անսկզբունք կոմպրոմիսների միջոցով տարաձայնությունները «վերացնելու» քաղաքականությունը 2-րդ Ինտերնացիոնալի սպեցիֆիկ գիծն է: Արևմտա-յվրոպական ձախերի անհետևողականությունը և սխալներն ոպորտունիզմի հետ ունեցած պայքարում: Լենինի պայքարը Բեռնշտայնականության և միլյերանականության դեմ վորպես մինչև մերժը հետևողական միակ պայքար: Լենինի պայքարը նոր տիպի կուսակցության համար և այդ պայքարի միջազգային նշանակությունը:

2-րդ Ինտերնացիոնալի փարիզյան կոնգրեսը (1900): Միջազգային սոցիալիստական բյուրո ստեղծելու վորոշումը: 2-րդ Ինտերնացիոնալի կազմակերպչական սկզբունքները: Իշխանությունը գրավելու և բուրժուական կուսակցությունների հետ միություններ կազմելու հարցը: Պայքար «Միլյերանի կաղուսի» շուրջը: Ոպորտունիստների և ցենարիստների հաղթությունը: Կառուցվող «կառուցկային բանաձևը»:

20-րդ դարի սկզբում հեղափոխական շարժման կենտրոնը Ռուսաստան փոխադրելը: ՌՍԴԲԿ պառակտումը և նրա միջազգային նշանակությունը: Մենշևիկների պաշտպանությունը 2-րդ Ինտերնացիոնալի բոլոր հոսանքների կողմից: Լենինի և բոլշևիկների պայքարը 2-րդ Ինտերնացիոնալի այն փորձերի դեմ, վորոնցով 2-րդ Ինտերնացիոնալն ուզում էր, վոր բոլշևիկները յենթարկվեն մենշևիկներին և լիկվիդացիայի յենթարկվի բոլշևիկյան կուսակցությունը: Ստալինը 2-րդ Ինտերնացիոնալի կուսակցությունների տիպի մասին վորպես մանր-բուրժուական և պրոլետարական շահերի բլոկի կուսակցությունների մասին: Լենինի և

բուլղարիկների գիծը դեպի Զ-րդ ինտերնացիոնալի պառակտումը։ Ամատերգամի կոնգրեսը (1904)։ Բուլղարիկների ղեկավարումը և նրա նշանակությունը։ «Միջազգային սոցիալիստական տակտիկայի» հարցը։ Ռեվոլյուցիոնիզմի բանավոր դատապարտումը։ Կոնգրեսը սոցիալիստական շարժման միասնակցության մասին։ Ոպորտունիզմի «որինականություն» ընդունումը Զ-րդ ինտերնացիոնալի կողմից սոցիալիստական կոնսակցություններում։ Ընդհանուր դործադուլի հարցը։ «Սոցիալիստական գաղութային քաղաքականություն» գաղափարը կոնգրեսում։

1905 թվի հեղափոխություն միջազգային նշանակությունը։ Ռուսական հեղափոխություն արմատական հարցերը վորպես համաշխարհային հեղափոխություն արմատական հարցեր։ Ռուսական հեղափոխություն արդեցություն արևմտա-յեվրոպական բանվորական շարժման և գաղութների հարստահարված ժողովուրդների շարժման վրա։ Ռուսական հեղափոխություն փորձի միջազգային նշանակություն ժխտումը Զ-րդ ինտերնացիոնալի կողմից։ Ձախերի ծառայությունները 1905 թ. հեղափոխություն դասերի պրոպագանդի մեջ և նրանց մենշևիկյան ու կիսամենշևիկյան սխալները։ Բուլղարիկների պայքարը՝ 1905 թ. հեղափոխություն փորձը և դասերը մասսաների կողմից յուրացնելու համար։

Միջազգային բանվորական շարժման մեջ յեղած յերկու տենդենցների պայքարի սրումը 1905 թ. հեղափոխությունից հետո։ Շտուտգարդտի կոնգրեսը (1907)։ Պատերազմի և միլիտարիզմի հարցը։ Բուլղարիկների պայքարը յերկու ճակատի վրա, մի կողմից՝ բացարձակ ոպորտունիզմի (Ֆոլմար) և ցենարիզմի (Բե-) բել և Գեդ) դեմ և, մյուս կողմից՝ Երվեյի «ձախ» ֆրազների դեմ։ Սաղաղություն համար մղվող պայքարի վերաբերյալ բանաձևի ուղղումը Լենինի և Լյուքսեմբուրգի կողմից։ Լենինի փորձը միացնելու ձախերին։ Կոնսակցության և արհմիությունների հարցը կոնգրեսում։ Արհմիությունների «չեզոքություն» տեսությունը և բուլղարիկների պայքարը նրա դեմ։ Գաղութային հարցը։ Լենինի և Ստալինի պայքարը գաղութային և ազգային հարցերում Զ-րդ ինտերնացիոնալի ցուցաբերած ոպորտունիզմի դեմ։ Լենինը Շտուտգարդտի կոնգրեսի արդյունքների մասին։ Լենինի պայքարը միջազգային սոցիալիստական բյուրոյում յեղած ոպորտունիզմի դեմ։

Կոպենհագենի կոնգրեսը (1910)։ Յեվրոպական պատերազմի վտանգը և Զ-րդ ինտերնացիոնալի չկամությունը հեղափոխականության պայքարելու միլիտարիզմի դեմ։ Կոպենհագենի հարցը կոնգրեսում և Լենինի պայքարը՝ սոցիալիզմի մեջ խաղաղ ճանապարհով ներաճելու թեորիայի դեմ։ Լենինի նոր փորձը համախմբելու ձախերին։ Ձախերի կազմակերպչական թուլություն ու տատանումները։ Բալկանյան ճգնաժամը և համաշխարհային պատերազմի սպառնալիքը։ Զ-րդ ինտերնացիոնալի բազելյան կոնգրեսը (1912)։ Կոնգրեսի մանիֆեստը պատերազմի դեմ։ Լենինի և բուլղարիկների պայքարը մենշևիկների, լիվիդատորների և ցենարիստների (Տրոցկի) դեմ ՌՄԴԿ-ն մեջ վորպես քաղաքականություն որինակ արևմուտքում գտնվող ձախերի համար։ Բուլղարիկների կոնֆերանսը Պրագայում և նրա միջազգային նշանակությունը։ Զ-րդ ինտերնացիոնալը համաշխարհային պատերազմի նախորդակին։

Լենինը և Ստալինը միջազգային բանվորական շարժման պատմության մեջ Զ-րդ ինտերնացիոնալի բռնած տեղի մասին։ Զ-րդ ինտերնացիոնալում Լենինի և բուլղարիկների ունեցած դիրքի մասին տրոցկիստական և այլ կարգի կոնտրաբանդիստների զերպարտությունների մերկացումն Ստալինի կողմից։

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՈՒՆ

1. Ս տ ա լ ի ն.—«Բուլղարիզմի պատմություն մի քանի հարցերի մասին» Լենինիզմի հարցերը եջ 580—593.
2. Լ է ն ի ն.—Պետություն և հեղափոխություն գլուխ 6-րդ (վեցհատորյակի 4-րդ հատորում).
3. Լ է ն ի ն.—«Շտուտգարդտի միջազգային սոցիալիստական կոնգրեսը», վեցհատորյակ. 2 հ., եջ 886—897.
4. Լ է ն ի ն.—«Ինչը չպետք է ընդորինակել գերմանական բանվորական շարժումից», վեցհատորյակ. 2-րդ հ., եջ 910—916.
5. Լ է ն ի ն.—«Վերանորոգված Զինաստանը» նույն տեղը 884—886.
6. Լ է ն ի ն.—«Մարքսիզմը և ռեվոլյուցիոնիզմը», վեցհատորյակ. 6-րդ հատ. եջ 448—457.

7. Լեւոն.—«Զ Խոտերնացիոնալի կրախը» վեցհատորյակի 3-րդ հ. էջ.

8. Լեւոն.—«Տարածայնություններ յեվրոպական բան-վորական շարժման մեջ» վեցհատորյակ. 6-րդ հատ. էջ 484—490.

4-րդ Հատված

1914—1918 թ.թ. ԻՄՊԵՐԻԱԼԻՍՏԱԿՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ:
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅԱՆ ՀԱՂԹԱՆԱԿԸ
ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ

Պատերազմի ծագելը: Սարայելովի սպանությունը (1914 թ. հունիսի 28): Առանձին պետությունների պատերազմի դուրս գալը: «Զեզոք» յերկրները և նրանց դերքը:

Մասսայական հակառադմական շարժումը և ս. դ. կուսակցու-թյան դավաճանությունը: «Ոգոստոսի 4-ը»: 2-րդ Խոտերնացիո-նալի կրախը: Ոպորտունիզմի փոխարկվելը սոցիալ-շովինիզմի: Ցենտրիզմի իբրև սոցիալ-շովինիզմի ամենամիաստակար և ամե-նավտանգավոր ալյատեսակը: Բոլշևիկները վորպես համաշ-խարհային հեղափոխական բանվորական շարժման գաղափարա-կան և կազմակերպչական կենտրոն: Բոլշևիկների դերքը միակ, մինչև վերջ պրոլետարական հետևողական ինտերնացիո-նալիզմի դերքն և: Բոլշևիկների պայքարն իմպերիալիստա-կան պատերազմը քաղաքացիականի վերածելու համար:

Պատերազմի ընթացքը: Բելգիայի ոկուպացիան Գերմանիայի կողմից, ներխուժումը Հյուսիսային Ֆրանսիա, Մարնի կռիվը և դիրքային պատերազմի անցնելն արևմտյան ճակատում: Ռուսա-կան բանակի ներխուժումը Հյուսիսային Պրուսիա և Գալիցիա: Ռուսական բանակի պարտությունները և նրա նահանջը դեպի Լեհաստանի խորքը: Զեզոք յերկրներին (Թուրքիա, Իտալիա) պատերազմի մեջ քաշելը: Անտանտի դարդանեղյան եքսպեդի-ցիան և Հունաստանի չեզոքության խախտումը: Բուլղարիայի մուտքը պատերազմում: Սերբիայի ջախջախումը: Կոնվենտը Վեր-դենի տակ: Ռուսական բանակի գրոհը Գալիցիայում (1916): Ռու-մինիայի մուտքը պատերազմում և նրա կործանումը գերմանա-ցիների ձեռքով: Դիրքային պատերազմ բոլոր ճակատներում: Յա-պոնիայի մուտքը պատերազմում: Յինդոյի և Նագադ Ովկիա-

նոսում գերմանական կղզիների գրավումը: Յապոնիայի «21 պա-հանջները» Չինաստանից (1915): 1916 թ. համաձայնությունն Ռուսաստանի հետ: Պատերազմող պետությունների գաղափարա-նագրերն աշխարհի վերաբաժանման մասին,

Պատերազմող յերկրների ներքին դրությունը: «Ռազմապե-տական մոնոպոլիստական կապիտալիզմ» (Լենին): Միջազգային անասական կապերի քայքայումը: Տնտեսական սխտեմի յերե-րումը պատերազմող յերկրներում: «Կազմակերպված սով»: Խնթ-լացիա: Սպեկուլյացիա և «նոր հարուստներ»: Պրոլետարիատի և աշխատավոր մասսաների կենսական մակարդակի խիստ ցած-րացումը:

Լյուդ-Ջորջի ռազմական կարիներն Անգլիայում: Կլեման-տոյի դիկտատուրան Ֆրանսիայում: Լյուդհուբորգ-Հինդերբուրգի դիկտատուրան Գերմանիայում:

Ազգային-ազատագրական շարժումների աճումը: Յարիզմի խաղը Լեհաստանի հետ: Մերձավոր-Ասիայի շարժման ոգտագոր-ծումը Թուրքիայի դեմ անգլիական իմպերիալիզմի կողմից: Ազ-գային ապստամբությունների կազմակերպումը Հարավային Աֆրիկայում գերմանական իմպերիալիզմի կողմից: Ազգային շար-ժում Հաբսբուրգյան միապետության մեջ: Իռլանդիայի ապստամ-բությունը (1916): Շարժում Հնդկաստանում: Պատերազմի տա-րիների (մինչև 1917 թ.) բանվորական և սոցիալիստական շարժ-ման համառոտ տեսություն:

Փետրվարյան հեղափոխությունը Ռուսաստանում և նրա ազ-դեցությունը դասակարգային պայքարի վրա՝ պատերազմող յեր-կրներում:

Պատերազմական գործողությունների ընթացքը 1917 թվա-կանին: Գերմանիայի կողմից «անխնա ստորջրյա պատերազմ» հայտարարելը: ԱՄՆ-ի պատերազմի դուրս գալը (1917 թ. ապ-րիլ): Անգլո-Ֆրանսիական գրոհների ձախողմունքն արևմտյան ճակատում: Կերենակու ավանյուրան ռազմաճակատում (1917 թ. հուլիս) և ուսական գործերի ջախջախումը: Ապստամբություն-ներ Ֆրանսիական բանակում և գերմանական նավատորմում:

Սոցիալիստական Մեծ հեղափոխության հաղ-թանակը ԽՍՀՄ-ում.— Դեկրետ հաշտության մասին և Ան-տանտի մեթոմը հաշտության բանակցություններ սկսելու: Վեր-

սոնի «14 կետերը»: Բրեստ-Լիտովսկու բանակցությունները: Տրոցկու հանցավոր քաղաքականությունը: Ուկրաինայի Ոկու-պացիայի յենթարկվելը գերմանացիների կողմից: Բրեստ-Լիտով-սկու հաշտությունը: Հեղափոխական շարժման վերելքն Արևմուտ-քում և Արևելքում: Գերմանիայի վերջին փորձերը ձեզքելու արևմտյան ճակատը (Լյուդենգորֆի գրոհը): Ֆոշի հակագրոհը: Բուլղարիայի խորտակումը: Թուրքիայի և Ալստորո-Հունգարիայի կապիտուլյացիան: Հեղափոխության սկիզբը Գերմանիայում: Զի-նադադարը Կոմպյենում (1918 թ. նոյեմբեր) և ռազմական գոր-ծողությունների դադարեցումը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Լենին.— «Իմպերիալիզմը վորպես կապիտալիզմի ամե-նաբարձր ստադիա» վեցհատորյակ. հատ. 3-րդ հջ 3—113. կա նաև առանձին գրքով:
2. Լենին.— 2-րդ Ինտերնացիոնալի կրախը. «Նույն տեղ» հջ 152—248.
3. Լենին.— «Մարքսիզմը և ապստամբությունը» Նույն տեղ. հջ 505—514.

Մյուս բաժնի վերաբերյալ գրականությունը կտրվի լրա-ցուցիչ:

ՅՐԴ Մ Ս Ա

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՃԳՆԱԺԱՄԻ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆԸ ՅԵՎ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊՐՈԼԵՏԱՐԱԿԱԿ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ
ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԽՍՀՄ-ՈՒՄ ՅԵՎ
ՆՐԱ ՄԻՋԱԶԴԱՅԻՆ ՆՇԱՆԿԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ

Մարգիտության պատմության մեջ նոր դարաշրջանի սկիզբ: Պրոլետարական մեծ հեղափոխության՝ վորպես սոցիալիստական հեղափոխության՝ խորագույն սկզբունքային տարբերությունը բոլոր բուրժուական հեղափոխություններից: Սոցիալիստական Մեծ հեղափոխության հաղթանակը ԽՍՀՄ-ում վորպես «արմատական բեկում» մարգիտության պատմության մեջ, արմատական բեկում համաշխարհային կապիտալիզմի պատմական ճակատագրի մեջ,

արմատական բեկում համաշխարհային պրոլետարիատի ազատա-գրական շարժման մեջ, արմատական բեկում ամբողջ աշխարհի շահագործվող մասսաների պայքարի յեղանակների և կազմակերպ-ման ձևերի մեջ կենցաղի և տրագիցիաների, կուլտուրայի և գա-ղափարախոսության մեջ» (Ստալին):

Սոցիալիստական Մեծ հեղափոխությունը վորպես համաշ-խարհային պրոլետարական հեղափոխություն դարաշրջանի սկիզբ:

Կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամը և նրա արմատները: Յերկու աշխարհ և յերկու սիստեմ: Կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամի հիմնական ետապները և նրանց բնորոշ գծերը:

ԽՍՀՄ սոցիալիստական Մեծ հեղափոխություն անմիջական ներ-գործությունը միջազգային հեղափոխական շարժման վրա: Պրո-ետարիատի դիկտատուրայի և խորհուրդների լողունքը: Բան-վորական հեղափոխություն Ֆինլանդիայում: Հեղափոխությունը Գերմանիայում և Ալստրիայում: Խորհրդային հանրապետու-թյուններ Եստոնիայում, Լիտվայում, Լատվիայում: Հեղափոխա-կան շարժումներ Ֆրանսիայում, Անգլիայում: Իտալիայում. ԱՄՆ-ում:

Հակաիմպերիալիստական, ազգային ազատագրական պայ-քար գաղութներում և կախյալ յերկրներում: Չինաստան, Հնդկաս-տան, Իրան, Յեգիպտոս, Սիրիա, Թուրքիա: Պրոլետարիատի դարձնքը գաղութներում և կախյալ յերկրներում, նրա պայ-քարը հեղափոխության մեջ հեգեմոնիա ունենալու համար:

Սոցիալիստական Մեծ հեղափոխությունը ԽՍՀՄ վորպես մարքսիզմի հաղթանակ ռեֆորմիզմի վրա, լենինիզմի հաղթանակ սոցիալ-դեմոկրատիզմի վրա, 3-րդ Ինտերնացիոնալի հաղթանակ 2-րդ Ինտերնացիոնալի վրա: Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը և 2-րդ Ինտերնացիոնալի «զոգմաները»:

Նոր պատմության 3-րդ ժամանակաշրջանը վորպես «հետ-պատերազմյան իմպերիալիզմի ժամանակաշրջանի կապիտալիստա-կան յերկրներում, տնտեսական և քաղաքական ճգնաժամի ժա-մանակաշրջան՝ այդ յերկրներում, ֆաշիզմի և գաղութների ու ազդեցությունների շրջանների համար մղվող պայքարի ու ժեղացման ժամանակաշրջան՝ մի կողմից, և, մյուս կողմից՝ ԽՍՀՄ-ում քաղա-քացիական պատերազմի և ինտերվենցիայի ժամանակաշրջան, առաջին հնգամյակի և յերկրորդ հնգամյակի սկզբի ժամանակա-

շրջան, մեր յերկրում սոցիալիզմի հաղթական շինարարությունն ժամանակաշրջան, կապիտալիզմի վերջին մնացորդների վոչնչացման ժամանակաշրջան, ԽՍՀՄ-ում սոցիալիստական ինդուստրիայի հաղթանակի և վերելքի, գյուղում սոցիալիզմի հաղթանակի կոլտնտեսությունների և խորհրդային սոցիալիզմի հաղթանակի ժամանակաշրջան:

Հաղթական սոցիալիստական շինարարության միջադպրան նշանակությունը ԽՍՀՄ-ում: «Ուլ-ում» հարցը միջադպրան արհեստյում:

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ 1918—19 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Տնտեսական և քաղաքական ճգնաժամ Գերմանիայում: Ժողովրդական տնտեսություն հյուծումը: Մասսաների աղքատությունը: Պարտություն ռազմաճակատում: Բանակի քայքայումը և հուզումներ նավատորմում: Նավատիների յեւոյթը 1917 թ. հունիսին: ԽՍՀՄ սոցիալիստական Մեծ հեղափոխություն ազդեցությունը դատակարգային պայքարի ծավալման վրա Գերմանիայում: 1918 թվի հունվարյան գործադուլը Բեռլինում և միջաբ արդյունաբերական կենտրոններում:

Բրեստ-Լիտովսկու հաշտությունը (1918 թ. մարտ) և Ուկրաինայի ոկուպացիան: Ոկուպացիոն բանակի հեղափոխականացումը: Գերմանիայի պարտությունը պատերազմում:

Ապստամբություն նավատորմում (Կիլ, Լյուբեկ, Համբուրգ և այլն): Միապետություն անկումը (1918 թ. նոյեմբերի 9) և հանրապետություն հայտարարումը: Բանվորների և զինվորների պատգամավորների խորհուրդների կազմակերպումը: Ընկեր Ստալինը խորհուրդների մասին նոյեմբերյան հեղափոխություն մեջ: Նոսկե: Ժողովրդական լիազորների կառավարությունը: Երբեք, Շայդեման: Սոցիալ-դեմոկրատիայի դավաճանական դերը: Խորհուրդների 1-ին համագումարը (1918 թ. դեկտեմբերի 16—20): Գերմանական կոմկուսակցության հիմնադիր համագումարը (1918 թ. դեկտեմբերի 30—1919 թ. հունվարի 1): Լյուքսեմբուրգյան սխալներն այդ համագումարում:

Մի-յի միությունը զինվորականության հետ: Հեղափոխություն զինաթափումը և հակահեղափոխության սպառազինումը:

1919 թ. հունվարյան ապստամբությունը և նրա պարտությունն պատճառները: Լիբկնեխտի և Լյուքսեմբուրգի սպանությունը (1919 թ. հունվարի 15): Սպիտակ տեռոր: Ընտրությունները հիմնադիր ժողովում (1819 թ. հունվ. 19): Երբեքի նախագահ ընտրվելը: 1919 թ. մարտյան գրոհները Բեռլինում: Համընդհանուր գործադուլ Ռուրում և Միջին Գերմանիայում (1919 թ. մարտ):

Խորհրդային հանրապետություն Բավարիայում.—Առաջին «խորհրդային» հանրապետություն հայտարարումը բավարիայում (1919 թ. ապրիլի 7): Պրոլետարիատի դիկտատուրայի հաստատումը (1919 թ. ապրիլի 13): Լենինյան ցուցումները խորհրդային Բավարիային: Խորհրդային կառավարությունը գործունեությունը և նրա Լյուքսեմբուրգյան սխալները: մասնավորապես ագրարային հարցում: Սոցիալ-դեմոկրատիայի դավաճանական դերը: Խորհրդային հանրապետություն կործանումը Բավարիայում (1919 թ. մայիսի 1) և սպիտակ տեռորը:

Վեյմարյան հիմնադիր ժողովը: Վեյմարյան սահմանադրությունը (1819 թ. ոգոստոսի 11): Վերսալյան պայմանագրի ընդունումն ազգային ժողովի կողմից (1919 թ. հունիսի 23): Խորհուրդների լիկվիդացիան:

Գերմանական պրոլետարիատի ջախջախումը և զինաթափումը: 1918—19 թվականների հեղափոխության բնույթը Գերմանիայում և նրա պարտության պատճառները:

ՀԱՐԱՐՈՒՐԳՅԱՆ ՄԻԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՅՔԱՅՈՒՄԸ: ՀՈՒՆԳԱՐԱՆԻ ՀԵՂԱՓՈՒՅՈՒԹՅՈՒՆԸ: ՀՈՒՆԳԱՐԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Յերկմիասնական (двуединой) միապետությունը: Լեհական, հարավ-սլավոնական յերկրների և Հունգարիայի անջատումը: Չեխոսլովակիայի հանրապետություն կազմակերպումը: Հանրապետության հայտարարում: Ավստրիայում: Կոալիցիոն կառավարություն կազմելը (1918 թ. նոյեմբերի 12): Ավստրիական բուրժուազիան ս. դ. յի հետ միացած պայքարում և պրոլետարական հեղափոխության դեմ: «Սոցիալիզացիայի հանձնաժողովը»: Կուլակային-կալվաճատիւրական ագրարային ռեֆորմը (1919): Համաձայն Խորհրդային Ռուսաստանի դեմ: Ավստրիական կոմկու-

սակցությունը և նրա գործունեությունը: Խորհուրդները և հիմնադիր ժողովն Ալսարիտյում: Սենս-ժերմենյան պայմանագիրը (1919 թ. սեպտ. 2):

Հեղափոխական ուժերի ջախջախումը: Ուզնություն Լեհական սպիտակներին՝ Լեհ-խորհրդային պատերազմում: Միապետական հեղաշրջման փորձեր (1921): Զապյեկի կառավարությունը և նրա քաղաքականությունը: Արշավանք բանվոր դասակարգի դեմ:

Հունգարական և հանրապետութիւնը (1918 թ. նոյեմբեր 16)։
Կարողյայի կառավարութիւնը։ Կառավարութեան պաշտպանու-
թիւնը սոցիալ-դեմոկրատիայի կողմից։ Զգաւում՝ հունգարեան
դարձնելու խորհրդային ինտերվենցիայի պրացդարմ։ Տնտեսական
և քաղաքական ճգնաժամ յերկրում։ Պայքար արադրութեան վրա
վերահսկողութիւն սահմանելու համար։ Գյուղացիութեան դրու-
թիւնը։ Ագրարային շարժում։ Հարստահարված ազգութիւնների
ազատագրական շարժումները։ Հունգարիայի կոմկուսակցութիւնը։
Համաձայնութիւն սոց-դեմոկրատների և կոմունիստների միաց-
ման վերաբերյալ։ Խորհրդային կառավարութեան կազմումը
(1919 թ. մարտի 21)։ Խորհրդային իշխանութեան անտեսական
քաղաքականութիւնը։ Բանկերի և արդիւնաբերութեան ազգայ-
նացումը։ Ագրարային քաղաքականութիւնը և չքավորութեան ու
միջակ գյուղացիութեան վերաբերմամբ կատարած սխալները։
Հունգարական կոմկուսակցութեան սխալների քննադատութիւնը
Լենինի կողմից։ Հունգարական խորհրդային հանրապետութեան
գլխավորական կազմակերպվածութիւնը։ Ազգային քաղաքականու-
թիւնը։ Խորհուրդների համագումարը (1919 թ. հունիս) և խոր-
հրդային հանրապետութեան սահմանադրութիւնը։ Յերկրի
տնտեսական բրկադան Անտանտի կողմից և ինտերվենցիան։ Խոր-
հրդային իշխանութեան սապալումը Հունգարիայում (1919 թ.
դեցտմոս 1)։ Հակահեղափոխութիւն և սպիտակ տեւոր։ Տրիա-
նոնի դաշնագրի ստորագրումը (1920 թ.)։ Հունգարական հեղա-
փոխութեան միջազգային նշանակութիւնը և դասերը։

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ 1920—23 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Գերմանիան 1920 թվի սկիզբին: Վերաստի պայմանագիրը
և նրա ազդեցությունը Գերմանիայի վրա: Կապալ-Լյուտտովիցի հա-
կանդափոխական խռովությունը (1920 թ. մարտի 13—17): Մոս-

ցիւալ զեմոկրատիայի զերը կապալյան խոռոկության որերում:
Մասնաշաղկան շարժում և հեղափոխական պալքար Միջին Գեր-
մանիայում և Հոնոստյան-Վիստֆալյան մարզում: Կարմիր բա-
նակի զորամասերը Ռուրում: Գերմանիայի կոմկուսի սխալները
խոռոկության ժամանակ: Բառերի կարենտի փոխարինումը
Մյուլլերի կարենտով (1920 թ. մարտ)

Համբուրգի ապստամբությունը (1923 թ. հոկտեմբեր) և նրա պարտության պատճառները:

Գերմանական ֆաշիզմը 1923 թվականներին և 1923 թ. նոյեմբերի 8-ի խռովությունը Բավարիայում: Սոցիալ-դեմոկրատիան գերմանական իմպերիալիզմի փրկչի դերում:

Գերմանիայի կոմունիստական կոռուպցիոնիզմը 1923 թ. հեղափոխական ճգնաժամի ժամանակ: Բրանդերսդանների ոպորտունիզմը, նրանց կապը ՌԿ(Բ) Կ մեջ գտնվող արոցկիստական ոպորտյնիստի հետ: Գերմանական պրոլետարիատի պարտության պատճառները: 1923 թ. դեպքերի դասերը Գերմանիայում:

ԲՈՒԼՂԱՐԻԱՆ 1918—23 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Սոցիալիստական Մեծ հեղափոխությունը ԽՍՀՄ-ում և նրա ազդեցությունը Բուլղարիայի վրա: Մասսայական շարժում պատերազմի դեմ: Տեսնյակները հակապատերազմական ազդեցության: Բանակի քայքայումը: Տնտեսական ճգնաժամի խորացումը 1918 թվի ամառը: Մալինովի «ուսղիկալ-դեմոկրատական» կառավարությունը (1918 թ. հունիս): Մակեդոնական ճակատի ձեղքումը: Ռադոմիրի (Վլադաշկի) ապստամբությունը (1918 թ. սեպտեմբեր): «Արշավանք Սոֆիայի վրա»: ՄԴ. կոռուպցիոնիզմի դերը («Լայներ»)։Հողագործական միության դերը: Ստամբուլի-յակի: Ապստամբության ճնշումը: Ֆերդինանդի գահից հրաժարվելը (1918 թ. սեպտեմբեր): Բորիս 3-րդ ցարը:

1919—1920 թվերի հեղափոխական ճգնաժամը: Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության քայքայումը Բուլղարիայում պատերազմից հետո: Բուլղարիայի ոկուպացիան Անտանտի ձեռքով: Նեյիի պայմանագիրը (1919 թ. նոյեմբեր): Միջազգային ռեպարացիոն հանձնաժողովի վերահսկողություն սահմանելը Բուլղարիայի տնտեսական կյանքի վրա: Ինֆլացիա: Պատերազմի և նեյան պայմանագրի հետևանքի բարձումը բանվորական և գյուղացիական լայն մասսաների ուսերին: Գործադրկության աճումը: Գործադուլային շարժման աճումը (1919 թ.):

Բուլղարական կոմկուսակցության կազմումը (1919 թ. հունիս): Մասսայական ցույցեր և զործադուլներ կապիտալիզմի դեմ և ի պաշտպանություն խորհրդային Ռուսաստանի (1919 թ. դեկտեմբեր—1920 թ. փետրվար):

Ստամբուլիյակու կառավարությունը իշխանության գլուխ (1920): Հողագործական միության դասակարգային բնույթ և քաղաքականությունը: Ագրարային բարենորոգումներ և Ստամբուլիյակու կառավարության հարկային քաղաքականությունը: Կառավարության արտաքին քաղաքականությունը:

Ստամբուլիյակու կառավարությունը և կոմկուսակցությունը: Բուլղարական կոռուպցիոնիզմի դեգրադացիոնիզմը Ստամբուլիյակու կառավարության քաղաքականությունից: Բուլղարական կոռուպցիոնիզմի «սահմանադրական բլոկի» կազմակերպումը (1921 թ. վերջ): Ստամբուլիյակու կառավարության նախապատրաստությունը: 1923 թ. հունիսի 9-ի ֆատալական հեղաշրջումը: Աշխատավորների ապստամբությունը Ցանկովի ֆաշիստական կառավարության դեմ: Բուլղարիայի կոմկուսակցության դեկավարության ոպորտունիստական «չեղոք» դիրքը հեղաշրջման ժամանակ:

Ցանկովի կառավարությունը և նրա գրոհը բանվոր դասակարգի և գյուղացիական մասսաների վրա: Դասակարգային պայքարի սրումը յերկրում և հեղափոխական ճգնաժամի հասուցումը: Կառավարության արշավանքը կոմկուսակցության դեմ: Կոմունիստների մասսայական ձերբակալություններ:

1923 թ. Սեպտեմբերյան ապստամբություն մեջ: Սխալներ և ցույցային դեկավար դերն ապստամբության նախապատրաստման և իրաթեքություններ ապստամբության նախապատրաստման և իրագործման մեջ: Ապստամբություն վրաստանյան Ոկրուգում և ընկ. Դիմիտրովի դերը:

Կոմիստերնը 1923 թ. սեպտեմբերյան հեղափոխության դասերի մասին: Կոմիստերնի պայքարը Բուլղարիայի սեպտեմբերյան ապստամբության արոցկիստական դնահատականի դեմ:

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ 1924—1936 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆ

Գերմանական իմպերիալիզմը 1923 թվի հեղափոխական շարժման ջախջախումից հետո:

Մարքսի առաջին և յերկրորդ կառավարությունը (1923 դեկտեմբեր—1925 հունվար): Դաուեսի ծրագիրը (1924 ոգոտո, 29) և գերմանական կապիտալիզմի մասնակի ստաբիլիզացիան: Կապիտալիստական ռացիոնալիզացիա: Պայքար շուկաների համար

(պրոտեկցիոնիզմ, միջազգային կարտելներ): Գյուղատնտեսությունը և գյուղացիության դրությունը: Պրոպագանդը «տնտեսական դեմոկրատիայի» և «կազմակերպված կապիտալիզմի» մասին: Սոցիալ-դեմոկրատիայի դերը և ֆաշիզմը:

1924 թ. մայիսի 4-ի պառլամենտական ընտրությունները և նրանց արդյունքները: Արշավանք կոմկուսակցության դեմ: Կոմկուսակցության ուլտրա-ձախ ղեկավարությունը (Ռուտ Ֆիշեր, Մասլով) և նրա քաղաքականությունը: Լյուտերի առաջին և յերկրորդ կառավարությունը (1925 հունվար—1926 մայիս): Նախագահական ընտրությունները և Հինգերորդի ընտրվելը (1925 ապր. 26): Միապետական շարժում: Փաշիզմ: Փաշիզմի հակակապիտալիստական և հակասեմիտական ղեմագործիչներ: Նրա սոցիալական բազան: Մասսայական շարժում միապետական վտանգի և ֆաշիզմի դեմ: Կարմիր ճակատայինների միություն: Մարքսի յերրորդ և չորրորդ կառավարությունը (1926 թ. մայիսի—1928 թ. հունիս): Հանրաքվե նախկին տիրող իշխանների դուշի բռնագրավման հարցի վերաբերմամբ (1926 հունիսի 20): Կառավարության համաձայնությունը հոգնացույթների հետ: Պայքար Գ. Կ. Կ. մեջ ուլտրա-ձախ ղեկավարության դեմ: Կոմկուսակցության նոր կենտկոմ (Թելման): Տրոցկիստների (Ռոտ Ֆիշեր, Մասլով, Շոլեմ և այլք) վտարումը կուսակցությունից: Բանվորական շարժման վերելքը 1927 թ.: Պրոլետարիատի ազնվական կոիվները:

Գերմանական իմպերիալիզմի արտաքին-քաղաքական կուրսը: Շտրեզմանը և Գերմանիայի «արևմտյան որինտոցիայի» սկիզբը: Լոկարնոյի համաձայնությունը (1926) և Գերմանիայի մուտքն ազգերի լիգան (1926 թ. ապրիլի 10):

Նոր ճգնաժամի հասունացումը յերկրում: Քրոնիկական թերաբեռնվածություն: Քրոնիկական գործադրկություն: Գյուղացիության քայքայումը և շերտավորման աճումը գյուղում: Ֆինանսական ճգնաժամը և արտաքին պարտքերի աճումը: Դաուեսի ծրագրի փոխարինումը Յունգի ծրագրով (1929),

1928 թ. մայիսի 20-ի ընտրությունները Ռայխստագում և Մյուլլերի կառավարության իշխանության գլուխ անցնելը (1928 թ. հունիս):

Գերմանական իմպերիալիզմի սպառնալիքները աճումը: Սոցիալ-դեմոկրատական ֆրակցիայի քվեն հոգուտ գրահակիր

նավի կառուցման: Գ. Կ. Կ. կամպանիան զրահակիր նավը կառուցելու դեմ (1928 թ. ոգոստոս—նոյեմբեր): Գերմանական բանվորների տնտեսական կոիվները: 1929 թ. մայիսից մայիսից և բանվորների գնդակահարումը Բեռլինի փողոցներում: Կարմիր ճակատայինների միության արգելումը (1929): Փաշիստական կազմակերպությունների արագ աճումը: Փաշիզմի ազդեցիկ և սոցիալական ղեմագործիչներ: Հանրաքվե Յունգի ծրագրի դեմ: Սոցիալ-դեմոկրատիայի պայքարը հակաֆաշիստական ճակատ կազմակերպելու դեմ:

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը և նրա ազդեցությունը Գերմանիայի վրա: Գործադրկության աճումը: Գյուղացիության և քաղաքային մանր բուրժուազիայի աղքատացումը: Դասակարգային պայքարի սրումը յերկրում: Գերմանական բուրժուազիայի սպասելիքները ֆաշիստական ղեկառուության: Մյուլլերի կառավարության հրաժարականը և Բրյունինգի կառավարությունի իշխանության գլուխ (1930 թ. մարտ), Ռայխստագի ընտրությունները (1930 թ. սեպտեմբեր): Արտակարգ ղեկընտններ: Սոցիալ-դեմոկրատական «փոքրագույն չարիքի» գործելակերպը: Նախագահական ընտրություններ (1932 մարտ): Պապեն-Շլայխերի կառավարությունի իշխանության գլուխ (1933 թ. հունիս): 1932 թ. հունիսի 20-ի ղեպքերը Պրուսիայում: 1932 թվի աշնան գործադուլային ալիքը: Սեպտեմբերյան արտակարգ ղեկընտնները: Ռայխստագի ընտրությունները (1932 թ. նոյեմբեր):

Հալածանքներ Գ. Կ. Կ. դեմ: Բուրժուական լեգալության աստիճանական լիկվիդացիան: Իշխանության հանձնումը նացիոնալ-սոցիալիստներին (1933 թ. հունվարի 30): Բացարձակ ֆաշիստական ղեկառուության հաստատումը Գերմանիայում:

Ռայխստագի հրդեհումը ֆաշիստների ձեռքով: Փաշիստական տեռորը: Բանվորական կազմակերպությունների ջարդը: Լայպցիգի պրոցեսը: Ը. Դիմիտրովի դերը: «Ունիֆիկացիայի» քաղաքականությունը: Հրեաների հալածանք: Պայքար ֆաշիստական բանակում: 1934 թ. հունիսի 30-ի ղեպքերը: Գերմանական ֆաշիզմի տնտեսական քաղաքականությունը: Սպառնալիքներ կատարի աճումը: Փաշիստական Գերմանիայի տնտեսական դժվարությունները: Պրոլետարիատի, գյուղացիության, քաղաքա-

յին մանր բուրժուազիայի, ինտելիգենցիայի դրուժյունը: Ֆա-
շիստական Գերմանիան պատերազմի գլխավոր հրձիգ: ԽՍՀՄ-ի
դեմ պատերազմի նախապատրաստութիւն: Գերմանական ֆա-
շիզմի պայքարը կոլեկտիվ անվտանգութեան սխտեմի (արևե-
լյան յերաշխապնորական պակտ, Ֆրանս-խորհրդային փոխադարձ
ոգնութեան դաշնագիր) դեմ: Վերսալյան պայմանագրի բացար-
ձակ խախտումներ: Լոկարնոյի պայմանագրի լիկվիդացիան: Գեր-
մանիան և Ազգերի Լիգան: Կոմկուսակցութեան պայքարը ֆա-
շիզմի դեմ, միասնական հակաֆաշիստական ձևակառուի համար:

ՖԻԱՆՍԻԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՏՈ

Ֆրանսիայի ժողովրդական տնտեսութեանը համաշխար-
հային պատերազմը վերջնապէս հետո: Արդյունաբերութեան և
բանակի ղեմաւորութեան: Գործադրութեան աճում: Ազգային
բլոկ և նրա քաղաքականութեանը: Կլեմանսոյի կառավարու-
թեանը (1927 թ. նոյեմբեր—1920 թ. հունվար): Ֆրանսիական
իմպերիալիզմի ինտերվենցիան ԽՍՀՄ-ում: Հեղափոխական վե-
րելք Ֆրանսիայում 1918 թվականի վերջից սկսած: Ապստամ-
բութեան ֆրանսիական նավատորմում՝ Սև ծովում: Ա. Մարտի:
Գործադուլային շարժման աճումը: Սոցիալիստական կուսակցու-
թեան և աշխատանքի ընդհանուր կոնֆեդերացիայի դավաճանա-
կան դերը: Ֆրանսիական բանվորների պայքարն ինտերվենցիա-
յի դեմ: Կառավարութեան դիվիզիաները մասսաներին: Ութամյա
բանվորական որվա որենքը (1919): ԽՍՀՄ-ի վրա Լեհաստանի
հարձակման կազմակերպումը Ֆրանսիական իմպերիալիզմի կող-
մից: Յերկաթուղային բանվորների գործադուլ (1920): Ժուլի
և ընկ. դավաճանութեանը: Սինդիկատների փոքրամասնութեանը
և «Յ-րդ Ինտերնացիոնալի կոմիտեն»: Ֆրանսիական սոցիալիստա-
կան կուսակցութեան կոնգրեսը Տուրում և կոմկուսակցութեան
կազմակերպումը:

1921 թ. տնտեսական ճգնաժամը և դասակարգային պայ-
քարի սրումը յերկրում: Պուանկարիէի կառավարութեան քաղա-
քականութեանը (1922 թ. հունվար—1924 հունիս): 1921—1925
թ.թ. գործադուլային շարժումը: Բուրժուազիայի գրոհը բանվոր
դասակարգի վրա: Ժուլիի ազանդավորական քաղաքականու-
թեանը: Աշխատանքի ընդհանուր կոնֆեդերացիայի հեղափոխա-

կան սինդիկատների վտարումը (1921) և աշխատանքի ունի-
տար կոնֆեդերացիայի կազմակերպումը:

Ռուրի ոկուպացիան: Բանվորական շարժման վերելքը
Ֆրանսիայում՝ Ռուրի ոկուպացիայի ժամանակ: Կոմկուսակցու-
թեան դերը: Ֆրոսարի դավաճանութեանը, Սուվարինի վտա-
րումը: Կառավարական ռեպրեսիաներ կոմկուսակցութեան դեմ:
Պուանկարիէի քաղաքականութեան փլուզումը և ազգային բլոկի
կառավարութեան անկումը (1824 թ. հունիս): «Ձախ բլոկ»
(Երրեւ, Պենըվե, Բրիան) իշխանութեան գլուխ: ԽՍՀՄ ճա-
նաչումը: «Ձախ բլոկ» արտաքին և ներքին քաղաքականու-
թեանը: Պատերազմ Մարոկկոյում և Սիրիայում (1925): Ֆրանս-
սիական սոցիալիստական կուսակցութեանը պաշտպանում և «ձախ
բլոկ» քաղաքականութեանը: Կոմկուսակցութեան կամպանիան
գաղութային պատերազմների և «ձախ բլոկ» դեմ:

Քաղաքական գործադուլ փարիզում (1925 թ. հոկտեմբեր):
«Ձախ բլոկի անընդունակութեանը յերկրում կայունացնելու
քաղաքական դրութեանը: «Ազգային միութեան» կառավարու-
թեանը (1926): Հալլուտայի կայունացում, ռադիկալիզացիա,
կապիտալիստական մենաշնորհների աճումը: Ծնշում բանվոր դա-
սակարգի վրա: Ֆաշիստական կազմակերպութեանների աճում:
Սոցիալիստների առաջարկութեանը աշխատանքը միլիտարիզացի-
այի յենթարկելու Ռենոդիւի որինագիծը ռազմական ավիացիայի
վերակազմելու մասին:

Ֆրանսիական իմպերիալիզմի արտաքին քաղաքականու-
թեանը: ԽՍՀՄ դեմ ինտերվենցիոնիստական բլոկ կազմելու նա-
խապատրաստութեանը: «Պան-Յեմպոպայի», «Դանուբյան ֆեդե-
րացիայի» նախագիծերը: Կամպանիա «խորհրդային դեմպինգի»
դեմ, ԽՍՀՄ-ի դեմ հակահեղափոխական դավադրութեանների
կազմակերպում (արդյունաբ., կուսակցութեան և այլն), պրոպո-
կանդ (Կուտեպովշչինա և այլն):

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը և նրա ազդե-
ցութեանը Ֆրանսիայի վրա: Ագրարային ճգնաժամ: Գործա-
դրութեան աճումը և շերտավորումը գյուղում: 1929 և 1930 թվա-
կանների գործադուլային ալիքը: Ունիտար (միացյալ) արհմիու-
թեանների աճումը: Միասնական ձևակառուի գործելակերպը:
1934 թ. փետրվարյան դեպքերը Փարիզում: Ֆաշիստական հար-

Հանունները և պրոլետարական մասսաների հակահարձակումները կոմկուսակցության ղեկավարությամբ, Պալքար միասնական ժողովրդական ձեռքով կազմակերպելու համար: «Ազգային միության» կառավարությունը և նրա քաղաքականությունը:

ԱՆԳԼԻԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՏՈ

1920—21 թվականների ճգնաժամը: Բանվոր դասակարգի վրա դրոհի անցնելու փորձեր: 1921 թ. հանքափորների գործադուլը: «Սև ուրբաթը»: Բռնար-Լոռուի (1922—23) և Բոլղոխինի 1923—24 թ.թ. կոնսերվատիվ միևիտերությունը: Հայածանք կոմ-կուսակցության դեմ: Լոկաուտներ: Գործարանային կազմակերպությունների ջախջախում: Աշխատավարձի իջեցում: Բանվորական արիստոկրատիայի դրության մեջ փոփոխություններ և բանվոր դասակարգի ռադիկալիզացիան: Առաջին «բանվորական» կառավարությունը (1924 թ.): ԽՍՀՄ-ի ճանաչումը մասսաների ճնշման տակ: Հեղափոխական շարժման ճնշումը Հնդկաստանում, Իրանում, Յեզիպոստում: «Բանվորական» կառավարության պայքարը կապիտալիստական կայունության համար: Դոկերների և յերկաթուղային բանվորների գործադուլները (1924 թ.): Փոքրամասնության շարժումը և նրա միացումը պրոֆինտերնին: Տրեյդ-յունիոնների «ձախ» առաջնորդները (Պերսել, կուկ և այլք), նրանց վերաբերմունքը դեպի փոքրամասնությունը: 1924 թ. ընտրական կամպանիան, կոնսերվատորների հաղթությունը և «բանվորական» կառավարության անկումը: Բոլղոխինի յերկրորդ միևիտերությունը: Մրցակցության պայքարի սրումը համաշխարհային շուկայում: Հակասությունների սաստկացումը մետրոպոլիայի և դոմինյոնների միջև: Իմպերիալիստական հարձակումներ ԽՍՀՄ-ի վրա: Նոր դրոհ բանվորների աշխատավարձի վրա: Կոնֆլիկտ ածխային արդյունաբերության մեջ: Անգլո-ռուսական «կոմիտեյի» կազմակերպումը (1925): Պնդաճակատների հարձակումը կոմկուսակցության և «տրեյդ-յունիոնների փոքրամասնության» վրա (1926 թ. նոյեմբեր): Շտրայկերեխերական կազմակերպությունների ստեղծում: Ֆաշիստական բանդաների կազմում: Հանքատերերի լոկաուտ և պաշարողական դրություն մտցնելը յերկրում: Ընդհանուր գործադուլ: Գլխավոր խորհրդի դավաճանությունը գործադուլին: Կոմիտեներնի պայքարը տրոցկիստական ղինովյեվական ոպդիցիայի դեմ ընդհան. գործադուլի և անգլո-ռուսական կոմիտեյի հարցերի վերաբերմամբ: Հիքսի հարձակումն Արկտիկ վրա և ԽՍՀՄ-ի հետ չփանազիտական հարաբերությունների խզումը (1927): Ինտեթվենցիա Չինաստանում: Անգլո-ռուսական կոմիտեյի խափանումը (1917): Կոմունիստների հեռացումը բանվորական կուսակցությունից և

առեյդ-յունիոններից, Յերկորդ «բանվորական» կառավարութ-
յուն (1928—1931), Դիվանագիտական հարաբերությունների
վերականգնում ԽՍՀՄ-ի հետ (1929),

ԻՏԱԼԻԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐԱՅՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՏՈ

աղքատացումը: Ազգային փոքրամասնությունները կեղեքման քաղաքականություն: Դաշն կղերականների հետ:

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը և նրա ազդեցությունն Խորհրդային վրա: Աշխատավոր մասսաների կենսական մակարդակի ցածրացում: Ֆաշիզմի ֆինանսական զժվարությունները: Իտալական իմպերիալիզմի արտաքին քաղաքական ագրեսիայի ուժեղացում: Պայքար շուկաների և ազդեցություն շրջանները համար: Իտալիայի արտաքին քաղաքականությունը: Իտալո-հաբեշական պատերազմը: Իտալիան և ԽՍՀՄ: Կոմունիստները ֆաշիզմի դեմ մղվող պայքարում:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԸ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՏՈ

Լեհական պետություն կազմվելը: Պատերազմի սոցիալ-տնտեսական հետևանքները Լեհաստանի համար: ԽՍՀՄ-ի սոցիալիստական Մեծ հեղափոխություն ազդեցությունը: 1918-1920 թվականներին հեղափոխական ճգնաժամը Լեհաստանում: Բուրժուազիայի զինվորական ուժերը: Պիլսուդսկին և լեհական լեգեոնները: Լեհական իմպերիալիզմի մեծապետական ծրագրերը: Լեհական իմպերիալիզմի եքսպանսիայի ուղղությունը (Լիավա, Բելոռուսիա, Ուկրաինա): Անտանտը և Լեհաստանը: Լեհ-խորհրդային պատերազմը (1920): Լեհինը և Ստալինը լեհ-խորհրդային պատերազմի մասին:

Լեհաստանի տնտեսական և քաղաքական զարգացումը 1921-1923 թվականներին: Ազգային հարստահարում Արևմտյան Ուկրաինայում և Արևմտյան Բելոռուսիայում: Պրոլետարիատի և գյուղացիության շահագործման ուժեղացում: Դասակարգային պայքարի սրումը 1923 թվականին: Գործադուլային շարժում: Քաղաքական կուսակցությունների պայքարը: Ենդեկներ և Պիլսուդսկիներ: Լեհական պառլամենտական սիստեմի թուլությունը: Կառավարությունների հաճախակի փոփոխումը:

1925-26 թվականների տնտեսական ճգնաժամը: զժգոհություն աճում ժողովրդական մասսաներում: Բանվորական շարժում, խմորում գյուղացիության մեջ, ճնշված ազգությունների: հեղափոխական պայքարը: Պառլամենտական «գեմոկրատիայի» ճգնաժամը: Բանակը վորպես գլխավոր հենակետ Պիլսուդսկու ձեռքով ֆաշիստական հեղաշրջում նախապատրաստելու գործում

ՊՊՄ-ի (ԼՍԿ), «գյուղացիական կուսակցություն» և «Վերգվորենիս»-ի դերը: Պիլսուդսկու արշավանքը Վարշավայի վրա (1926 թ. մայիսի 12): Լեհաստանի կոմկուսակցություն սխալները հեղաշրջման ժամանակ: Պիլսուդսկու ֆաշիստական դիկտատուրան: Լեհաստանի մասնակի ստաբիլիզացիայի տարիներին: Պիլսուդսկու ագրարային և ազգային քաղաքականությունը: Բանվորական շարժման վերելք (1928 թ. Լոձի գործադուլը): Ազգային ազատագրական շարժման զարգացումը: Պիլսուդսկու պայքարն ուղղված էր կուսակցությունների դեմ: Լեհական ֆաշիզմի առանձնահատկությունները:

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը և նրա ազդեցությունը Լեհաստանի վրա: Լեհաստանի պետական կարգի հետապնդում ֆաշիզմի: Լեհական նոր սահմանադրությունը: Պիլսուդսկու ֆաշիզմի: Լեհական նոր սահմանադրությունը: Պիլսուդսկու ֆաշիստական բանակի թուլությունը և սկու մահը, կառավարող ֆաշիստական բանակի թուլությունը և նրա շարքերում տեղի ունեցող պայքարը: Լեհական ֆաշիզմի արտաքին քաղաքականությունը: Աշխատակցություն հիտլերյան Գերմանիայի հետ: Հարաբերությունները ԽՍՀՄ-ի հետ:

ՄԵՐՃԲԱՆԻՑԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐԸ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՏՈ

Մերձբալթյան յերկրների ժողովուրդների հարստահարումն ուսական ցարիզմի ձեռքով: Համաշխարհային պատերազմը և մերձբալթյան յերկրները: Լատվիական, Եստոնական և լիտվական բուրժուազիայի հավատարիմ հպատակությունը ցարիզմին: Ֆինլանդիան բուրժուազիայի յերկրների դերը: Փետրվարյան հեղափոխությունը և ուսական բուրժուազիայի ձեռքով մեծապետական քաղաքականություն շարունակումը Մերձբալթյան յերկրներում: ԽՍՀՄ-ի սոցիալիստական Մեծ հեղափոխությունը և նրա ազդեցությունը Մերձբալթյան յերկրների վրա: Խորհրդային իշխանության ազգային քաղաքականությունը: Խորհրդային Ռուսաստանի կողմից Ֆինլանդիայի անկախություն ճանաչումը (1917 թ. դեկտ. 31):

Հեղափոխությունը Ֆինլանդիայում: Նրա պարտություն պատճառները: Ֆոն դեր Գոլցի դեսանտը և Ֆինլանդիան գերմանական իմպերիալիզմի պապենական կալվածք դարձնելը (Ֆինլանդիան միապետություն հայտարարելը գերմանացի թագավոր

րով): Վիլհելմյան Գերմանիայի խորտակումը և ֆիննական բուլ-
ժուազիայի վերակողմնորոշումը Անտանտի կողմը: Բուլժուա-դե-
մոկրատական հանրապետություն հայտարարելը:

Պորհրդային իշխանություն առաջին շրջանն Եստոնիա-
յում: Գերմանական իմպերիալիզմը Պորհրդային իշխանություն
եստոնական ժողովրդի անկախություն դեմ մղվող պայքարում:
Գերմանո-բալթյան ազնվականության Լանդրատը և նրա՝
բբև գերմանական իմպերիալիզմի գործակալի՝ գործունեյու-
թյունը: Գերմանական ուղեպատկերի վախճանը և խորհրդային
իշխանություն յերկրորդ շրջանը: Բեռլինյան ստորագրության
եստոնական Աշխատանքային կոմունայի դեմ: Եստոնական բուլ-
ժուական հանրապետություն հռչակումը: Եստոնիան ոտարեկը-
քյա ինտերվենտների ռազմարեմ: Յուգենիչի ջախջախումը: Հաշ-
տություն պայմանագրերը ԽՍՀՄ-ի հետ:

Պրոլետարական հեղափոխություն Լատվիայի ուղե-
պատկերի չենթարկված մասում: Ամբողջ Լատվիայի գերմանա-
կան ուղեպատկերի և Լիֆլանդիայի ու Կուլլանդիայի «անկա-
խություն» հռչակումը (բարոնական լանդրատներ): Լատվիական
հանրապետություն հռչակումը: Ուշմանիսի կառավարությունը:
1919 թ. հունվարի 3-ի ապստամբությունը: Պորհրդային իշխա-
նություն Լատվիայում: Պորհրդային իշխանություն ագրարային
քաղաքականությունը և սխալները գյուղացիության նկատմամբ:
Ռիգայի անկումը (1919 թ. մայիսի 22): Ոտարեկըքյա ռզնու-
թյուն լատվիական հակահեղափոխությունը: Պորհրդային Լատ-
վիայի անկումը: Նեդրա և Ուլմանիս: Ուլմանիսի պայմանագիրը
«յերկաթե դիվիզիայի» հետ: Բեռլինյան: Անտանտի միջամտու-
թյունը: Ուլմանիսի կառավարությունն իշխանություն գլուխ:

Դրությունը Լիտվայում.—Գերմանական ուղեպատկերի
և լիտվական բուլժուազիայի անցները վիլհելմյան միապետու-
թյան կողմը: Վիլնոյի «տարիք»-ն և Լիտվական պետության
«անկախություն»: Նոյեմբերյան հեղափոխունը Գերմանիայում:
Պորհրդային իշխանության հռչակում Լիտվայում և Բեռլին-
սխալում: Նրա անկման պատճառները: Պաղաղության պայմա-
նագիրը Պորհրդային Ռուսաստանի հետ: Լեհ-լիտվական կոնֆ-
լիկտը:

Մերձբալթյան յերկրները 1920—1936 թվա-
կանները շրջանում: Ֆինլանդիա.—1919 թվի սահմա-
նադրությունը: Ֆիննական բուլժուազիայի քաղաքական կու-
սակցությունները: Կրճատված ագրարային ռեֆորմներ: 1921—
22 թ.թ. Կարելյան ավանայության: Հեղափոխական շարժման
աճումը յերկրում Ֆինլանդիայի կոմկուսակցությունը կազմ-
վելուց հետո: Տնտեսական ճգնաժամ: Փաշկով: Լապլանների
արշավանքը Հելսինգֆորսի վրա (1930 թվի ամառը) և սահմա-
նադրության ֆաշիզացումը: Ֆիննական սոցիալ-դեմոկրատիայի
գաղաճական գերը: Ֆինլանդիայի կոմկուսակցություն սխալ-
ները: Ֆիննական բուլժուազիայի հակախորհրդային կուրսի ու-
ժեղացումը: Հիալերյան Գերմանիայի դիրքը ժամանակակից Ֆին-
լանդիայում: Ագիտացիա «մեծ» Ֆինլանդիայի համար: Յերկրի
լիովին ֆաշիզացման սպառնալիքը և Ֆինլանդիայի կոմկուսակ-
ցության պայքարը պրոլետարական միասնական ճակատի և ժո-
ղովրդական հակաֆաշիստական ճակատի համար:

Եստոնիա.—Բուլժուական սահմանադրություն: Տեռոր
բանվոր դատակարգի դեմ: Ագրարային ռեֆորմ: 1923 թվի ճըզ-
նաժամը և հեղափոխական շարժման աճումը յերկրում: 1924 թ.
դեկտեմբերի 1-ի ռեվելյան ապստամբությունը և նրա պարտու-
թյան պատճառները: Եստոնիան ռեվելյան ապստամբությունից
հետո:

1929 թվի ճգնաժամը: Մասսաների աղքատացումը: «Վետե-
րանների» (հիալերյան ագենտուրայի) շարժման աճումը և սահ-
մանադրության ֆաշիզացիան (1933 թ.): Պյատու-Լայդոների
ֆաշիստական հեղաշրջումը (1934 թ. մարտի 12): Եստոնական
ֆաշիզմի յերկու բանակները: Անգլիական և գերմանական իմ-
պերիալիզմի դիրքը յերկրում: Եստոնական բուլժուազիայի յերկ-
դիմի դիրքը ԽՍՀՄ-ի նկատմամբ: «Վետերանների» ձախողված
հեղաշրջումը (1935 թ. դեկտեմբեր): «Ժողովրդական քվեարկու-
թյուն» (1936 թ. փետրվար) և Պյատուի դիկտատուրայի ամրա-
պնդումը: Եստոնական կոմունիստական կուսակցության պայ-
քարը ֆաշիզմի դեմ:

Լատվիա.—Հիմնադիր ժողով (1920): Բուլժուական սահ-
մանադրություն: Ագրարային ռեֆորմ: Լատվիական բուլժուա-
զիայի պայքարը հեղափոխական շարժման դեմ: Աղգային հարցը

Լատվիայում և Լատգալիայի հարստահարումը: 1920 թ. ձգնաժամը, գործադուլային և հեղափոխական շարժման աճումը յերկրում և քաղաքական ուժեղացումը: Ուլմանիսի ֆաշիստական հեղաշրջումը 1934 թ. մայիսի 15-ին և լատվիական սոցիալ-դեմոկրատիայի կապիտուլյացիան: Հիտլերյան Գերմանիայի դիրքի ուժեղացումը Լատվիայում: Ընդհարումներ լատվիական բուրժուազիայի բանակում՝ ներքին և արտաքին քաղաքականության հարցերի առթիվ: Լատվիայի կոմկուսակցության պայքարը պրոլետարական միասնական ճակատի համար: Համաձայնությունն անլեգալ «Սոցիալիստական բանվորա-գյուղացիական կուսակցության» հետ:

Լի տ վ ա. — Բուրժուական սահմանադրություն: Ագրարային ռեֆորմ: Վիլենշիլի գրավումը լեհացիների կողմից (1920 թ. հոկտեմբեր): Մեմելի մարզի միացումը Լիտվային (1923 թ. հունվար) և Մեմելյան ինքնավարությունը: Սլյաժվիչի ձախ կառավարությունը և ԽՍՀՄ-ի հետ չհարձակվելու պայմանագիր կնքելը (1926): Ֆաշիստական հեղաշրջում 1926 թ. դեկտեմբերին և Լիտվայի կոմկուսակցության ղեկավարների սպանությունը: Տնտեսական ծանր դրությունը ժամանակակից Լիտվայում: Գերմանո-Լիտվական կոնֆլիկտ և Գերմանական ֆաշիզմի դրած (ставленник) Վոլդեմարասի փորձն իշխանությունը համըռտակելու (1934 թ. հունիսի 7): Լիտվայի անտեսական բոյկոտը Գերմանիայի կողմից: Գյուղացիական հուզումներ (1935 թ. ամառը) և ուղղիցիոն կուսակցությունների ցրումը: Մեմելյան ընտրությունները (1935 թ. սեպտեմբեր): Վիլենշիլի համար առաջացած լեհ-լիտվական կոնֆլիկտի շարունակումը: Լիտվական-խորհրդային հարաբերությունները:

Մերձբալթյան յերկրները վերադառնալու համաշխարհային կողմնական քաղաքականության որչեկտ: Հիտլերյան Գերմանիայի ձգտումը Մերձբալթյան յերկրները դարձնելու հակախորհրդային պատերազմի թատերաբեմ: Բալթյան բուրժուազիայի մի մասի պատրաստակամությունն իրենց սահմաններն իբրև «վարկ» տալու գերմանական ֆաշիզմին: Խորհրդային Միությունը Բալթյան ժողովուրդների տերիտորիական անձնավորությունը և ազգային անկախություն համար մղվող պայքարում: Արևելյան

պակտի նախագիծը և խորհրդային կառավարության պայքարն Արևելյան Յեվրոպայի խաղաղության և կոլեկտիվ անվտանգության համար:

ԱՄՆ-ը ՀԱՄԱՇԽԱՐԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՅ ՀԵՏՈ

ԱՄՆ-ի հարստանալը համաշխարհային պատերազմի ժամանակ: Դաշնակիցների պատերազմական պարտքերն ԱՄՆ-ին: ԱՄՆ-ի կապիտալների և ապրանքների արտահանումը Յեվրոպա և գաղութային յերկրները: Անգլո-ամերիկյան և Յապոնա-ամերիկյան հակասությունները համաշխարհային պատերազմից հետո: ԱՄՆ-ի ինտերվենցիան ԽՍՀՄ-ի դեմ:

Նախագահ Վիլսոնը: Դեմոկրատական կուսակցության պարտությունը և կոնգրեսի մեթոդով սանկցիա տալու Վիլսոնի պայմանագրին: ԱՄՆ-ի առանձին հաշտությունը Գերմանիայի հետ: Գործադուլային շարժումն ԱՄՆ-ում 1917-1920 թվականներին: ԱՄ. աշխատ. ֆեդերացիայի կամպանիան ԽՍՀՄ-ի դեմ: Շարժում բանվորական կուսակցություն ստեղծելու համար: «Պրոգրեսիստները, բանվորական կուսակցությունը (1918) և բանվորա-ֆերմերային կուսակցությունը (1920): Բանվորական կոմունիստական կուսակցության կազմակերպումը (1919): Միացյալ կոմկուսակցությունը (1920) և բանվորական կոմունիստական կուսակցությունը (1921): Արհմիութենական պրոպագանդի լիգայի կազմակերպումը: Հարգինդի նախագահությունը (1920 նոյեմբեր—1923 ոգոստոս): 1920—21 թ.թ. տնտեսական ձգնաժամը: Ագրարային ձգնաժամը և ֆերմերների մասսայական սնանկացումը: 1921—22 թ.թ. գործադուլները (մանածագործները, ածխահատները, ապագրիչները և այլն): Գործադուլների արգելումը (1922 թ. Դոգերտիի հրամանը): Գործադուլավոր բանվորների մասսայական ձերբակալությունները և հալածանքները: «Բալթիոն-Ոհայոյի» ծրագրերը:

ԱՄՆ-ի իմպերիալիզմի արտաքին-քաղաքական եքսպանսիան: Ագրեսիա Կենտրոնական և հարավային Ամերիկայում: Կապիտալների ուժգին արտահանումը: Ինվեստիցիա Գերմանիաում և այլ յերկրներում: Միջամտությունը ռեպարացիոն պրոբ-

լեւի մեջ և Դատեսի ծրագիրը: Պայքար՝ Հեռավոր Արեւելքում ազդեցութեան շրջանների համար:

1924 թ. Նախագահական ընտրութիւնները և շարժում մի յերրորդ կուսակցութիւնն ստեղծելու համար: Լաֆոլետտը և Նրա ծրագիրը: Հանրապետականների հաղթութիւնը: Կուլիշի նախագահութիւնը (1924—1928): ԱՄՆ-ը կապիտալիզմի մասնակի կայունացման ժամանաձաշրջանում: Միլիտարիզմի աճում և ռազմական նախադրմի կառուցում: Գրոհը բանվոր դասակարգի և ֆերմերութեան վրա վորպէս «պրոսպերիտ»-ի (ծաղկման) հիմունք: Գործադուլային շարժում 1925—28 թվականներին: Ամերիկյան աշխատանքի ֆեդերացիայի և Սոցիալիստական կուսակցութեան դավաճանական դերը:

1928 թ. նախագահական ընտրութիւնները: Հոլմեր (1928—32) և Նրա քաղաքականութիւնը: Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը և Նրա ազդեցութիւնն ԱՄՆ-ի վրա: Ագրարային ճգնաժամը: Ֆերմերային շարժում: Աշխատավոր մասսաների դրութեան վատթարացում և գործադուլութեան ահադին աճում: Մանածագործների և հանքափորների մասսայական գործադուլներ: Պատերազմին մասնակցածների շարժումը: Վիտերանների և գործադուլիների արշավանքները: Կոմկուսակցութեան ազդեցութեան աճումը մասսաների մեջ աջ ոպորտունիստներից (Լո-վատոն) ազատվելուց հետո: «Կապիտալիզմի փրկութեան» ծրագրերը: 1932 թ. ընտրութիւնները և դեմոկրատական կուսակցութեան հաղթութիւնները: Ֆրանկլին Ռուզվելտի նախագահութիւնը (1932 թվականից): Ռուզվելտի կառավարութեան «նոր կուրսը»: «Ուղեղային տրեսոր» և «Կազմակերպված կապիտալիզմը»: Ինֆլացիա, նպաստ արդյունաբերութեանը, «ոգնութիւն» ֆերմերներին, արդյունաբերական որենքները (ՆԻՐԱ) և այլն: Ամերիկյան աշխատանքի ֆեդերացիան և Սոցիալիստական կուսակցութիւնը պաշտպանում են Ռուզվելտի «առողջացնող» «ծրագրերը»:

Ամերիկյան դեմոկրատիայի ֆաշիզացիան: Հարկադիր աշխատանքի մասին որենքը (1933): Պրոլետարիատին ճնշելու սպառկացումը: Ազգային արդյունաբերութեան «վերականգնման» և առաջացման» որենք: ՆԻՐԱ-յի ցրումը:

Անդրոամերիկյան և Յապոն-ամերիկյան հակասութիւնը:

Ներքի աճումը Խաղաղ ովկիանոսում և Հեռավոր Արեւելքում: ԱՄՆ-ում կամպանիա ԽՍՀՄ-ը ճանաչելու համար: Խորհրդային Միութեան հետ նորմալ հարաբերութիւնների հաստատումը (1933 թ. նոյեմբեր): Կոմկուսակցութեան պայքարն ամերիկյան իմպերիալիզմի դեմ:

ՅԱՊՈՆԻԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՀԵՏՈ

Յապոնիայի տնտեսական և քաղաքական դրութիւնը համաշխարհային պատերազմի հետեանքով: Յամոմոտայի և Ոկու-մույի կարիներները (1914—1916) ներքին և արտաքին քաղաքականութիւնը: Բրնձային բունտերի (1918) և ազգային-ազատագրական շարժման (1918) ճնշումը Կորեայում: Վլադիվոստոկի ոկուպացիան Յապոնական զորքերի կողմից (1918 թ. ապրիլի 5) և Միբերի ու ծովափնյա յերկրի ինտերվենցիայի սկիզբը: Դաշնակից պետութիւնների վերաբերմունքը դեպի հեռավոր Արեւելքի ինտերվենցիան: ԱՄՆ-ի դիրքը: Յապոնական ինտերվենցիայի վոչնչացումը: 1920—21 թ.թ. ճգնաժամը: Իմպերիալիստական հակասութիւնների սրումը Հեռավոր Արեւելքում: Վաշինգտոնի կոնֆերանսը (1920—21): Տեղաշարժեր բանվորական շարժման մեջ: Նիխոն Ռուդյու Սոդոմեյ»-ի գոյացումը (1921): Սին-Կատայամայի պայքարն անարխոսինդիկալիզմի դեմ: Սոցիալիստական լիգայի կազմակերպումը և ձախ թևի կոնսոլիդացիան: Կոմկուսակցութեան կազմակերպումը (1922): Յերկրաշարժ (1923 թ.): Դատաստան հեղափոխական տարերի հետ յուշը (1923 թ.): Ագրարային ճգնաժամ և դուռացիութեան ակտիվութեան բարձրացում: Կապալառուների պայքարը: Գյուղացիական միութիւնների միացումը «Նիխոն Նոմին Կուսիայ»-ի մեջ: Պրոլետարիատի ազդեցութիւնը դուռացիական շարժման վրա: Կապալային կոնֆլիկտների վերաբերմամբ պարտադիր արբիտրաժի որենքը (1924): Կառավարութեան «դիշուսները»: Գյուղում համաձայնողական միութիւնների, «շահերի ներդաշնակութեան» կազմակերպումը: Որենքներ «վտանգավոր մտքերի» մասին (1925), արհմիութիւնների մասին, «սոցիալական ապահովագրման» մասին: Վոստիկանական դատաստաններ հեղափոխական տարրերի հետ սոցիալ-դեմոկրատիայի ոժանդակութեամբ: 1925 թ. հունվարի 20-ի խորհրդային-Յապոնական համա-

ձայնութիւնը: Ընտրական բարենորոգումներ (1925): 1927 թ. բանկային խուճապը: Գործադրկութեան և գործադուհների աճումը ռացիոնալիզացիայի առնչութեամբ: Վախճանի կարիքները: Մինսեյտո կուսակցութիւնը (1927): Տանկայի Սեյուկայան կարիքները (1929) և նրա «պողիտիվ» քաղաքականութիւնը: Չինաստանի վրա գործադրվող ճնշման ուժեղացումը: Եքսպեդիցիա դեպի Շանհայ: Չժան-Ցզու-լինի պաշտպանութիւնը և կոնֆլիկտը նրա հետ: Տանկայի հուշագիրը: Խամուգատայի կարիքները (Մինսեյտո կուսակցութիւն) և նրա «Նեգատիվ» քաղաքականութիւնը (1931): Վոսկու արտահանման վերաբերյալ եմբարգոյի վերացումը: Առաջին պառլամենտական ընտրութիւններն «ընդհանուր ընտրական իրավունքի» հիմունքով: Կոմկուսակցութեան լոզունգներն այդ կամպանիայում: Քաղաքական ռեակցիայի սաստկացումը: Կոմկուսակցութեանը պատկանելու համար մահապատժի որոնք: Յապոնիայի կոմկուսակցութեան ղեկավարութեան սխալները: Կոմկուսակցութեան կազմակերպչական ամրապնդումը և նրա բոլշևիկացումը: Արհեստակցական շարժումը: «Խիզիկայ»-ի և «Ձենկե»-յի կազմակերպումը: Հեղափոխական գյուղացիական շարժում: Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը և նրա ազդեցութիւնը Յապոնիայի վրա: Մանջուրիայի գրավումը (1931 թ. սեպտ. 18): Մանջու-Գոյի ստեղծումը: Հակախորհրդային պատերազմի նախապատրաստութիւնը Յապոնական զինվորականութեան կողմից: Չինվորական-Փաշիստական շարժման աճումը (1931—32): Փաշիստական կուսակցութիւնները և կազմակերպութիւնները Յապոնիայում: Չինվորականութիւնը և Փաշիզմը: Յապոնական զինվորականութեան «հակակապիտալիստական» դեմագոգիան: Տեւոր հեղափոխական տարերի և կոմկուսակցութեան դեմ: Ինուեյի սպանութիւնը (1931) Բարոն Դանի, Ինուեյայի (1932) և ուրիշների սպանութիւնը վորպես տիրող դասակարգերի տարբեր խմբավորումների միջև տեղի ունեցող պայքարի խիստ լարման արտահայտութիւն: Եքսպանսիայի ընդարձակումը Չինաստանում: Դաշնակիցների վորոժնուհներն Արեւմտքում: Ազգերի Լիգիայից դուրս գալը (1932) և Վաշինգտոնի համաձայնութեան հայտարարումը (1934 թ.) Յապոնիան և Հիւսիսային Գերմանիան: Խորհրդային Միութեան խաղաղ քաղաքականութիւնը: Սահմանների և Կարմիր

բանակի հզորութեան ամրապնդումը: Չին-Արեւելյան յերկաթուղու վաճառումը վորպես Խորհրդային Միութեան խաղաղ քաղաքականութեան արտահայտութիւն: Խորհրդային Միութեան պատրաստ լինելը հետ մղելու հարձակումը: Մոնգոլական ժողովրդական հանրապետութիւնը և ԽՍՀՄ-ը Յապոնիայի եքսպանսիան Հյուսիսային Չինաստանում և Մոնղոլիայում: Փետրվարյան դեպքերը Յապոնիայում և նրանց նշանակութիւնը: Խրոտայի կարիքները:

[Յապոնիան, վորպես համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմի նախապատրաստման գլխավոր ոջախներից մեկը]¹⁾:

ՀԵՏՊԱՏԵՐԱԶՄԱՆ ԶԻՆԱՍՏԱՆԸ: ԶԻՆԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

Համաշխարհային պատերազմի հետեանքով Չինաստանում ստեղծված տնտեսական և քաղաքական գրութիւնը:

ԽՍՀՄ սոցիալիստական Մեծ հեղափոխութիւնը և նրա ազդեցութիւնը Չինաստանի ազգային-ազատագրական շարժման վրա: 1925 թ. Շանհայի և Հոնգկոնգի գործադուլը, վորպես հեղափոխութեան վերելքի սկիզբ: 1925 թ. մայիսի 30-ը Շանհայում: Հոնգկոնգ-Կանտոնյան գործադուլային կոմիտեն, նրա գործունեութիւնն ու նշանակութիւնը: Բանվորագյուղացիական շարժումը Գուանդունում: Կոմկուսակցութեան դերը:

Հեղափոխութեան առաջին ետապը: Ազգային բուրժուազիայի դերը: Սուն-Յատ-սեն: Գոմինդանի կուսակցութեան վերակազմութիւնը: Կանտոնյան կառավարութիւնը: Այդ գոմինդանականները: 1926 թ. մարտի 20-ի դեպքերը Կանտոնում:

Հյուսիսային արշավանքը: Ազգային բանակների կազմակերպումը: Ֆին Յուն-սյան: Կանտոնի կառավարութեան հյուսիսային եքսպեդիցիայի հաղթութիւնները: Կանտոնի կառավարութեան փոխադրումն Ուխան (1926 թ. դեկտեմբեր): Հակաիմպերիալիստական պայքարի վերելք: Բանվորները գրավում են անգլիական կոնցեսսիան Սանկուլում (1927 թ. հունվարի 4):

¹⁾ Գառաւուսի փակագծերում առած պարբերութիւնն ավելացված է իմ կողմից:

ԽՄԲ, Ս. ԳԱՅՐԻԵԼՅԱՆ

ձայնութիւնը: Ընտրական բարենորոգումներ (1925): 1927 թ. բանկային խուճապը: Գործադրկութեան և գործադուլների աճումը ռացիոնալիզացիայի առնչութեամբ: Վակացուկի կաբինետի անկումը: Մինսեյտո կուսակցութիւնը (1927): Տանկայի Սեյուկայան կաբինետը (1929) և նրա «պողիով» քաղաքականութիւնը: Չինաստանի վրա գործադրվող ճնշման ուժեղացումը: Եքսպեդիցիա դեպի Շանգու: Չժան-Ցզու-լինի պաշտպանութիւնը և կոնֆլիկտը նրա հետ: Տանակայի հուշագիրը: Խամուգատայի կաբինետը (Մինսեյտո կուսակցութիւն) և նրա «Նեգատիվ» քաղաքականութիւնը (1931): Վոսկու արտահանման վերաբերյալ եմբարգոյի վերացումը: Առաջին պառլամենտական ընտրութիւններն «Ընդհանուր ընտրական իրավունքի» հիմունքով: Կոմկուսակցութեան լոզունգներն այդ կամպանիայում: Քաղաքական ռեակցիայի սաստկացումը: Կոմկուսակցութեանը պատկանելու համար մահապատժի որէնք: Յապոնիայի կոմկուսակցութեան ղեկավարութեան սխալները: Կոմկուսակցութեան կազմակերպչական ամրապնդումը և նրա բոլշևիկացումը: Արհեստակցական շարժումը: «Խիդիկայ»-ի և «Չենկե»-յի կազմակերպումը: Հեղափոխական գյուղացիական շարժում: Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը և նրա ազդեցութիւնը Յապոնիայի վրա: Մանջուրիայի գրավումը (1931 թ. սեպտ. 18): Մանջու-Դոյի ստեղծումը: Հակախորհրդային պատերազմի նախապատրաստութիւնը Յապոնական զինվորականութեան կողմից: Չինվորական-Փաշիստական շարժման աճումը (1931—32): Փաշիստական կուսակցութիւնները և կազմակերպութիւնները Յապոնիայում: Չինվորականութիւնը և ֆաշիզմը: Յապոնական զինվորականութեան «հակակապիտալիստական» դեմագոգիան: Տեոոր հեղափոխական տարերի և կոմկուսակցութեան դեմ: Խնուէյի սպանութիւնը (1931) Բարոն Դանի, Խուէյայի (1932) և ուրիշների սպանութիւնը վորպես տիրող դասակարգերի տարբեր խմբավորումների միջև տեղի ունեցող պայքարի խիստ լարման արտահայտութիւն: Եքսպանսիայի ընդարձակումը Չինաստանում: Դաշնակիցների վորոժններն Արեւմուտքում: Ազգերի Լիգիայից դուրս գալը (1932) և Վաշինգտոնի համաձայնութեան հայտարարումը (1934 թ.) Յապոնիան և Հիւրերյան Դերմանիան: Խորհրդային Միութեան խաղաղ քաղաքականութիւնը: Սահմանների և Կարմիր

բանակի հզորութեան ամրապնդումը: Չին-Արեւելյան յերկաթուղու վաճառումը վորպես Խորհրդային Միութեան խաղաղ քաղաքականութեան արտահայտութիւն: Խորհրդային Միութեան պատրաստ լինելը հետ մղելու հարձակումը: Մոնգոլական ժողովրդական հանրապետութիւնը և ԽՍՀՄ-ը Յապոնիայի եքսպանսիան Հյուսիսային Չինաստանում և Մոնղոլիայում: Փետրվարյան դեպքերը Յապոնիայում և նրանց նշանակութիւնը: Խիւրտայի կաբինետը:

[Յապոնիան, վորպես համաշխարհային իմպերիալիստական պատերազմի նախապատրաստման գլխավոր ոջախներից մեկը]¹⁾:

ՀԵՏՊԱՏԵՐԱԶՄՅԱՆ ՉԻՆԱՍՏԱՆԸ: ՉԻՆԱԿԱՆ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԸ

Համաշխարհային պատերազմի հետևանքով Չինաստանում ստեղծված տնտեսական և քաղաքական դրութիւնը:

ԽՍՀՄ սոցիալիստական Մեծ հեղափոխութիւնը և նրա ազդեցութիւնը Չինաստանի ազգային-ազատագրական շարժման վրա: 1925 թ. Շանհայի և Հոնգկոնգի գործադուլը, վորպես հեղափոխութեան վերելքի սկիզբ: 1925 թ. մայիսի 30-ը Շանհայում: Հոնգկոնգ-Կանտոնյան գործադուլային կոմիտեն, նրա գործունէութիւնն ու նշանակութիւնը: Բանվորագյուղացիական շարժումը Գուանդունում: Կոմկուսակցութեան դերը:

Հեղափոխութեան առաջին ետապը: Ազգային բուրժուազիայի դերը: Սուն-Յատ-սեն: Գոմինդանի կուսակցութեան վերակազմութիւնը: Կանտոնյան կառավարութիւնը: Աջ գոմինդանականները: 1926 թ. մարտի 20-ի դեպքերը Կանտոնում:

Հյուսիսային արշավանքը: Ազգային բանակների կազմակերպումը: Ֆին Յուն-սյան: Կանտոնի կառավարութեան հյուսիսային եքսպեդիցիայի հաղթութիւնները: Կանտոնի կառավարութեան փոխադրումն Ուխան (1926 թ. դեկտեմբեր): Հակաիմպերիալիստական պայքարի վերելք: Բանվորները գրավում են անգլիական կոնցեսիան Խանկույում (1927 թ. հունվարի 4):

¹⁾ Գառալուսի փակագծերում ասած պարբերութիւնն ավելացված է իմ կողմից:

Ազգային հեղափոխական բանակի հետագա առաջխաղացումը: Դասակարգային պայքարի սրում: Շանհայի պրոլետարիատի յերեք ապստամբությունը: Իմպերիալիստական պետությունների քաղաքականությունը: Չինական բուրժուազիայի տատանումները: Նանկինի զնդակահարությունները (1927 թ. մարտ): Չան Կայ-շիի հեղաշրջումը (1927 թ. ապրիլ 12) և միասնական ճակատի ձեռքումը: Հեղափոխության առաջին ետապի վերջը Առաջին ետապի հանրագումարներն ու նշանակությունը: Կոմինտերնի, տակտիկական գիծը Չինական հեղափոխության առաջին ետապի նկատմամբ: Պայքար տրոցկիզմի դեմ առաջին ետապում: Չինական հեղափոխության յերկրորդ (Ուխանի) ետապը (1917—28 թ.թ.)

Ուխանի տնտեսական բլուզդան Չան-Կայ-շիի կողմից: Չախ գոմինդանը և ուխանյան հեղափոխական կենտրոնը: Գեներալ Սյու-Կե-սյանի հակահեղափոխական հեղաշրջումը Չանշայում (1937 թ. մայիս): Չախ գոմինդանի խզումը կոմունիստների հետ և ուխանյան հեղափոխական կենտրոնի վախճանը:

Չինական հեղափոխության յերրորդ ետապի սկիզբը: Խո Լուենի և Ե Տինի գործերի ապստամբությունը Նանչանում և արշավանքը Սվաոտուի վրա:

Գյուղացիական ապստամբությունը Գուանդունում: Խայ-լուցինի խորհրդային հանրապետությունը (1927 թ. նոյեմբ. 7): Կանտոնյան կոմունան: Կանտոնյան կոմունայի պատմական նշանակությունը:

Չինական կոմկուսակցության Կենտկոմի ղեկավարությունը ոպորտունիստական սխալները յերկրորդ ետապում: Կոմինտերնի տակտիկական գիծը չինական հեղափոխության յերկրորդ ետապում: Պայքարը տրոցկիզմի և ղենովյեվականության դեմ այդ ետապում:

Չինաստանի զարգացման ուղիները հեղափոխության ժամանակավոր պարտությունից հետո: Տնտեսական և ֆինանսական ճգնաժամ: Գեներալների պատերազմները: Նոր գոմինդանի՝ վորպես իմպերիալիզմի ծառայող ռեակցիոն կալվածատիրական-բուրժուական բլուզի՝ դասակարգային հիմունքը: 1929 թ. խորհրդային-չինական կոնֆլիկտը:

Նոր հեղափոխական արիքի աճումը Չինաստանում: Բան-

վորական շարժումը: Խորհուրդների դրոշի տակ պարտիզանական շարժման զարգացումը գյուղում: Կարմիր բանակի առաջին զորամասերի կազմակերպումը: Առաջին խորհրդային տերիտորիալ բազաները: Չինական կոմկուսակցությունը յերկու ճակատի վրա մղած պայքարում: Չենդույուիզմի մնացորդները և պայքարը նրանց դեմ: Պուտիլզմը, «ավանգարդիզմը» վորպես «ձախ» վտանգ չինական կոմկուսակցության մեջ: Չինական կոմկուսակցության 6-րդ համագումարը (1928) և նրա վորոշումները: Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը և Չինաստանը: Հեղափոխական նոր վերելք Չինաստանում (1929—30 թ.թ.): Պրոլետարական հեղեմքնիա Չինական հեղափոխության յերրորդ ետապում: Չինաստանի խորհրդային շրջանները: Խորհրդային տերիտորիաների ընդարձակումը և կայունացումը: Կարմիր բանակի հաղթությունը: Խորհրդային շրջանների ներկայացուցիչների առաջին կոնֆերանսը (1930 թ. մայիս): Խորհուրդների առաջին համագումարը Չինաստանում (1931 թ. նոյեմբեր): Ժամանակավոր կենտրոնական խորհրդային կառավարության ստեղծումը: Նրա ներքին և արտաքին քաղաքականությունը:

Չինական խորհուրդները վորպես պրոլետարիատի և գյուղացիության հեղափոխական դեմոկրատական ղեկառուրայի առանձին ձև՝ բուրժուական դեմոկրատական հեղափոխության մեջ: Հեղափոխության գերաճման պրոբլեմը:

Գոմինդանյան արշավանքները (1931—35) և նրանց ճախողումը: Խորհուրդների յերկրորդ համագումարը (1934 թ. հունվար):

Ցապոնական ինտերվենցիան Չինաստանում (1931): Մանչուրիայի ոկուպացիան, Շանհայի ռմբակոծումը: Ցապոնական բանակի հետագա առաջխաղացումը: Հյուսիսային Չինաստան, Ժեխե և Չախար: Ցապոնական ինտերվենցիան վորպես Չինաստանի նոր բաժանում և պատերազմի նախապատրաստություն ԽՍՀՄ-ի դեմ: Իմպերիալիստական մյուս պետությունների վերաբերմունքը ղեպի յապոնական հեռպանսիան Չինաստանում:

Հակաիմպերիալիստական և հակադոմինդանական վերելքը Չինաստանում: Չինական կառավարության և գոմինդանի ղավաճանությունը: Շանհայի պաշտպանությունը (1932 թ. հունվար)

վորպես ազգային-հեղափոխական պատերազմի մի ձև։ Կոմկուսակցության և Շանհայի պրոլետարիատի դերը 19-րդ բանակի դերը։ Գոմինդանի դավաճանությունը։ Պատերազմական շարժման աճումը Մանջուրիայում։ Հակալապոնական բոլշևիստի զարգացումը։

Բանվորական և գյուղացիական շարժումը գոմինդանյան Ձինաստանում։ Ծգնաժամը, գործադրկությունը և պրոլետարիատի դրություն վատթարացումը։ Գործադուլային շարժման աճումը։ Գոմինդանի տեղը։ Ազգային շարժման աճումը Ձինաստանի ծայրամասերում։

Քայքայում ռեակցիայի բանակում։ Ուսանողության և մանր բուրժուազիայի հակադոմինդանյան շարժման աճումը։ Գոմինդանյան կանչերը (КЛИКИ)։ Չան Կայ-շիի խումբը, հյուսիսային միլիտարիստները, Հարավ-արևմտյան կոմիտեն։ Խու Նան-մին «յերբորդ կուսակցությունը», «նոր կուսակցության» պրոբլեմը, «կապտաշապկավորները» կազմակերպումը։

1933 թ. Ֆոնձյանյան դեպքերը և «ձախ» նացիոնալ-ռեֆորմիզմի ճգնաժամը։

Ձինական Կարմիր բանակի պայքարի ետապները (1934—35 թ.թ.)։ Կարմիր բանակի գլխավոր ուժերի հաղթական արշավանքը Ցզյանսիից Սուչուան։ Ձինկոմկուսակցությունը հակա-իմպերիալիստական միասնական ճակատի համար մղվող պայքարում։

Խորհրդային շարժման հետագա զարգացումը։ Չան Կայ-շիի յոթերորդ արշավանքի սկիզբը։

Ձինական հեղափոխության խորհրդային ետապը վորպես պրոլետարիատի հեղեմոնիայի և չինական կոմկուսակցության ղեկավարություն տակ տեղի ունեցող ազդարային և հակաիմպերիալիստական հեղափոխության միասնականությունը։

ԱԶԳԱՅԻՆ-ԱԶՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԸ ԳԱՂՈՒԹԱՅԻՆ ՅԵՎ ԿԱՅԱԼ ՅԵՐԿՐԵՐՈՒՄ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՑ ՅԵՎ ԽՍՀՄ-Ի ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԵՂԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆԻՑ ՀԵՏՈ

Համաշխարհային պատերազմի հետևանքով ստեղծված զրույթյունը գաղութային և կախյալ յերկրներում։ ԽՍՀՄ-ի սոցիալիստական Մեծ հեղափոխության ազդեցությունը գաղութային

և կախյալ յերկրներում տեղի ունեցող հեղափոխական շարժման վրա։

Քյամալական հեղափոխությունը Թուրքիայում։—Թուրքիայի պարտությունը համաշխարհային պատերազմում և իմպերիալիստական պետությունների վործը թուրքիան բաժանելու։ Հունական բանակի Անտանտի զենքի գերում։ Ազգային-ազատագրական շարժման վերելքն Անատոլիայում։ Քյամալական հեղափոխության շարժիչ ուժերը։ Քյամալ Աթաթուրքը (Մուստաֆա Քյամալ փաշան) վորպես ազգային պայքարի առաջնորդ և կազմակերպիչ։ Խտերվենտների հետ Քյամալի բանակի ունեցած պայքարի ընթացքը։ Թուրքական ազգային ազատագրական շարժման հաղթանակը։ Փոխարարերությունը։ Կանք խորհրդային Ռուսաստանի հետ։ Քյամալի կառավարություն հիմնական միջոցառումները (սուլթանության և իսլիֆություն լուծարքը, տնտեսական քաղաքականությունը, կուլտուրական և կենցաղային բարենորոգումները)։

Թուրքիան 1924—35 թվականների ժամանակաշրջանում։ Քյամալական կառավարության արտաքին քաղաքականությունը։ Բարեկամական հարաբերություններ ԽՍՀՄ-ի և Թուրքիայի միջև։

Գիլանյան հեղափոխությունը Իրանում։—Իրանի ոկուպացիան անգլիացիների ձեռքով համաշխարհային պատերազմի ժամանակաշրջանում և դրա կապն Անդրկովկասի և Անդրկասպյան յերկրի ինտերվենցիայի հետ։ Գյուղացիական շարժման զարգացումը Գիլանում և պարտիզանական («Չանգյալի») ջուկտաների կազմակերպումը։ Գիլանի հեղափոխական կոմիտեները։ Գիլանի հեղափոխականների պայքարն անգլիական իմպերիալիզմի, ռուսական սպիտակ-գվարդիայի և շահի կառավարության դեմ 1918—20 թ.թ.։ Գիլանի կոմունիստները և նրանց տակտիկան։ Քուչիք-խանի և պարտիզանական շարժման մյուս ղեկավարների դավաճանությունը հեղափոխական գործին։ Իրանյան կոմունիստների «ձախիկ» սխալներ գիլանի հեղափոխության ժամանակաշրջանում։ Գիլանյան հեղափոխության պատմական նշանակությունը։ Իրանը գիլանյան հեղափոխությունից հետո։

Ղաջարի ղինաստիայի գահընկեցությունը և Ռիզա-շահ Փահլավի միապետության կազմակերպումը (1925)։ Իրանը 1925—35 թվականներին։

1018—21 թվականների հնդկական հեղափոխու-
թյունը.—Համաշխարհային պատերազմի հետևանքով ստեղծ-
ված: Ղրությունը Հնդկաստանում: Անգլիական իմպերիալիզմի
քաղաքականությունը Հնդկաստանում: Հնդկական արդյունա-
բերական բուրժուազիայի աճումը: Հնդկական պրոլետարիատի
անտնտեսական և քաղաքական պայքարը: Նրա դերը հակաիմպե-
րիալիստական պայքարում: Մոպլի շարժումը: Հյուսիս-Արևմտյան
Հնդկաստանի «անկախ ցեղերի» ապստամբությունը: Փանջաբի
ապստամբությունը: Գանդիականությունը 1918—21 թվականների
ժամանակամիջոցում: Շարժման ետապները: Ազգային կոնգ-
րեսը: Նրա կապիտուլյացիան անգլիական կապիտալիզմի առջև:
1918—21 թ.թ. հնդկական հեղափոխության գնահատականը:

Դրությունը Հնդկաստանում համաշխարհային տնտեսական
ճգնաժամի շրջանում: Հեղափոխական վերելք: Գյուղացիական
ապստամբություններ (Բիրմա, Քալմիր, Փեշավար, հյուսիս-
արևմտյան գավառներ): Հնդկական պրոլետարիատի պայքարը
հեգեմոնիայի համար: Բոմբեյի գործադուլները և «գարնի Քամ-
գար» միությունը: Կոմկուսակցություն կազմելու դժվարու-
թյունները և հնդկական կոմունիստների սխալները: Հնդկական
բուրժուազիայի մանյովրները: Գանդիի և ազգային կոնգրեսի
հետագա կապիտուլյացիան իմպերիալիզմի առջև: Անգլիական
իմպերիալիզմի քաղաքականությունը և 1935 թվի հնդկական
«սահմանադրությունը»: Պայքար խառնական պրոլետարիատի և
ժողովրդական հակաիմպերիալիստական ճակատի համար Հնդ-
կաստանում:

ՄԻՋԱՉԳԱՅԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Աշխարհի վերաբաժանումն իմպերիալիստական պատերազ-
մից հետո: Վերսալյան սիստեմը վերադառնալիս հակասությունների
նոր սրման աղբյուր: Ռազմական նոր միություններ Յեվրոպա-
յում: Փոքր անասանք: Ռեպարացիոն պրոբլեմը:

Այսպես կոչված «դեմոկրատական պացիֆիզմի» սկիզբը:
Նրա աղբյուրները և արմատները: Իմպերիալիստական պետու-
թյունների միջև ժամանակավոր պայմանավորումների շրջան:
Համաձայնություն պատերազմական պարտքերի վերաբերմամբ
և Դաուեսի ծրագրերը (1924 թ.): Անգլո-ֆրանսիական պայքարը

ցամաքում ունենալիք հեգեմոնիայի համար: ԽՍՀՄ-ը մեկու-
սացնելու և ԽՍՀՄ-ի դեմ մղվող պայքարում Գերմանիային դեռ
դարձնելու ձգտումը: Լոկարնոյի համաձայնությունը (1925) և
Գերմանիայի «արևմտյան որինետացիան»: Ֆրանսիական և գեր-
մանական իմպերիալիզմի միջև համաձայնություն չգալու փոր-
ձեր (Տուարի—1926 թ.): Գերմանիայի մուտքն Ազգերի լիգա
(1926 թ.):

ԽՍՀՄ-ի հզորությունն աճումը և յերկու սիստեմների պայ-
քարի սրումը: Իմպերիալիստական հակասությունների աճումը
և վերսալյան սիստեմի աստիճանական քայքայումը: Անգլո-
ֆրանսիական Անտանտի վերահաստատման փորձեր: Պայքար
միջերկրական ծովամիայն յերկրների շուրջը: Ֆրանս-իտալական
հակասությունները: Անգլիայի փորձերը Լեհաստանին արձակելու
ԽՍՀՄ-ի վրա: Անգլիական պրովոկացիան ԽՍՀՄ-ի հասցեյին
(Արկոսի վրա հարձակվելը և այլն): Սադադություն խորհրդային
քաղաքականությունը: Զհարձակվելու պակտներ:

Վերսալյան պայմանագրի վերանայման հարցը: Գերմանիայի
պայքարն ազգերի լիգայի շրջանակներում Վերսալյան պայմա-
նագրերը վերացնելու համար: 1928 թվի Ժնևյան համաձայ-
նությունը: Տնտեսական զրույթյան վատթարացումը Գերմանիա-
յում: Դաուեսի ծրագրի փոխարինումը ձուլագի ծրագրով: Կելլոգի
պակտը (1928) թ.:

Հակասությունների խաղաղովկայանյան հանգույցը: Իմպե-
րիալիստական պետությունների պայքարը Զինաստանի համար:
ԽՍՀՄ-ի ճանաչումը նանկինյան կառավարության կողից: Զի-
նաստանում ունենալիք քաղաքականություն միասնություն Յա-
պոնո-տնդիական ցույց (1928 թ. նոյեմբեր): Վաշինգտոնյան
պայմանագրի վիժումը:

Իմպերիալիստական պետությունների ձգտումը վիժեցնելու
սոցիալիստական շինարարությունը ԽՍՀՄ-ում: Պրովոկացիաներ
Լեհաստանում (Վոյեյիտովսկի): Զին-Արևելյան յերկաթուղու
զբաղումը (1929 թ.): Խորհրդային քաղաքացիների նկատմամբ
տեռոր և հալածանք Մանջուրիայում: Անգլո-ֆրանսիական իմպե-
րիալիզմի փորձը Գերմանիային ներգրավելու հակախորհրդային
բրիկի մեջ: Բրիտանի պան-յեվրոպական ծրագրերը: Սադադություն
հետևողական քաղաքականությունը ԽՍՀՄ-ի կողմից:

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը և իմպերիալիս-
տական բոլոր հակասությունների սատարիկ սրումը: Կապիտա-
լիստական զարգացման հատուկ անհամաչափությունը համաշ-
խարհային տնտեսական ճգնաժամի շրջանում և միջազգային
բոլոր հարաբերությունների ծայրահեղ անկայունությունը:
ԽՍՀՄ-ի սոցիալիստական շինարարությունը հաջողությունները
և խորհրդային միություն հզորություն արագ աճումը: ԽՍՀՄ-ի
պաշտպանունակության ամրապնդումը: Յերկու աշխարհների,
յերկու սիստեմների պայքարի սրումը: Միջազգային իմպերիա-
լիզմի փորձերի անհաջողությունը ԽՍՀՄ-ի հաշվին ճգնաժամից
զուրա գալու համար: ԽՍՀՄ-ի պայքարը խաղաղության համար:
Ճգնաժամից «կաղմակերպվածորեն» դուրս գալու փորձերի
ձախողումը (1931 թ. լոնդոնյան կոնֆերանս): Կատարի պայ-
քար աշխարհի վերաբաժանման համար և սպառազինումների
վազքը: Հակասություններ ԱՄՆ-ի և Անգլիայի միջև: Տնտեսա-
կան պատերազմ: Վաշինգտոնյան պայմանագրերի իրական վո-
չընհացումը և վերստի սիստեմի քայքայումը: Սադաղ-ովկիա-
նոսյան հակասությունների սրումը: Մանջուրիայի հափշտակումը
Յապոնիայի կողմից և յապոնական իմպերիալիզմի պրովոկա-
ցիաները ԽՍՀՄ-ի հասցեյին: Ազգերի լիզայից Յապոնիայի
դուրս գալը (1933 թ. մարտ): ԽՍՀՄ-ի ճանաչումն ԱՄՆ-ի կողմից
(1933 թ.): Գերմանական ֆաշիզմի բացարձակ նախապատրաս-
տումը՝ պայքարելու աշխարհի վերաբաժանման համար: Ազգերի
լիզայից Գերմանիայի դուրս գալը «1933 թ. սեպտեմբեր): Գեր-
մանական ֆաշիզմը վորպես պատերազմի գլխավոր զրդիչ, վորպես
միջազգային հակահեղափոխության հարվածային բուռնցք: Գեր-
մանական իմպերիալիզմի զաշնակից լեհական ֆաշիզմը և նրա
ծրագրերը: Լեհ-Գերմանական համաձայնությունը (1934 թ.
հունվար): Յապոնական իմպերիալիզմի շարունակվող ագրեսիան
Չինաստանում, ներքին Մոնղոլիա և հյուսիսային Չինաստան
թափանցելը: Յապոնիայի պրովոկացիոն քաղաքականությունը
Մոնղոլական ժողովրդական հանրապետության նկատմամբ: Գեր-
մանական ֆաշիզմի գործունեությունը ռեվիզիոնիստական յեր-
կրների ռազմական միություն ստեղծելու համար: Զաշխարհի
շուրիստական և ցեղային ղեկավարի:

4074
ԽՍՀՄ-ի մուտքն ազգերի լիզան (1934 թ.): Կոնկրետ ան-
վտանգություն պրոբլեմը: ԽՍՀՄ-ի պայքարը յերաշխավորյալ
պակտերի սիստեմի համար: Գերմանիայի և Լեհաստանի պայ-
քարն արևելյան յերաշխավորյալ պակտի դեմ: Անգլիայի վերա-
բերմունքը դեպի կոնկրետ անվտանգության սիստեմը և աշ-
խարհի անբաժանելության սկզբունքը: Կոնֆերանսն Ստրեզում
և անգլո-գերմանական ծովային համաձայնությունը: Փոխա-
դարձ ոգնություն պակտեր մի կողմից՝ ԽՍՀՄ-ի և, մյուս կողմից
Ֆրանսիայի Չեխոսլովակիայի միջև: ԽՍՀՄ և Փոքր Անտանտ:
ԽՍՀՄ և Մերձբալթյան յերկրներ:
Իտալո-հարեշական կոնֆլիկտը: Անգլո-խաղական հակա-
սությունները: Իտալո-հարեշական պատերազմը և ազգերի լիզան:
Վերսալյան պայմանագրի ռազմական հոգվածների և Լոկարնոյի
համաձայնության լուծումը Գերմանիայի կողմից: Համաշխար-
հային պատերազմի աճող սպառնալիքը և Զ-րդ Ինտերնացիոնալը:
Կապիտալիստական աշխարհի և սոցիալիզմի աշխարհի միջև
յեղած հակադրությունը, վորպես մեր դարաշրջանի ամենից
ավելի խոր հակասություն: ԽՍՀՄ-ում սոցիալիզմի վերջնական
և անվերադարձ հաղթանակի համաշխարհային-պատմալն նշա-
նակությունը, նրա հեղափոխականացնող ազդեցությունը պրո-
լետարիատի և ամբողջ աշխարհի աշխատավոր մասսայի վրա:
ԽՍՀՄ-ը վորպես ձգողություն կենտրոն խաղաղության
պահպանումով շահագրգռված ժողովուրդների և յերկրների հա-
մար: Ընկեր Մտալինի զրույցը Ռոյ Հովարդի հետ և այդ զրույցի
միջազգային նշանակությունը:
[Տրոցկիզմը վորպես միջազգային ֆաշիզմի առաջավոր ջոկատ
և ԽՍՀՄ-ի դեմ պատերազմ նախապատրաստող բանդիտական
ավազակախումբ: Իսպանական հեղափոխության բնույթը, շար-
ժիչ ուժերը և կոմկուսակցության դերն այդ հեղափոխության
մեջ: Կոմինտերնի տախտիկան իսպանական հեղափոխության
հարցերում]¹:
Այս բաժնի համար զրականությունը կտրվի լրացուցիչ:
¹ Գառակուսի փակագծերում առնված հատվածն ավելացված է իմ
կողմից:



ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԵՐԿՄԱՆ-ՇԱՏՐԻԱՆ.—«Մի գյուղացու պատմություն»
2. Վ. ՀՅՈՒԳՈ.—Թեմառները
3. Վ. ՀՅՈՒԳՈ.—Իննաուն յերեմբը
4. ԴԻԿԿԵՆՍ.—Դավիթ Կոպերճիլդ
5. ՎՈՅՆԻՉ.—Բոռը
6. Ե. ԶՈԼԱ.—Ածխահասներ, ժերմինալ
7. Ի. ԵՐԵՆԲՈՒՐԳ.—Կոմունարի ծխամորեը
8. Բ. ԻԼԼԵՇ.—Տիսան բոցերի մեջ
9. Հ. ՀԱՅՆԵ.—Պոեմներ - «Գերմանիա», «Սիլեզյան ջուլիակներ»
10. ԲԱՐԲՅՈՒՍ.—Կրակը
11. ԵԺԵՆ ՍՅՈՒ.—Գաղսնիք Փարիզի. Ինկվիզիցիայի գաղսնիքը



